

Tisdagen den 25 juni

Kl. 09.00–13.30
14.00–14.57

---

§ 1 Aktuell debatt om gängkriminalitet

*Aktuell debatt om
gängkriminalitet*

Anf. 1 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Vi moderater har begärt den här debatten mot bakgrund av att gängkriminaliteten och det grova våld som följer i dess spår håller på att förändra Sverige i grunden. Uppgörelser utanför förskolor, skjutningar på öppna platser mitt i folkträngseln, sprängningar inne i flerbostadshus – dessa scener känns igen från Stockholm, Göteborg och Malmö, och alla är de bilder av Sverige 2019. Också Linköping, Eskilstuna, Örebro och Uppsala är drabbade, liksom många andra orter runt om i landet.

Förhoppningsvis kan den här debatten både visa hur de olika partierna vill möta de växande problemen med gängkriminalitet och otrygghet och tydliggöra skillnader oss emellan.

(Applåder)

Anf. 2 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det grova våld som unga, kriminella män utövar på torg och i bostadsområden är ett av våra största samhällsproblem.

I Västerås kraftsamlar polisen just nu för att utreda den senaste tidens skjutningar. Samtidigt sitter sex personer anhållna efter att en person skottskadats i Kramfors under helgen. I Malmö hade vi för ett par veckor sedan en rad sprängningar och skjutningar på bara ett par dygn. Den 7 juni vaknade vanligt folk i ett par hundra lägenheter i Linköping av att glassplitter regnade in i lägenheterna. Det var bara änglavakt som gjorde att ingen dog i den explosionen; för alla som besökt platsen framgår det hur huvudlöst gärningsmannen eller gärningsmännen agerat. Man har fullständigt struntat i om oskyldiga kom till skada.

Jag har valt att resa mycket i landet sedan jag utsågs till inrikesminister, och jag har sett konsekvenserna av våldet på plats såväl i Malmö och Linköping som i flera andra städer. Jag blir förbannad och beslutsam av att se hur människor drabbas. Gängkriminaliteten ska inte tillåtas terrorisera bostadsområden och vanligt folk som försöker leva sina liv. Därför är detta en prioriterad fråga för såväl polisen som regeringen.

Förra året skedde 306 skjutningar och 162 fall av allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning. Mitt besked är tydligt: Dessa siffror ska ned, och de ska ned varaktigt. Det kräver att vi tar ett helhetsgrepp kring problematiken och är uthålliga i våra satsningar. Vi behöver vara uthålliga i våra

satsningar på fler poliser, uthålliga i våra satsningar på skärpta straff och bättre verktyg och uthålliga i arbetet med att förebygga brott.

Först och främst är de historiskt stora satsningar som nu görs på svensk polis helt avgörande för att vi ska kunna stoppa den organiserade brottsligheten. 10 000 fler polisanställda fram till 2024 kommer att göra stor skillnad för ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige. I förra veckan började 563 nya polisassistenter jobba runt om i landet – 14 förstärker polisen i Östergötland, och 38 kom till polisområdet i Malmö. De kommer att följas av många, många fler de närmaste åren. Det börjar nu mer än dubbelt så många på polisutbildningen som när regeringen tillträdde. Två nya utbildningar har öppnats, i Malmö och Borås, och vi kommer att fortsätta bygga ut.

Polisen behöver dock även få fler verktyg att bekämpa brottsligheten med. Den 1 oktober får man utökade möjligheter till datalagring för att lättare kunna kartlägga kriminella grupperingar. Vid årsskiftet får polisen utökade möjligheter att sätta upp kameror utan att behöva söka tillstånd, en förändring som både polisen och kommunerna ser fram emot. Dessutom skärper vi straffen. Vi ser redan nu stor effekt av den skärpta vapenlagstiftningen – det är fem gånger fler häktade för grova vapenbrott, och över 1 000 skjutvapen beslagtogs förra året. Det är fler än 20 vapen i veckan, och det kommer att komma mer.

Effekten av dessa åtgärder kommer inte över en natt, men vi kommer att se effekt över tid. Det kommer att krävas målmedvetenhet och resurser för att vända en utveckling som tillåtits pågå under lång tid, men målet är solklart: Gängens våld ska slås tillbaka.

(Applåder)

Anf. 3 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Det grova våldet håller på att riva sönder det samhälle vi känner och det land vi vill att Sverige ska vara. Hela 60 områden klassas i dag som utsatta, och misstron gällande samhällets förmåga att hantera brottsligheten och de många skjutningarna är tyvärr stor. Narkotikahandel bedrivs på öppen gata. Handgranater och sprängmedel används i uppgörelser mellan kriminella och i attacker mot polisen. Parallella samhällsstrukturer som på allvar hotar samhällskontraktet håller på att växa fram.

Vi moderater har tidigare presenterat omfattande satsningar på fler poliser för att kunna upprätthålla säkerheten och tryggheten och beivra brottsligheten. En särskild lönesatsning behövs för att vi ska få fler poliser att stanna kvar i yrket och för att underlätta framtida rekrytering.

Vi har också föreslagit en särskild gängbestämmelse som skulle dubblera straffen för den som begår ett gängrelaterat brott. Visitationszoner skulle göra det enklare för polisen att leta efter vapen och sprängmedel. Samtidigt bör dagens mängdrabatt slopas, så att kriminella kan ställas till svars för fler av de brott de begår. Vuxna mellan 18 och 21 år ska inte regelmässigt få nedsatta straff på grund av sin ålder. Reglerna för villkorlig frigivning behöver skärpas, och lagstiftningen behöver ändras så att fler utländska medborgare utvisas till sina hemländer.

Detta kommer dock inte att räcka. Jag vill därför presentera ytterligare två angelägna reformer: För det första bör straffet skärpas för den som ertappas med sprängmedel på allmän plats, och för det andra behöver över-

vakningskameror omedelbart sättas upp på de platser där det bedöms finnas en risk för nya sprängdåd. Resurstillskottet i vår moderata budget ska par också utrymme för att antalet kameror ska kunna bli upp till fyra gånger så många som de är i dag.

Den rödgröna regeringen har haft fem år på sig att vända den här utvecklingen men famlar fortfarande efter svar när det gäller den växande otryggheten. Ansvariga ministrar verkar varken förstå vidden av de problem vi ser eller ha någon långsiktig plan för att vända utvecklingen. Det räcker helt enkelt inte med att Mikael Damberg åker ut och gör några snabba tv-intervjuer på platser där det nyss har skjutits eller sprängts, för vad svenska folket förväntar sig just nu är tydliga reformer och politisk handlingskraft. Kriminella gäng får nämligen inte tillåtas gripa tag i utsatta förorter, slå klorna i butiksinnehavare och dra in barn och ungdomar i kriminalitet och missbruk.

Att människor i det här landet vaknar till ljudet av bomber som sprängs i bostadsområden eller oroar sig över att barnen ska träffas i korselden från de kriminella gängens skjutningar får aldrig bli ett nytt normalläge. Att sätta stopp för det växande våldet, återupprätta säkerheten på gator och torg och göra människor trygga igen är vår tids stora frihetsfråga.

(Applåder)

Anf. 4 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Den grova organiserade brottsligheten biter sig alltför fast i vårt samhälle. Antalet utsatta områden består. Segregationen och utanförskapet har blivit en permanent normalbild i Sverige.

Det brukar sägas från vänsterkanten i debatten att man ska vara tuff mot kriminaliteten men även tuff mot kriminalitetens grundorsaker. Men, fru talman, regeringens politik främjar både kriminalitet och kriminalitetens grundorsaker.

När man väl trodde att socialdemokratin hade förstått kopplingen mellan den segregation som ligger till grund för kriminalitet och en ansvarslös migration och skärpt upp invandringen återgår regeringen nu till en än mer ansvarslös invandringspolitik.

Fru talman! De kulturella utanförskapsområdena är utdömda med en rödgrön regerings politik.

Kriminaliteten kommer också fortsatt att ha goda förutsättningar med den rödgröna regeringens politik. Sverigedemokraterna har nu i snart ett decennium velat se ett batteri av lagförslag mot organiserad brottslighet. Det handlar bland annat om att kriminalisera deltagande i en kriminell organisation, det vill säga samma princip som ligger till grund för den omdebatterade lagen om deltagande i terroristorganisation.

Vi har dessutom envist debatterat och motionerat för ett kronvittnes-system, och vi har nu slutligen lyckats samla en majoritet för detta här i kammaren. Regeringen har lovat att återkomma i frågan, och det är bra.

Däremot kräver Sverigedemokraterna att regeringen i samband med utredningen om vittnen och utökat stöd för vittnen också inkluderar något som Sverigedemokraterna kämpat hårt för och vunnit kammarens stöd för: att man ska kunna vittna anonymt mot organiserad brottslighet.

Som ett led i effektiviseringen med att renodla polisens arbetsuppgifter för att man ska kunna fokusera på gängmiljöer vill vi att Försvarsmakten ska kunna bistå polisen när det gäller vissa arbetsuppgifter, exempelvis skydds- och bevakningsuppdrag. Detta är någonting som vi har lyft fram i tidigare debatter gällande just gängkriminalitet och polisens resurser.

Fru talman! Att kriminalpolitik inte är de rödgröna partiernas paradgren har visat sig med all tydlighet. Det dödliga våldet med skjutvapen fortsätter. Sprängningar och skjutningar drabbar inte bara involverade kriminella, utan de drabbar också vanligt folk – ofta i utsatta områden – som kräver trygghet.

Det är vår förbaskade skyldighet att agera. Ni som lyssnar på denna debatt ska veta att Sverigedemokraterna hör er. Vi arbetar stenhårt för att driva regeringen framför oss. Vi arbetar även för att stödet för våra förslag ska breddas hos andra partier. Men vill ni se en förändring på riktigt räcker det inte med att låta en rödgrön regering genomföra ett antal procent av Sverigedemokraternas kriminalpolitik. Då måste ni väljare prioritera trygghet i ert val av parti, och fler väljare måste bli sverigedemokrater.

Anf. 5 JONNY CATO HANSSON (C):

Fru talman! Inledningsvis vill jag tacka Moderaterna, som har tagit initiativ till denna oerhört viktiga och angelägna debatt.

Sverige är ett fantastiskt land med stora utmaningar, som vi brukar kalla det. Men vi måste också erkänna att vi står inför faktiska och stora problem. Den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten är ett faktiskt problem här och nu.

Vi har nått en punkt där man tyvärr inte längre blir förvånad över att läsa om nya skjutningar, dödsskjutningar, sprängdåd med mera. Det är allvar nu. Låt oss erkänna: På sikt är 10 000 fler poliser en väldigt bra och viktig satsning, men det krävs snabba åtgärder här och nu.

Den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten har blivit allt grövre. Detta har de senaste åren tagit sig yttringar i form av sprängningen av polishuset i min egen hemstad Helsingborg, återkommande dödsskjutningar runt om i landet – inte minst i Malmö, Göteborg och Stockholm – och nu senast sprängningen av ett lägenhetshus i Linköping.

Det har inträffat många fullständigt oacceptabla händelser på den senaste tiden, men låt oss vara ärliga: Det är en händelseutveckling som har pågått i flera år. Detta är en händelseutveckling som oroar många och som bidrar till en ökad upplevd otrygghet.

Detta kommer att kräva satsningar, och 10 000 fler polisanställda, som vi och regeringen är överens om, är mycket bra och ett steg i rätt riktning. Men det är också viktigt att vi satsar på hela rättskedjan och hela rättsväsendet i form av Tullverket, Säpo, Åklagarmyndigheten och domstolsväsendet. Inte minst gäller detta de akuta behov som vi ser i kriminalvården.

Fru talman! Under detta riksdagsår har riksdagen fattat väldigt många kloka beslut om tillkännagivanden på rättsområdet. Det handlar, för att nämna några exempel, om allt från kronvittnen till att riksdagen så sent som i onsdags fattade beslut om skärpta straff för vapenbrott och vapensmuggling samt om en egen brottsrubricering för vapensmuggling.

Jag ska inte säga att riksdagen har gjort sitt. Centerpartiet hade såklart gärna velat se fler kloka beslut, exempelvis om ökat ansvar för brottsförebyggande arbete i kommunerna, omhändertagande av ungdomar som behöver förflyttas från skadliga miljöer samt större befogenheter för Tullverket. Men just nu ligger bollen hos regeringen när det gäller att snabbt och bra tillmötesgå de tillkännagivanden som riksdagen har fattat beslut om.

Fru talman! Gängkriminalitet och organiserad brottslighet är ett problem här och nu. Det är ett problem som inte har någon snabb och enkel lösning, men det är ett problem som kräver handlingskraft från regeringen.

Anf. 6 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Våldet är en nationell kris, och Vänsterpartiet vill att det tillsätts en haverikommission som baseras på forskning och erfarenhet av hur man bygger ett tryggt samhälle.

När regeringens och den borgerliga oppositionens enda lösning är hårdare straff och överfulla anstalter tar Vänsterpartiet till att skapa trygghet på riktigt. Det görs genom att komma åt kriminalitetens själva grundorsak, vilket är ekonomisk orättvisa.

Sverige dras isär ekonomiskt. Den som är rik blir rikare, och den som har det ekonomiskt tufft blir fattigare. Den övre medelklassen RUT:ar och ROT:ar; arbetarklassen springer på sms-anställningar. Den som lever i förorten eller i ett utsatt område får via tidningsrubriker och politiska partiers oneliners veta att deras bostadsområde är farligt och att det behövs extra väktare, extra kameror och kanske även utgångsförbud.

Brott och klassklyftor hänger ihop. Vi väntar fortfarande på de satsningar som har behövts i decennier för att skapa ett tryggare samhälle. Det handlar om satsningar på skolan och om en bostadspolitik som på riktigt bryter segregationen. Det handlar om fler jobb och om ett upprättande av de sociala trygghetssystemen.

Det är uppenbart att den ensidiga fokuseringen på straff inte minskar våldet i den utsträckning som svenska folket förväntar sig. Det är därför fascinerande att regeringen skryter om mängden straffskärpningar som har gjorts men inte talar någonting om de brottsförebyggande åtgärderna. Alla de hundratals människor som bor i berörda områden har samma rätt som alla andra att känna sig trygga.

Det behöver tillsättas en haverikommission om våldet, och det behövs Sluta-skjut-projekt i fler områden. Se till att de ekonomiska skillnaderna mellan fattiga och rika försvinner! Se till att samverkan mellan polis, kommuner och sociala myndigheter finns i varje stad och kommun! Uppdatera polisens medborgarlöften! Utred ett nytt vittnesskyddsprogram, så att fler vågar vittna! Se till att tullen får större befogenheter för att stoppa smuggelgods! Stoppa de svarta pengarna och penningtvätten som förser kriminella gäng med vapen! Skärp vapenlagarna, och se till att vi har en gedigen kontroll på vapnen i Sverige!

Vill vi stoppa kriminella gäng, skjutningar, bilbränder och otrygghet och allt annat som detta utskott under så många år har debatterat måste vi komma till rätta med den ekonomiska ojämlikheten. Vägrar regeringen att inse att de ekonomiska klyftorna föder desperation är det inte en regering för folket utan för eliten.

Anf. 7 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Under den senaste tiden har vi sett hur det grova och gängrelaterade våldet tagit nya farliga vägar i vårt samhälle

I Malmö och i Linköping har vi den senaste tiden fått se exempel på krigsliknande scener där kriminella uppgörelser leder fram till sprängningar som utsätter allmänheten för stora risker. Vi kan vara tacksamma att inga oskyldiga skadats allvarligt eller omkommit i dessa hänsynslösa dåd.

Det är också allvarligt när man läser om människor som flytt från våldet i Afghanistan men nu lever i stor oro efter att ha råkat bo i närheten av ett av husen som utsatts för sprängning. Och i natt såg vi ännu ett dåd där en person sköts i Västerås.

Kampen mot den organiserade brottsligheten måste intensifieras. Vårt samhälle måste kunna garantera säkerheten för våra medborgare. Och här ser vi att regeringen inte är den aktiva parten, utan att många av de åtgärder som nu kommer och är på gång sker utifrån tillkännagivanden från riksdagen.

Vad har hänt med rikspolischef Anders Thornbergs förslagslista från november 2018? Där presenterades ett antal förslag för att bryta den negativa utvecklingen när det gäller allmän ordning och säkerhet. Hur många av dessa förslag kommer att realiseras? Jag saknar även här återkoppling och aktivitet från regeringens sida. I mina ögon bör vi ta förslagslistan på allvar, eftersom dessa initiativ och förslag kommer från dem som jobbar nära problemen. Det behövs aktivitet, inte passivitet, för att snarast möjligt realisera dessa förslag.

Fru talman! Vi har i riksdagen en samsyn om att det ska göras stora satsningar på polisen så att de kan bli fler. Men de behöver också andra verktyg för att bekämpa grova brott.

För att kunna lagföra brottslingar behövs vittnen, men det sprider sig nu en rädsla för att vittna. Redan år 2000 skrev dåvarande Rikspolisstyrelsen att ett system med anonyma vittnen bör komma i fråga, med tanke på hur utvecklingen av den grova organiserade brottsligheten såg ut då. Efter nästan 20 år är det nog få som hävdar att utvecklingen gått åt rätt håll. Hoten mot vittnen är ingen abstrakt företeelse utan en verklighet i dagens Sverige. Vittnesplikten är en viktig grundbult i rättssystemet, men den utmanas av brottsliga element i samhället.

Riksdagen har gjort ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda ett system med kronvittnen och också anonyma vittnen. Men trots att Morgan Johansson i april i år uttryckte sig positivt till att utreda både kronvittnen och anonyma vittnen nämns tyvärr inte anonyma vittnen i de utredningsdirektiv som nyligen presenterades av Mikael Damberg.

Det är dags att regeringen lyssnar till riksdagen och utreder förutsättningarna för att i vissa fall överväga anonyma vittnen. Ansvarsfullt och restriktivt använt kan anonyma vittnen vara ett verktyg för att bryta gängkriminaliteten.

Anf. 8 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Tack för en viktig debatt!

Vi får väl konstatera att vi har tilltagande trygghetsklyftor i vårt land, som jag vill påstå kanske utgör de allra största orättvisorna. Människor får sina livschanser förstörda, liv släcks och konsekvenserna blir på lång sikt överskådliga.

Vi liberaler konstaterar att vi närmar oss ett läge där det ser ut som att vi i vissa områden har tappat förutsättningarna att med ordinära medel komma till rätta med strukturer och att slå tillbaka mot den verksamhet som förstör livet för så många.

En ganska nyligen presenterad forskningsrapport visar att det rör sig om ett 15 000-tal individer som ägnar sig åt den här verksamheten. Det är mc-gäng, kriminella förtortsgäng eller gäng i utsatta områden, fotbollsfirmor, olika ideologiska grupperingar, alltifrån islamister till nazister, vit makt och autonoma. Läget är ganska allvarligt. Det är människor som definitivt har tappat idén om att delta i det gemensamma samhället – människor som helt har tappat tanken på vårt samhällskontrakt.

För oss liberaler är det viktigt att vi delvis använder oss av skärpta straff, men det räcker inte. Vi vet ju att vi måste göra mycket, mycket annat. Ibland kommer detta bort. Någon polis sa för inte så länge sedan att det är väldigt bra med 10 000 nya polisanställda men att kommunerna måste mönstra på med åtminstone 10 000 fler vuxna sammantaget – fritidspedagoger, socialarbetare, fältassistenter – som är ute och möter de unga människor som annars växer upp i vad som kan likna en mental istid.

Här tror jag att vi kan göra betydligt mer och ställa krav på våra kommuner. Vi liberaler kommer åtminstone att i våra budgetsamtal ställa krav på regeringen att mönstra på och öronmärka pengar för att göra dessa sociala insatser. Vi måste vara beredda att titta på vad vi kan göra tillsammans med dem som ansvarar för de sociala myndigheterna. Det behövs tidigare och tydligare insatser. Vi måste hindra små olyckor från att bli stora katastrofer och hindra rekrytering till dessa gäng. Det måste stoppas i tid.

Vi har här under våren debatterat frågan om bevistalan för att få fler unga människor att kunna prövas. Ansvar ska kunna utkrävas från föräldrar, och det behövs mer sociala insatser.

Jag kommer i mitt nästa anförande att återkomma till ytterligare skärpta åtgärder när det gäller polisernas metoder som måste kunna användas, för annars hamnar vi i ett läge där vi har tappat greppet.

Anf. 9 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Unga pojkar och män som har tappat tron på framtiden skjuter ihjäl varandra i dagens Sverige. Den senaste tidens sprängningar följer på en tid med ovanligt många attacker med handgranater.

Unga män rekryteras in i kriminalitet och riskerar i större utsträckning än andra människor att bli måltavlor för det absolut grövsta våldet.

Samhället måste kraftsamla på bred front. Polisen växer i rekordtakt. Vi har skärpt relevanta straff för att komma åt de kriminella gängerna och nätverken och mobiliserat alla relevanta myndigheter. Vi har plockat bort vapen från gatan. Vi har höjt straffen för dem som bär skjutvapen på stan och ser till att de kan låsas in direkt. Sveriges häkten är nu fulla.

Trots att det råder bred enighet om att vi ska ta krafttag mot skjutvåldet finns det röster som vill att vi ska få tillgång till fler vapen med mindre kontroll. I det akuta läge som vi befinner oss i är det rent överkligt att Moderaterna vill luckra upp den svenska vapenlagstiftningen. I USA brukar uppmärksammade skjutningar leda till en debatt om mer kontroll av vapen, i Sverige är det tvärtom.

För Miljöpartiet är det viktigt att kriminalpolitiken bottnar i vetenskap och beprövad erfarenhet. Vi måste jobba stenhårt för att stoppa skjutningar och gängkriminalitet bland unga. Om vi säger det kan vi inte samtidigt göra sådant som experterna säger har ingen eller i värsta fall motsatt effekt.

Anf. 10 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är i grunden bra att vi har en så gemensam bild av problemen i samhället, som den här debatten visar, men också en väldigt stor samstämmighet om många av de ytterligare åtgärder som måste vidtas för att stävja de grova brotten och tränga tillbaka gängkriminaliteten.

Jag kan intyga för kammaren att både jag och polisen är fast beslutna att fortsätta kraftsamla och göra det som krävs för att vända den här utvecklingen.

När de kriminella gängen får bita sig fast i decennier tar det inte bara några månader att vända utvecklingen. Det enda sättet att minska skjutningar, sprängningar och gängkriminalitet varaktigt är ett långsiktigt och uthålligt arbete och mycket av samverkan.

Även de politiker som i dag har ett högt tonläge har skäl att fundera över sitt eget ansvar för att mer inte har gjorts tidigare för att stävja orsakerna till de skjutningar och sprängningar vi ser.

Nu tillförs äntligen resurser till polisen. Nu skärps äntligen straffen, till exempel så att en person häktas direkt om denne påträffas med en pistol. Nu får polisen äntligen möjlighet att avlyssna och kameraövervaka när det finns sådana behov.

Jag menar att polisen jobbar strategiskt med att kraftsamla för att stoppa dödsskjutningar och förbättra situationen i de utsatta områdena. Polismyndigheten ser nu en försiktigt positiv utveckling i många utsatta områden. Av den senaste lägesbilden framgår att utvecklingen går åt rätt håll på flera platser, men inte alla. Polisen ser att hot och våld mot polisen minskar i dessa områden och att en ökad polisiär närvaro har gett en positiv effekt.

Nu uppmanar rikspolischefen oss politiker att arbeta mot nyrekryteringen till gängen. Vi måste fånga upp de unga killar som riskerar att välja en kriminell livsmiljö, och vi måste också arbeta mot brottens orsaker.

Om man bara ägnar sig åt att bekämpa brotten, öka den polisiära närvaron och lagföringen och sätta fler i häkte men inte åt att skapa trygga platser för ungdomar och bryta nyrekryteringen till gängen kommer Sverige inte att lyckas med denna uppgift. Om man å andra sidan bara ägnar sig åt brottsförebyggande arbete, förstärker skola och socialtjänst samt utvecklar grannsamverkan och trygghetsvandringar men inte förstärker brottsbekämpningen kommer man också att misslyckas, för det hänger ihop, det brottsförebyggande och det brottsbekämpande. Man kan inte göra bara det ena; man måste göra både och.

Förutom fler poliser och skärpta straff behövs alltså också en politik för att fler ska kunna gå ut skolan med fullständiga betyg och få ett jobb och en egen inkomst. I många bostadsområden behöver det starka samhället återupprättas, och då måste vi se till att hela samhället sluter upp.

För en knapp månad sedan träffade jag och justitieministern alla kommunstyrelseordförande i särskilt utsatta områden eller riskområden för att diskutera vad vi mer kan göra tillsammans. Det var ett bra möte, och vi var helt överens om att fortsätta att arbeta för att polisen och samhället ska gå

hand i hand. Polisen behöver nämligen våra, samhällets, gemensamma insatser för att lyckas.
(Applåder)

Prot. 2018/19:110
25 juni

-----
*Aktuell debatt om
gängkriminalitet*

Anf. 11 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Sverige har en mycket allvarlig trygghetskris. Vi ser också att svenska folket är bekymrat över denna utveckling och att många upplever en växande otrygghet i vardagen.

Det behövs givetvis flera saker för att vända denna utveckling. Här och nu behövs en kraftsamling för att polisen ska kunna lösa sina uppgifter. Det behövs fler poliser som har bättre verktyg för att kunna beivra brott och en ökad effektivitet. Det behövs viktiga straffskärpningar för att markera brottens allvar och för att hålla gängkriminella borta från gatorna.

Mikael Dambergs första budget som inrikesminister innehöll en besparing på polisen på 230 miljoner kronor i jämförelse med M-KD-budgeten. Vi har sett en hel del i denna kammare, men frågan är om inte detta var den sämst tajmade besparingen någonsin i svensk politik: mindre resurser till polisen samtidigt som antalet skjutningar sticker i höjden och sprängningarna blir fler.

Är det inte hög tid för inrikesministern att sluta försvara beslutet att lägga ett sparbetning på polisen mitt under brinnande trygghetskris?

Anf. 12 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att den budget som presenterats innebär 1 600 miljoner mer till polisen nu än förra året. Det är en ambitionshöjning som saknar motstycke i modern svensk historia. Polismyndigheten har börjat växa till antal, med sikte på 10 000 fler polisanställda. De anställda ska också få bättre villkor så att det blir ett attraktivt yrke.

Jag tror att Johan Forssell och jag är helt överens om att polisen måste renodlas och få ägna tid och kraft åt det polisen ska göra, nämligen det brottsförebyggande och det brottsbekämpande arbetet. Därför är frågan om renodling och inte minst transporter viktig. Löser vi inte fler transporter via exempelvis kriminalvården kommer poliser att tvingas sitta mil efter mil i transporter i stället för att bekämpa brott. Det är inte klok politik.

Jag kan konstatera att vi kommer att göra stora satsningar på polisen de kommande åren.

Anf. 13 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Inrikesministern ger intryck av att denna besparing inte får några konsekvenser alls. Varför säger då rikspolischefen att besparingen kommer att få konsekvenser för polisen och att pengarna var tänkta att användas för att utveckla polisens verksamhet under kommande år?

Vet inrikesministern hur många poliser man får för 230 miljoner kronor, hur många polisbilar man kan införskaffa, hur många nya polishundar man får för dessa pengar? Och så står ministern här och låtsas att 230 miljoner inte får några följder alls.

Anf. 14 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Vi kommer att fortsätta att bygga ut polisen. Vi kommer att ha fler anställda, fler polisbilar och fler polisstationer öppna eftersom

vi bygger ut polisen i år och kommande år. Detta arbete kommer att fortsätta.

Polisen kommer dock inte att lyckas med sitt uppdrag om man inte får avlastning, till exempel i form av färre transporter. Polismän ska inte behöva sitta och köra kriminella kors och tvärs över Sverige. Detta arbete måste också fortsätta.

Man måste ta ett helhetsgrepp på hela rättskedjan för att de stora satsningar vi gör på polisen också ska få effekt ute i vardagen.

Anf. 15 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tänkte ställa några konkreta frågor till vår inrikesminister.

För det första: Är segregation en grundorsak till kriminalitet? Om så, leder en mer generös migration till mer eller mindre segregation – apropå utanförskap och att bekämpa kriminalitetens grundorsaker?

För det andra: Det som av Polismyndigheten ses som en besparing vad gäller transporter leder oss in på Polismyndighetens effektivitet. Kan regeringen tänka sig att låta Försvarsmakten bistå polisen med vissa arbetsuppgifter, exempelvis bevakningsuppdrag eller liknande?

Anf. 16 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Vi vet av internationell forskning att länder som har stora ekonomiska klyftor ofta får problem med otrygghet, konflikter i samhället och grupper som känner sig helt marginaliserade och inte får möjlighet att ta sig framåt i samhället genom bra utbildning och bra jobb. I sådana samhällen växer också kriminaliteten, vilket drabbar majoritetssamhället i form av ökad otrygghet.

Därför är det viktigt att slå vakt om en generell välfärdspolitik, en bra förskola och skola för barn och ungdomar och minskad ungdomsarbetslöshet, vilket vi nu ser på svensk arbetsmarknad. Det är viktiga insatser för att förebygga och minska risken att unga, framför allt män, dras in i kriminella miljöer.

Det är detta rikspolischefen menar när han säger att hårdare straff inte räcker. Det måste också till ett målmedvetet arbete för att minska nyrekryteringen till gängen, och detta arbete måste göras parallellt med den stora utbyggnaden av polisen.

Anf. 17 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Migrationen har en absolut särställning i 2000-talets historia när det kommer till varför vi har segregation i Sverige. Förstår man inte denna koppling eller om man mot bakgrund av detta är beredd att införa en mer generös migrationspolitik kommer man inte att bekämpa utan främja kriminalitetens grundorsaker.

Min andra fråga var om inrikesministern kan tänka sig att låta militären bistå polisen med vissa arbetsuppgifter.

Anf. 18 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! För dem som lyssnar kan det vara värt att veta att det 2015 kom 163 000 asylsökande till Sverige. År 2017 kom det ca 25 000, och siffrorna fortsätter att sjunka. Det har alltså skett en dramatisk förändring

de senaste åren, vilket delvis har att göra med att riksdagen fattade beslut om att strama åt regelverket för att få en mer hållbar migrationspolitik över tid.

Försvarsmakten bistår ju polisen i samband med exempelvis terroristdåd, vilket är en bra ordning.

Anf. 19 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Trots en ökad upplevd otrygghet och ett stort antal skjutningar har regeringen enbart levererat en politik fylld av straffskärpningar. Vi har en statsminister som skryter om hur länge man numera ska sitta på anstalt efter det att man har fått en dom. Jag tycker att statsministern borde skryta om antalet brottsförebyggande åtgärder som regeringen levererar. Men regeringen prioriterar att sänka skatten för de rika i stället för att bygga trygghet ute i förortererna.

Jag undrar: När blev det viktigare för Socialdemokraterna att värna om de rika i stället för de fattiga? Var är de stora satsningarna på utsatta områden och på den samverkan mellan polis, föreningsliv, kommuner och bostadsföreningar som har visat sig vara effektiv och framgångsrik när det gäller att göra utsatta områden trygga igen?

Anf. 20 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det viktigaste vi har gjort under dessa år är att halvera ungdomsarbetslösheten och vända skolresultaten i Sverige efter många år med nedåtgående resultat. Vi fortsätter nu med Skolkommissionens arbete, som har ett brett forskningsstöd och en bred parlamentarisk uppställning som gör att vi kommer att rikta miljardstöd till skolan de kommande åren för att både öka kunskapsresultaten och minska segregationen, vilket betyder absolut mest i dessa bostadsområden. Det är den generella politiken.

Vänsterpartiet gör det för lätt för sig och säger att det inte spelar någon roll att vi gör polissatsningar och skärper straff. Det är klart att det spelar roll. Polisen säger själv att vi inte hade sett en försiktigt positiv utveckling i de utsatta områdena om inte den polisiära närvaron var större där och om inte polisen plockade alla dessa vapen till följd av en skärpt lagstiftning.

Det behövs såväl poliser och en skärpt lagstiftning som ett förebyggande långsiktigt socialt arbete för att lyckas.

I detta anförande instämde Annika Hirvonen Falk (MP).

Anf. 21 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag är glad över att statsrådet och jag är helt överens om att de brottsförebyggande åtgärderna är jätteviktiga, för vi måste minska klassklyftorna i samhället. Men det är ju statsrådet som så att säga sitter på statens budget och har planhalvan hos sig, och då väljer man att med Centerpartiet och Liberalerna inte pumpa in pengar till brottsförebyggande åtgärder. I stället tar man bort straffreduceringen för unga och gör skattesänkningar och andra saker som inte är brottsförebyggande. Detta bekymrar mig.

Anf. 22 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det står väl helt klart för alla att vi har tvingats till kompromisser för att få till stånd en fungerande regering och en samverkan i mitten av svensk politik. Det krävdes skattesänkningar för att en del borgerliga partier skulle vara med på överenskommelsen. Det är ingen hemlighet. Å andra sidan har vi infört ett nytt brottsförebyggande program. Det är första gången på många år som vi har ett sådant nationellt brottsförebyggande program.

Jag har hört Liberalerna stå i talarstolen och säga att det också krävs sociala insatser parallellt med den insats vi nu talar om, så jag tror att det finns en bred uppslutning i Sveriges riksdag för att vi ska jobba med både och. Jag hoppas på det.

Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! I mitt inlägg lyfte jag upp två viktiga punkter: anonyma vittnen och rikspolischefens lista. Jag startar med anonyma vittnen.

I tillkännagivandet från riksdagen nämns att regeringen ska utreda anonyma vittnen. Men trots att Morgan Johansson, statsrådskollega till Mikael Damberg, var positiv i april verkar regeringen nu ha bytt fot och inkluderar det inte i den aktuella utredning som ska startas.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Vad är anledningen till att man utelämnar utredning om anonyma vittnen?

Anf. 24 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Utredningsdirektiven är inte presenterade än, så vi kan återkomma till att diskutera dem när de är presenterade.

När det kommer till rikspolischefens lista är det ett arbete som vi jobbar strukturerat med i hela Regeringskansliet. Vi bockar av alla rikspolischefens förslag, går igenom dem och ser vad som redan är på gång, vilka ytterligare utredningar vi kan behöva tillsätta och vad vi kan leverera på. Det är ett strategiskt arbete, och vi jobbar strukturerat.

Många punkter är redan avböckade genom insatser som vi har talat om här i dag, men det kommer mer. Registrering av kontantkort kommer senare i år. Förslag om nya ungdomspåföljder har nyligen remitterats, och det ska vi återkomma till. Förslag om hemlig dataavläsning kommer så snart vi blir färdiga. Tullens befogenheter, som nämndes här tidigare, kommer att tas upp inom ramen för den utredning som presenteras inom kort och som handlar om straffskärpningar och sprängmedel.

Det är mycket på gång, och det kommer mer.

Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret angående rikspolischefens lista. Där finns en samsyn om att vi ska gå vidare.

Sedan får jag nog konstatera att Mikael Damberg vid ett av sina besök delgav vad som skulle komma i utredningen och då nämnde specifikt att kronvittnen och vittnesskydd skulle vara med. Kan jag tolka Mikael Dambergs svar här så att regeringen öppnar upp för att även ha med anonyma vittnen i det utredningsdirektiv som kommer framöver?

Anf. 26 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Man ska tolka det precis som jag sa då. Vi presenterade ett vittnesskyddspaket där även kronvittnen ingick, och vi kommer att presentera direktiven senare. Det är exakt detta som gäller.

Anf. 27 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Dessa frågor är miljt sagt komplexa. Jag tycker att inrikesministern är många goda saker på spåren, men jag vill bita mig fast lite vid frågan om att vi parat med en stålhandske, metaforiskt, mot den grova brottsligheten måste ha en silkesvante, men ändå vara beredda att tidigt och tydligt nypa till lite hårt.

Jag undrar hur inrikesministern ser på frågan om att vi ska tillsätta någon form av kommission därför att vi ser, polisen ser och alla som jobbar med utsatta barn ser att dagens socialtjänstlag är skriven i en helt annan tid. Den svarar på helt andra frågor än dem vi möter i dag i de utsatta områdena, där ungdomar riskerar att bli kanonmat. Är inrikesministern beredd att stödja det för att få till åtgärder för tidigare och tydligare insatser för unga så att vi stoppar tillflödet till de kriminella gängerna?

Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det var en spännande metafor, stålhandske och silkesvante. Jag tror att poängen med att jobba med både det hårda och det mjuka är helt rätt.

Jag har träffat Lena Hallengren för att diskutera hur vi ska jobba tillsammans, och rikspolischefen har bjudit in socialtjänsten lokalt och träffar lokalpoliser för att diskutera var det glappar någonstans, var samverkan inte sker tillräckligt bra och vilka regler som behöver ändras.

Socialstyrelsen har redan fått ett antal uppdrag att utreda hur lagen – LVU – ska utvecklas och vilka problem med tvång som finns. Om detta räcker eller om det behövs en hel kommission kan vi väl diskutera, men jag tror att Socialstyrelsen, som har fått dessa uppdrag, är något viktigt på spåret. Det är möjligt att detta räcker och leder framåt och att det förtydligande av regelverket som har genomförts gör att kommunerna vågar använda lagstiftningen fullt ut.

Anf. 29 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag tackar inrikesministern för svaret.

Jag tror att vi måste återkomma, för det går inte att bara köra. Jag kan vara repressiv – jag lovar, det är inga problem – men vi måste se hela bilden.

Jag har en annan fråga som är viktig. Vi ser många sociala insatser som behöver göras, men i många mindre kommuner saknas resurser. Man vet att en unge måste lyftas bort därför att ungens miljö är katastrofal och personen har beteenden som är fruktansvärda, men det finns inga resurser. Kan inrikesministern tänka sig att vi stöder en statlig finansiering för att betala kommuner som behöver plocka bort barn från gatan?

Anf. 30 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tror inte att jag ska föregripa en budgetförhandling. Däremot tror jag att det är klokt att fundera på att göra ytterligare sociala insatser.

Jag kan nämna att jag var väldigt olycklig över att de pengar som gick till Delmos för att bekämpa segregation försvann. Många av de konkreta åtgärderna ligger i spannet mellan trygghet, sociala insatser och samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. Dessa pengar försvann, men vi räddade kvar dem i övergångsbudgeten.

Jag säger inte att det måste se ut precis som hos Delmos, men jag tror att det är viktigt att våga diskutera särskilda pengar för att hjälpa kommunerna i detta uppdrag.

Anf. 31 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Som många har varit inne på är de problem som vi just nu upplever oerhört allvarliga. Problemen har också vuxit i omfattning de senaste åren.

Jag ställer frågan: Vad har egentligen denna regering, som inte har suttit i bara några månader utan faktiskt i fem år, gjort för att bryta utvecklingen? Det har inte saknats varningstecken, och det har inte heller rått någon brist på politiska förslag. Ändå följer regeringens hantering av gängkriminaliteten precis samma mönster som när det gäller arbetet med att beivra terrorism, eller för den delen när det gäller att säkerställa att försvaret får tillräckliga resurser för att klara sina uppgifter.

Utredningar tillsätts inte, eller tillsätts alldeles för sent som till exempel i fallet med ungdomsrabatten. Riksdagen gav ett tillkännagivande om den redan för flera år sedan. Vi väntar fortfarande på lagstiftningen. Lagstiftningen innehåller också stora luckor, till exempel när det gäller skyddet för blåljuspersonal.

Det som presenteras är ofta inte tillräckligt skarpt, till exempel när det gäller straffet för grovt vapenbrott. Hur många gånger har vi inte hört regeringen tala om det? Men det har uppenbarligen inte löst problemen när det fortfarande skjuts nästan dagligen. Och viktiga straffskärpningar uteblir, till exempel en gängbestämmelse för att dubblera straffen vid gängrelaterad brottslighet. Resurser som skulle kunna gå till rättsväsendet går i stället till annat, till exempel den besparing på polisen som alltså blev följden av Mikael Dambergs första budget som inrikesminister.

Den här regeringen sköter inte kärnstatens uppgifter. Regeringens prioriteringar och politiska handlingskraft lämnar väldigt mycket i övrigt att önska. Det handlar inte om vad som helst här, utan det handlar faktiskt om enskilda människors trygghet och säkerhet. Visst, det kostar pengar. Man kanske inte har råd att lägga flera miljarder på mer semester. Men tvärtom fortsätter kärnstaten nu att sättas på undantag och behandlas lite pliktskyldigt.

Detta bekymrar mig därför att jag befارar att om vi inte vidtar åtgärder nu – precis just nu – kommer vi om några år att hålla nya debatter på detta tema i just denna kammare och säga: År 2019 var problemen inte alls lika stora som de är i dag.

Detta får inte hända.

(Applåder)

Anf. 32 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Antalet skjutningar är rekordstort, och vapen cirkulerar runt om i Sverige. Trots detta valde Moderaterna i förra veckan att luckra upp Sveriges gedigna vapenlagstiftning och ta bort en stor mängd funktioner som gör att vi har koll på vilka som har vapen och hur många vapen de har.

Att i ena stunden tala om dödsskjutningar i förorten och i nästa stund ha en partiledare som inte kan låsa sitt eget vapenskåp duger inte. Tror Johan Forssell att det bara är olagliga vapen som har förmåga att döda andra människor?

Anf. 33 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Detta visar tydligt på skillnaderna i rättspolitik. Vänsterpartiet säger nej till straffskärpningar mot kriminella och vill inte se fler poliser. Men laglydiga jägare och sportskyttar ska minsann klämmas åt. Där ska politiken vara stenhård. Det är en mycket märklig prioritering. Det kommer inte att lösa problemen med gängkriminalitet, och det kommer inte att göra Sverige bättre.

Vi vill ha en modern vapenlagstiftning. Den ska vara stram mot den som missköter sig. Men onödigt krångel ska vi få bort. Låt oss nu lägga fokus på de viktiga sakerna i sammanhanget: rättssäkerheten och rättspolitik.

(Applåder)

Anf. 34 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Att å ena sidan ha ett oerhört högt tonläge mot organiserad kriminalitet och dödsskjutningar och påkalla denna debatt i dag och å andra sidan i förra veckan ha nästan högre tonläge för att Sverige i princip inte ska ha restriktiva vapenlagar duger inte. Det rimmar oerhört illa, Johan Forssell.

Ni verkar tro att olagliga vapen är det enda som kan döda människor, medan lagliga vapen inte kan orsaka några fel över huvud taget. Det är inte att ta ansvar för hur situationen ser ut i Sverige i dag.

Anf. 35 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har en politik som innebär att vi inte ska göra straffskärpningar för kriminella, för dem som terroriserar laglydiga människor. Vi ska inte ha fler poliser. Vi ska lämna allt detta. Men just när det gäller laglydiga jägare och sportskyttar, som sköter sina åtaganden och som håller på med den stora idrott som detta faktiskt är, ska politiken vara stenhård. Men det är ju inte där som problemet finns. Problemet är de kriminellas vapen och Vänsterpartiets oförmåga att både se problemen och göra någonting åt dem. Detta är en del av de växande otrygghetsproblem som Sverige dras med i dag.

Anf. 36 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag förstår att det måste vara jobbigt för Johan Forssell att stå här och förklara hur hans parti har kunnat landa i dessa märkliga ståndpunkter vad gäller vapen.

Sverige har en stor och bra kontroll över lagliga vapen. Lagliga vapen används i dag mycket sällan i kriminell verksamhet.

Kan Johan Forssell förklara för mig hur Moderaterna kan tro att en sämre kontroll över lagliga vapen kan minska antalet skjutningar?

Anf. 37 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Till skillnad från Annika Hirvonen Falk ser inte jag som moderat laglydiga jägare och sportskyttar som potentiella terrorister eller förbrytare. Men jag förstår att det är detta ingångsvärde som är styrande för både Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det kanske också förklarar varför Socialdemokraterna och inrikesminister Mikael Damberg inte tar tag i dessa frågor och nyligen gav besked om att de vill överimplementera EU:s vapendirektiv. Det är uppenbart, eftersom det är ni som styr och ställer här. Men jag som moderat har en annan ingång i detta.

Anf. 38 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag blir verkligen chockerad. Det finns gott om forskning och gott om exempel ute i världen på skillnaden mellan länder och delstater i till exempel USA med skärpt vapenkontroll och sådana där det är mer fritt fram. De flesta är överens om att en bra kontroll över lagliga vapen minskar våld och antalet skjutningar i samhället. Sedan finns det sådana som till exempel Donald Trump och Sveriges moderater som inte ser detta.

Anf. 39 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Det är väl uppenbart att Sveriges flera hundra tusen jägare och sportskyttar inte har någonting att hämta hos vare sig Miljöpartiet eller Vänsterpartiet, eller för den delen hos denna regering.

Vad vi gjorde i förra veckan var att vi tog bort onödigt krångel, och vi gjorde också en hel del straffskärpningar. Men problemet i denna debatt handlar om den införsel av illegala vapen som sker till Sverige, att vi inte har tillräckligt många poliser och att gängkriminella springer runt på gatorna. Där har Miljöpartiet ingen politik över huvud taget. Det är kanske därför som denna regering gör så oerhört lite.

Anf. 40 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi har alltså en särskilt påkallad debatt om gängkriminalitet. I detta läge väljer Vänsterpartiet och Miljöpartiet, mot bakgrund av de skjutningar som vi har sett på gator och mot bakgrund av de sprängningar som vi har haft i samhället, att fokusera på jakt och skytte som ett problem. Ärligt talat höll jag på att trilla av stolen när jag hörde dessa replikskiften alldeles nyss. Detta har ingenting med kriminalitet att göra. Laglydiga människor som ägnar sig åt jakt och skytte är en nödvändig del av vårt samhälle och hur det fungerar i skogen i Sverige med efterjakt på skadat vilt och liknande. Det är viktigt att sådant fungerar och att det finns en säkerhet bland dessa skyttar, så att de ska kunna utföra sitt uppdrag. Det har ingenting med kriminalitet att göra. Men det är där som de rödgrönas fokus ligger när det brinner i förorterna, när gängkriminaliteten breder ut sig och när den organiserade brottsligheten spränger sönder flerfamiljshus. Då är det Jakt- och skyttesverige som de ger sig på.

Som jag sa tidigare kommer vi aldrig att komma åt dessa problem så länge vi har en rödgrön regering. Replikskiftena här mellan Moderaterna, Vänstern och Miljöpartiet tydliggör verkligen just det som jag sa i mitt inledningsanförande, nämligen att det är dödsdömt att se en ljusning i dessa utanförskapsområden när man öppnar upp för migration som leder till segregation. Man fokuserar på jakt och skytte i stället för att fokusera på gängkriminella. Jag är inte speciellt förvånad, men ändå lyckas jag bli det i denna debatt. Det är förvånande nog.

Jag tycker att vi ska efterlysa ett förslag som riksdagen faktiskt har gett regeringen till känna när det gäller just anonyma vittnen. Vem vill vittna mot grov organiserad brottslighet? Upp med en hand! Inte ens Mikael Damberg lyfter på handen. Den frågan är grovt påkallad, och jag vill ha svar på denna fråga från inrikesministern. Kommer detta att ingå i direktivet?

Anf. 41 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Sverige sticker ut när det gäller skjutningar i gängmiljö. I många andra europeiska länder ser det inte ut på detta sätt. I exempelvis Tyskland är det per capita en tiondel så vanligt att det förekommer gängskjutningar.

Fru talman! Om det vore så enkelt som Adam Marttinen förklarar, det vill säga att det är migrationen som är orsaken, skulle det se ut på ett annat sätt, även i Tyskland.

Anf. 42 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Man brukar säga så här i debatten från vänstersidan: Man ska vara tuff mot kriminaliteten men även mot kriminalitetens orsaker. Problemet med den rödgröna regeringen är att man inte är tuff mot vare sig kriminaliteten eller dess grundorsaker.

Segregationen växer. Är det en tillfällighet, Annika Hirvonen Falk, att alla de områden som av polisen anses vara utsatta och särskilt utsatta utgörs av områden där många människor som migrerat bor och där det kulturella utanförskapet är stort? Är detta en slump?

Anf. 43 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! I många av dessa särskilt utsatta områden har samhället misslyckats med barnens skolgång. Vi behöver ta krafttag för att motverka segregationen. Men Adam Marttinen ska inte lura oss att tro att om vi låter små barn få komma hem och sitta i sina föräldrars famn kommer detta att orsaka skjutningar i Sverige.

Anf. 44 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Insikten hos Miljöpartiet är lika med noll när det gäller grundorsaken till vad som skapar segregation i Sverige. Jag vill påstå att 90 procent av orsaken till att vi under de senaste 20 åren har haft en växande segregation i Sverige utgörs endast av en kraftig migration hit. Sverige har inte förmått hantera detta.

Om man mot bakgrund av hur det i dag ser ut i Sverige vill utöka migrationen förstår man ingenting. Men det verkar vara den rödgröna melodin. Med den politiken kommer vi även fortsättningsvis att få växande utförsöksområden, och därmed växande kriminalitet.

Anf. 45 JONNY CATO HANSSON (C):

Fru talman! Som vi konstaterat här i dag har dödsskjutningarna i Sverige skjutit i höjden sedan 2011. Kriminella gäng hotar poliser och åklagare, och i vissa områden sprider otryggheten ut sig. Om man ägnar sig åt grov organiserad brottslighet och gängbrottslighet måste det straffa sig.

Det finns en bred majoritet i Sveriges riksdag för hårdare tag mot organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Det är mycket bra. När man står inför akuta och allvarliga problem är det dock lätt att man tänker kortsiktigt för att lösa problematiken här och nu. I denna fråga behöver vi ha två tankar i huvudet samtidigt.

Vi behöver komma åt dagens grovt kriminella samtidigt som vi förhindrar att dagens barn och unga hamnar i kriminalitet och grov organiserad brottslighet. Det är ett arbete som involverar hela samhället från socialtjänst, skola och föreningsliv till polis och kriminalvård.

Vi behöver prioritera den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten, men vi behöver också se till att polisen får rätt resurser i hela landet för att även kunna prioritera småbrott och vardagsbrott. Det är viktigt av två anledningar.

1. Eftersom brottskarriärer sällan inleds med grova brott är det viktigt att småbrott och vardagsbrott utreds och klaras upp. Vi måste förhindra att dagens barn och unga hamnar i grövre kriminalitet.
2. Gängkriminaliteten i Malmö ska inte innebära att lägenhets- eller villainbrottet hos Ingegärd, 75, i Lomma inte blir utrett. Det skadar förtroendet för både rättssamhället och demokratin, vilket är ytterst allvarligt.

Fru talman! Vi måste ta hårdare tag mot gängkriminalitet och brottslighet. Men vi måste också se problematiken på längre sikt, för ingen föds kriminell.

Anf. 46 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Vi har i debatten talat lite grann om den grova kriminaliteten. Alla är överens om att detta är ett jättestort problem och att det utgör ett stort hot mot samhället, särskilt givetvis i de områden där det skjuts och där bomber sprängs.

I de områden där det sprängs och skjuts finns också vittnen som riskerar sina liv om de vittnar mot den grova organiserade brottsligheten. Centerpartiet har varit motståndare mot förslaget att dessa personer ska kunna vittna anonymt.

Jag undrar fortfarande varför ni i Centerpartiet är emot att människor som vittnar mot grov organiserad brottslighet får göra det anonymt.

Anf. 47 JONNY CATO HANSSON (C) replik:

Fru talman! Sverige har stora problem när det gäller otrygghet och kriminalitet. Centerpartiet är exempelvis för att införa ett system med kronvittnen. Men när något är akut och läget och tonläget är väldigt högt glömmar man lätt vissa grundläggande rättsprinciper.

Centerpartiet tycker att hög rättssäkerhet är väldigt viktigt, även när vi försöker komma åt gängkriminaliteten. När andra partier verkar blunda för rättssäkerheten försvarar Centerpartiet den även fortsättningsvis.

Anf. 48 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Anonyma vittnen är inget nytt påfund i Sverige. Det är något som existerar i flera europeiska länder. Om man ska införa det i något europeiskt land borde man kanske göra det i det land där den grova organiserade brottsligheten markant sticker ut, det vill säga i Sverige.

Här lever vittnen under livslånga dödshot. De får leva i vittnesskyddsprogram och byta stad och familj. De kan aldrig ha kontakt med tidigare familj och vänner på grund av att de har vittnat mot den grova organiserade brottsligheten.

Är det inte rimligt att man kan göra detta anonymt så att man kan ställa upp för rättsväsendet och kan behålla delar av privatlivet även i framtiden?

Anf. 49 JONNY CATO HANSSON (C) replik:

Fru talman! Vi är helt överens. Jag tror att samtliga partier i Sveriges riksdag är överens om att det i vårt land ska vara lättare och mer tryggt att vittna. Men för Centerpartiet är rättssäkerheten en grundläggande princip i en fungerande demokrati, och den kan och ska vi aldrig någonsin kompromissa om. Det tänker Centerpartiet heller inte göra.

Anf. 50 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! ”Om du inte är särskilt kriminell när du kommer in påanstalten är du det när du kommer ut.” Jag vet inte hur många gånger jag har hört detta från personer som har lämnat sitt kriminella liv.

Vi vet att det allra mest brottsförebyggande är en bra skola, men regeringen gör nu upp med Liberalerna om ordningsbetyg. Vi vet att det allra bästa för en person är en trygg anställning, men regeringen sneglar på att riva upp lagen om anställningstrygghet. Vi vet att en bostad är ett fundament i en människas liv, men regeringen vill tralla iväg med Centerpartiet och införa marknadshyror.

Detta är förslag som skapar otrygghet. Det är en otrygghet som vibrerar genom hela samhället och som skapar sprickor i samhällskontraktet.

Polisen konstaterar i en skrivelse till regeringen 2018 att Sverige i grund och botten är ett tryggt land att leva i och att tillväxten som sker i kriminella miljöer kan stoppas om flera samhällsaktörer agerar tillsammans. Polisen konkretiserar med att Kriminalvården bör få fler brottsförebyggande uppdrag, Skatteverket bör jobba med identitetskapningar, socialtjänsten bör identifiera barn i riskzonen och landstingen bör förstärka barn- och ungdomspsykiatrin.

Jag är rätt säker på att Anders Thornberg inte är vänsterpartist, men han låter definitivt som en. Av de förslag som polisen har är det enbart det om straffskärpning som regeringen har genomfört.

Fru talman! Jag är en av få kvinnor i debatten, och jag vill lyfta problematiken med att det är män som står för den största delen av våldet i samhället. Det är män som slår andra män i offentliga miljöer, men det är också män som slår kvinnor. Våldet mot kvinnor ingår i den våldspyramid som vi just nu ser i samhället. Vilka åtgärder finns för att få män att sluta använda våld? Vilka satsningar görs för att få män att sluta slåss? Jag vill gärna att en man här i kammaren svarar på det.

Anf. 51 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Den kristdemokratiska rättspolitikerna bygger på insikten om människans ofullkomlighet. Brottslighet har alltid förekommit och kommer alltid att förekomma. Ett fungerande rättssamhälle förutsätter att de som bryter mot lagen lagförs och straffas.

För att komma till rätta med den aktuella situationen med gängkriminalitet vill jag lyfta ytterligare några förslag utöver det jag nämnde i mitt första anförande.

En stor del av den grova kriminaliteten är i dag knuten till vissa geografiska områden. Kristdemokraterna vill att man i samband med rättegång förutom straff för brottet man begått även skulle kunna få en kompletterande påföljd med vistelseförbud för vissa områden. Syftet är att göra det svårare för kriminalitet att få fäste i dessa områden. Kristdemokraterna vill också att den som begår ett brott kopplat till gängkriminalitet ska kunna få ett högre straff.

För att komma till rätta med den grövre brottsligheten vill Kristdemokraterna att dagens system med olika straffrabatter reformeras. Vi vill även att principen om automatisk tvåtredjedelsfrigivning förändras.

En viktig resurs för att stoppa flödet av vapen och sprängmedel in i vårt land är Tullverket. Därför måste det tas viktiga steg som ger ökade ekonomiska resurser samt utökade befogenheter för Tullverket. Man bör också införa ny teknik, till exempel smarta övervakningskameror som gör att kända smugglare kan stoppas vid gränsen.

Som tidigare nämnts behöver samhällets olika funktioner samverka för att bryta rekryteringen till gäng och skapa alternativ för unga människor.

Fru talman! Vi behöver hitta vägar för att bryta trenden med skjutningar och sprängningar i vårt samhälle. De utsätter vanliga medborgare för fara. Det behövs krafttag mot gängkriminalitet. Förslag finns från både opposition och rikspolischef. Nu behövs det aktivitet även från regeringens sida. Låt oss se konkreta förslag till åtgärder nu! Regeringen behöver lyssna till riksdagen. Förutsättningarna för anonyma vittnen behöver vara med i utredningsdirektiven om vittnesskydd.

Anf. 52 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Sverige har ett av världens mest rättssäkra rättssystem. Rättssäkerheten är en hörnsten i demokratin. En central aspekt när det gäller kriminalitet och att lagföra brottslingar är den anklagades rätt att bemöta det som läggs honom till last. Föreställ dig själv att en anonym person kommer att avgöra om du ska sitta i fängelse i flera år! Det är inte rättssäkert.

Anf. 53 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Vi kan konstatera att Sverige sticker ut i Europa gällande gängkriminalitet. Jag tycker att vi bör ta chansen att nyttja det system som finns i Danmark, Norge och Nederländerna, när vi ser att vittnen hotas och drabbas. Det finns en lång rad exempel. Det har utförts sprängningar utanför hus i Staffanstorp när en familj vittnat mot gängkriminalitet. I januari 2017 mördades en man efter att ha vittnat vid en rättegång om mord. Jag ser till vittnesskyddet. Det är viktigt.

Anf. 54 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag kan instämma fullt ut i att vittnesskyddet är viktigt. Men har Kristdemokraterna då gett upp om att kunna finna ett starkare skydd för vittnen på ett sätt som inte samtidigt urholkar rättssäkerheten och i förlängningen riskerar att leda till att vi inte får lika många som vill vittna öppet som vi har i dag? Jag är rädd för att detta kan få motsatt effekt: att färre blir dömda.

Anf. 55 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Vi är redan där i dag. Det finns många som väljer att inte höra av sig, inte ställa upp vid förhör eller inte vittna. Orsaken är hot från gängkriminalitet som har greppet om stora bostadsområden.

Naturligtvis ska vi hävda rättssäkerheten, men i extrema fall kan anonyma vittnen – vid ansvarsfull och restriktiv användning – vara ett verktyg för att bryta gängkriminalitetens makt utan att rättsskyddet minskar.

Anf. 56 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! För Liberalerna är det centralt att vi har ett samarbete med regeringen. När vi har det samarbetet är det än mer centralt att det innehåller viktiga delar för att stärka rättsväsendet i allmänhet och för att komma åt den här typen av brottslighet i synnerhet. Det är en brottslighet som ödelägger liv och livschanser och är ett hot mot allt det vi kallar samhällskontraktet och det som gör att Sverige håller samman.

Tilltagande trygghetsklyftor gör att väldigt många människor känner att det är en annan rättsordning som gäller för dem. Det är en situation som är så allvarlig att vi inte kan ställa oss på bromsen – vi måste trycka på gasen här, tycker jag.

Jag tror att vi måste våga prata om nya medel som vi inte har pratat om ännu. Det gjordes tidigare en utredning som tittade på polismetoder. För oss liberaler är det tråkigt att ens behöva tänka på att vi måste diskutera hur infiltratörer ska kunna jobba effektivare i Sverige för att komma åt de här grupperingarna. Vi kan inte ta dem bara med längre straff. De är helt okänsliga för det. De är bortom det. De har tappat det. Det här är personer som inte är särskilt rädda om sina egna och andras liv.

Vi behöver titta på möjligheterna att förstärka polisens chans att infiltrera med egen personal eller med andra personer. På samma sätt måste vi titta på gränsdragningen mellan bevis och brottsprovokation om vi på allvar vill komma åt den här typen av brottslighet. Vi måste vrida och vända på viktiga och skärpta tvångsmedel för att komma framåt. Annars kommer vi att stå här och ha en debatt igen om ett, två och tre år.

Anf. 57 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Ekonomisk jämlikhet och små klassklyftor minskar brottsligheten. Det förvånar mig att ledamoten Johan Pehrson, som sitter och förhandlar med regeringen, har fått den att slopa värnskatten. Det innebär att du och jag, Johan Pehrson, som välbetalda politiker kommer att betala 17 000 mindre i skatt per år och att statskassan får 6 miljarder mindre. Det är pengar som skulle kunna läggas på de fältassistenter som du efterfrågar.

Varför tycker Johan Pehrson att det här är en bra deal att sko sig själv på?

Anf. 58 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Nu pratar vi om gängbrottslighet. Men en liten ekonomisk lektion kanske inte skadar.

Jag har 100 forskningsrapporter som visar på att sänkta marginalskatter är självfinansierande. Sänkta marginalskatter leder till fler arbetade timmar i det här landet. Det leder till att människor kommer att bidra i än högre grad till vår gemensamma välfärd.

Men jag vet att Vänsterpartiet inte kan ta till sig den här typen av kunskap om att människor arbetar mer om de kan få behålla till exempel hälften.

Anf. 59 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag har jättesvårt att tro att Johan Pehrson kommer att jobba mer för att han betalar mindre i skatt. Jag har jättesvårt att tro att det brottsförebyggande arbetet kommer att bli bättre i utsatta förorter för att staten får in 6 miljarder mindre i statskassan. Jag har väldigt svårt att tro att det kommer att bli mer av fältassistenter, poliser och brottsförebyggande insatser för att Johan Pehrson och jag betalar mindre i skatt.

Det handlar inte om kunskap. Det handlar om politiska prioriteringar för vad vi ska ha för samhälle.

Anf. 60 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet är totalt faktaresistent. Jag sökte efter det begreppet i min förra replik.

Faktum är att vi har hur mycket beräkningar som helst som visar att detta är självfinansierande. Det leder till fler arbetade timmar. Men det kan Vänsterpartiet inte ta till sig.

Kan då Vänsterpartiet ta till sig det faktum att man har sänkt skatterna på arbete under socialdemokratiska regeringar med nästan 100 miljarder och under alliansregeringen med 100 miljarder och att skatteintäkterna – hör och häpna – har ökat?

Jag är extremt intresserad av höga skatteintäkter, men kopplingen till höga skattesatser är svag.

Anf. 61 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! I arbetet mot den grova kriminaliteten måste vi ha två tidsperspektiv i huvudet samtidigt: såväl här och nu som nästa ungdomsgeneration. Här och nu måste ledargestalterna och vapnen bort från skolgårdar och torg. Långsiktigt måste samhället erbjuda unga killar andra drömmar än ett kort liv i knarkhandeln.

När jag under förra mandatperioden reste runt i Sverige som Miljöpartiets rättspolitiska talesperson mötte jag poliser och andra som arbetar med just dessa unga i utsatta områden. Alla pekade på att skolan och socialtjänsten måste bli bättre.

En socialtjänst måste finnas till hands tidigare i de ungas liv, och en skola måste ha höga förväntningar på varenda unge oavsett kön, oavsett föräldrarnas bakgrund och oavsett bostadsområde eller diagnos.

Skolan måste ge varje unge en tro på sig själv och sin framtid. Vi är tyvärr långt därifrån i dag. Där det behövs som bäst har vi minst antal behöriga lärare samt rektorer med kort erfarenhet. Sju av tio killar i Bergsjön klarar inte årskurs nio. Att det ser ut så i Sveriges särskilt utsatta områden är förödande.

Samhällets misslyckande med skolan är en av de centrala utmaningar vi står inför om vi ska bryta utvecklingen vad gäller den grova kriminaliteten. Därför måste regeringen fortsätta arbetet för en stärkt och jämlik skola, särskilt i de utsatta områdena.

Anf. 62 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Miljöpartiet inte är med på resan mot fler poliser och skärpta straff. I varje fall tycker man att det inte är särskilt prioriterat. Nu är Miljöpartiet ett regeringsparti, och en regering ska fatta beslut gemensamt.

Jag tänker till exempel på straffrabatten som unga vuxna i åldern 18–21 år får i dag, att skärpa reglerna i syfte att utvisa fler personer som begår allvarliga brott i Sverige eller att avskaffa dagens mängdrabatt.

Regeringen talar ofta om att den är positiv till det, men sedan händer ingenting. Är det för att Miljöpartiet stoppar den typen av politiska förslag?

Anf. 63 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet är med i den regering som bygger ut polisen i en fart vi aldrig tidigare har sett.

Fru talman! Angående straffrabatten för unga, låt mig läsa högt ur Säkerhetspolisens remissvar på den utredning som gjorts: Kopplingen mellan våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet har diskuterats på senare år. Fängelsevistelsen har tvärtom visat sig vara själva förutsättningen för att radikaliseringsen skulle äga rum.

Anf. 64 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Det låter på Miljöpartiet som att man inte ska döma någon till fängelse. Jag tror att alla som lyssnar på den här debatten inser att Mikael Dambergs hårda ord om att knäcka gängen är på en helt annan planet än det som Miljöpartiets representant står och talar om i den här debatten.

Faktum är att MP ofta intar ståndpunkter som är rakt motsatta till vad majoriteten i kammaren och det andra regeringspartiet har. Det är ett problem i svensk rättspolitik. Vi behöver en regering som är handlingskraftig och förmår att vidta rätt åtgärder. Där är tyvärr Miljöpartiet ett stort problem.

(Applåder)

Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Om Säkerhetspolisen säger att vi riskerar att få ökad radikaliserings, våldsbejakande extremism och därmed i förlängningen fler våldsdåd i samhället på grund av det förslag om straffrabatt för unga som nu har remitterats lyssnar Miljöpartiet. Vi lyssnar på dem som vet vad de pratar om.

(Applåder)

Anf. 66 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Med anledning av föregående replikskifte: Om vi har islamister i svenska fängelser som radikaliserar andra intagna är inte lösningen att vi ska sluta att ta in andra människor i fängelse när de begår brott. Då är lösningen att se till att separera islamisterna i svenska fängelser alternativt utvisa dem så att de får avtjäna straff i andra länder om de är utländska medborgare.

Det är helt häpnadsväckande att vi har ett regeringsparti som på riktigt ser det största problemet i att det kan finnas risker ifall man dömer människor till fängelse. Då löser man de problem som uppstår till följd av att fler sitter i fängelse. Man ser inte till att fler kommer ut eller slipper fängelse. Herregud! Jesus!

Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Menar Sverigedemokraterna att om Säkerhetspolisen säger att förslaget kan leda till att fler radikaliserar, då ska det genomföras oavsett vad?

Anf. 68 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Givetvis ska man ta i beaktande vad som sägs av remissinstanserna. Men man måste också kunna ha ett politiskt svar på hur man löser de problem som remissinstanserna har farhågor om.

Det är inte speciellt svårt att separera svenska islamister i separata fängelser från de övriga intagna. Då uppstår inte radikaliserings över huvud taget. Kan inte ni från Miljöpartiet tänka ett steg framåt för en gångs skull?

Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Kärnan i remissinstansernas kritik, som också är bredare än Säkerhetspolisens, är att unga människor inte har samma utvecklade konsekvenstänk som äldre. Sätter vi unga, som begår sitt första brott, i fängelse riskerar det att förstärka en kriminell identitet, kontakter med kriminella gäng och öka rekryteringen till organiserad brottslighet. Därför är det en dålig lösning.

Anf. 70 JONNY CATO HANSSON (C) replik:

Fru talman! Vi talar i dag om riktigt stora problem, om gängkriminalitet, dödsskjutningar och sprängningar av lägenhetshus. MP:s enda lösning är att attackera laglydiga jägare och sportskyttar. Det är ganska absurt, måste man säga.

Jag har en konkret fråga. Hur kommer gängkriminaliteten att förvärras av att laglydiga jägare inte behöver särskilda tillstånd för ljuddämpare?

Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Det som jag lyfte fram i mitt anförande och replikskiftet med Moderaternas Johan Forssell är min oro för att när vi ser ökade skjutningar i samhället vill ett antal partier i kammaren minska kontrollen av vapen och tillåta fler vapen. Jag tror att vi måste se nyktert på de frågorna och göra det som EU kräver av oss för att ha en god kontroll och minska risken för terrordåd i Sverige.

Anf. 72 JONNY CATO HANSSON (C) replik:

Fru talman! Detta är något märkligt. Det är oppositionen som vill ta mest krafttag mot de illegala vapnen. Det är vi som driver på det. Men vi kan skilja på äpplen och päron. Det är skillnad på legala och illegala vapen.

Nej, regeringen vill inte göra vad EU tvingar oss till. Regeringen vill gå ännu längre än vad exempelvis EU:s vapendirektiv kräver. Ni jagar jägare i stället för gängkriminaliteten i Malmö.

Anf. 73 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jonny Cato Hansson har rätt i att det är skillnad på illegala vapen och legala vapen. Men den skillnaden består bara så länge vi har koll på de legala vapnen. Därför är det centralt att vi inte luckrar upp kontrollen av legala vapen.

Jag välkomnar gärna om vi kan sätta oss ned och tala om hur vi kan implementera EU:s vapendirektiv på ett bra sätt. Men jag tror inte att oppositionen är intresserad av annat än symbolpolitik och diskussion, så har det i varje fall varit hittills.

Anf. 74 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Vi kan konstatera att det gäller att ha rätt fokus i stället för att ha fokus på laglydiga medborgare. En studie har visat att av de 1,7 miljoner vapen vi har hos 600 000 jägare har 1,2 vapen per år varit relaterade till brott.

Jag tror att det är viktigare att vi skapar resurser för att stoppa det illegala inflödet. Kan Annika Hirvonen Falk, som företräder ett av regeringspartierna, garantera att Tullverket får ökade resurser och ökade befogenheter? Då sätter vi mer stopp för de illegala vapnen.

Anf. 75 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Ingemar Kihlström har rätt i att vi har ett mycket bra track record vad gäller kontrollen av de lagliga vapnen i samhället. Därför oroar det nu mig att ni vill luckra upp det.

Låt oss se till att siffran 1,2 fortsätter att vara så låg eller kanske noll framöver. Det finns ingen motsättning mellan att satsa på att ha god kontroll på lagliga vapen samtidigt som vi stärker insatserna mot de illegala vapnen.

Anf. 76 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker ändå att fokus ligger fel om vi fokuserar på om man har sju eller fem vapen i sitt låsta vapenskåp. Det är ju konstaterat att det är en försvinnande liten andel av dessa som kommer ut och ställer till

problem. Det är inte där huvudfokus ska vara när vi diskuterar gängkriminalitet, där vapen och sprängämnen flödar in över våra gränser.

Jag frågar igen: Kommer regeringen att prioritera Tullverkets resurser och befogenheter i höstbudgeten?

Anf. 77 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Inte heller jag ska föregå någon budgetförhandling. Låt mig bara säga att om regeringen tvingas att lägga en massa tid, resurser och pengar på att minska kontrollen av lagliga vapen och luckra upp regelverket för detta finns det mindre pengar kvar för att utreda skärpta åtgärder mot gängkriminalitet. Den som har fel fokus är tyvärr Kristdemokraterna.

Anf. 78 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill avsluta med att ta tillfället i akt att tacka Moderaterna för den viktiga debatten i dag.

Jag är helt övertygad om att för att nå framgång i att pressa tillbaka gängen och våldsamheterna krävs det att vi har fortsatt fokus på att satsa på polisen och att vi skärper straff och ger bättre verktyg för polisen. Detta krävs för att få slut på våldsamheterna. Men det krävs också ett brottsförebyggande arbete, som flera riksdagspartier har lyft. Detta måste gå hand i hand om vi ska lyckas med det här.

Det har förts en diskussion om att vi har gjort mycket. Det har varit många straffskärpningar och många satsningar på polisen den senaste tiden. Och jag kan lova att det kommer mycket mer den kommande tiden, inte minst i höst. Vi kommer med förslag om hemlig dataavläsning, om kontantkort, om straffskärpningar för sprängmedel, om tullens befogenheter och om nya påföljder för unga. Och det kommer alltså mycket mer i höst.

Jag ser fram emot att fortsätta att jobba med riksdagen i det här viktiga arbetet, för jag är övertygad om att det kommer att ge resultat om vi gör dessa satsningar.

Den aktuella debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 4 juni justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade

att *Ludvig Aspling* (SD) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 28 juni, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Katarina Olofsson* (SD) och

att *Alexandra Völker* (S) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 1 augusti, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Marie Axelsson* (S).

§ 4 Avsägelse

Prot. 2018/19:110

25 juni

Andre vice talmannen meddelade att *Magdalena Schröder* (M) avsåg sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet och att *Jan Björklund* (L) avsåg sig uppdraget som suppleant i utrikesnämnden från och med den 28 juni.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas riksdagsgrupp anmält *Louise Meijer* som suppleant i EU-nämnden.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 26 augusti 2019–3 maj 2020* till

suppleant i EU-nämnden

Louise Meijer (M)

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet: RiR 2019:21 Resurseffektivitet och produktivitet vid Sveriges lärosäten i nordisk jämförelse

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2018/19:3125, 3127 och 3129 till socialförsäkringsutskottet

2018/19:3124 och 3128 till socialförsäkringsutskottet

2018/19:3126 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument

COM(2019) 208 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 12 september*.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.33 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.00, då interpellationssvar skulle lämnas.

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2018/19:280 om nedrustningsmötet

Anf. 79 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Håkan Svenneling har frågat mig om jag avser att gå vidare med en process för svensk underskrift och ratificering av FN:s kärnvapenkonvention och om jag avser att använda mötet i Stockholm för att ge ytterligare kraft åt arbetet med denna konvention.

Herr talman! Jag har vid flera tillfällen i denna kammare haft anledning att konstatera att kärnvapnens återkomst i storpolitiken utgör en av våra allra största utrikes- och säkerhetspolitiska utmaningar. I årets utrikesdeklaration nämnde jag flera exempel på sådant som gjort att kärnvapenhotet i dag är mer reellt än på decennier. Ett enda mänskligt misstag kan orsaka en förödande humanitär katastrof.

Regeringens tydliga prioritering av nedrustning och icke-spridning av kärnvapen är därför både självklar och nödvändig. Denna prioritering underbyggs av ett politiskt och praktiskt engagemang som är både brett och djupt.

Ett centralt inslag är det nedrustningspolitiska initiativ till stöd för icke-spridningsfördraget NPT som regeringen under våren har lanserat. Gensvaret har varit starkt.

Den 11 juni stod jag värd för ett ministermöte i Stockholm med deltagande av 15 nedrustningsengagerade länder från olika världsdelar och med olika säkerhetspolitisk profil. Det antogs en mötesdeklaration som lyfter fram behovet av att stärka genomförandet av NPT:s nedrustningsdel genom åtgärder som kan vinna bred uppslutning. Dessa bör ta sikte på att reducera risker för kärnvapenanvändning, stärka transparensen och bygga förtroende mellan kärnvapen- och icke-kärnvapenstater. Det sistnämnda är en förutsättning för att reella framsteg i nedrustningsarbetet ska bli möjliga.

På så sätt är regeringens arbetssätt inriktat på vad som är praktiskt genomförbart men också på en tydlig riktning för en kärnvapenfri värld.

Stockholmsdeklarationen framhåller också ländernas avsikt att samarbeta inför NPT:s översynskonferens nästa år, 2020. Utgångspunkten, och det som förenar denna krets, är ett uttalat fokus på NPT. FN:s kärnvapenförbudskonvention ligger således utanför ramen för detta initiativ och var inte fokus för diskussionen.

I fråga om eventuell svensk anslutning till förbudskonventionen konstaterar jag att vi nu kunnat gå igenom remissvaren med anledning av ambassadör Lars-Erik Lundins utredning. Frågan bereds inför ett beslut.

Anf. 80 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Kärnvapen är det enda massförstörelsevapnet som kan förgöra hela mänskligheten – flera gånger om. Användning av knappt 1 procent av dagens kärnvapenarsenal skulle resultera i massdöd och klimatkollaps med missväxt och massvält som följd. Ett större kärnvapenkrig

skulle troligtvis göra vår planet obeboelig för mänskligt liv under över-skådlig tid.

Fem år efter att atombomberna fällts över Hiroshima och Nagasaki 1945 hade de dödat 340 000 människor. Än i dag vårdas över 200 000 människor, överlevande och deras barn, för skador och sjukdomar som orsakats av de amerikanska bomberna.

I en tid med ökade spänningar och upprustning är kärnvapenfrågan en ödesfråga som kan jämföras med klimatfrågan. I en ny rapport från fredsforskningsinstitutet Sipri konstateras att flera kärnvapenländer skaffar fler kärnvapen och att flera kärnvapen moderniseras. År 2021 går avtalet Nya Start mellan USA och Ryssland ut, och de två stater som innehar 90 procent av världens samlade kärnvapen har inga planer på fortsatt nedrustning.

USA publicerade nyligen sin uppdaterade kärnvapendoktrin, för första gången på flera år. Doktrinen visar mer öppet än tidigare hur USA planerar att använda sig av massförstörelsevapen.

Kina, Indien och Pakistan har utökat sina kärnvapenarsenaler. Det är mycket möjligt att Nordkorea har utökat sin arsenal, även om osäkerheten kring detta är stor. Det finns nu knappt 14 000 kärnvapenstridspetsar i världen. Det är ett antal som skulle kunna förgöra oss om och om igen.

Nästa år är det dags för uppföljningskonferensen av NPT, icke-spridningsavtalet. Dessa uppföljningskonferenser hålls vart femte år. Som utrikesministern var inne på hölls i april ett förmöte i FN i New York, och för två veckor sedan bjöd Margot Wallström in 15 länder till ett möte i Sverige.

Jag vill berömma utrikesministern för initiativet. Det är välkommet att 15 länder enats om ett gemensamt uttalande för nedrustning. Jag hade gärna sett att regeringen hade översatt deklarationen för att göra det lättare för svenska medborgare att ta del av dess innehåll.

Av de 15 länder som utrikesministern bjöd in har några undertecknat FN:s kärnvapenkonvention, och några har inte gjort det. Ingen av de åtta kärnvapenstaterna fanns på plats. Hur ser utrikesministern framför sig att hon ska få med sig fler länder, såväl progressiva länder som vill gå framåt och gå före som kärnvapenländerna? Hur ska man få med dem?

Till exempel finns det från svensk sida ett försvarsavtal med Indien. Det undertecknades så sent som i februari. Indien har, precis som sitt grannland Pakistan, kärnvapen. Man bedöms ha mellan 130 och 160 kärnvapenstridspetsar. Som vi vet hettade det till i Kashmirregionen under våren, innan det lugnade ned sig efter viss diplomati. Har utrikesministern tänkt föra någon specifik dialog med till exempel Indien, som man har en god relation till, eller någon annan kärnvapenstat utifrån de befintliga samarbeten som Sverige har i dag?

Det finns en del brister i deklarationen. En sådan är att det saknas tydliga skrivningar om de humanitära konsekvenserna när kärnvapen används. Att detta saknas i deklarationen kan uppfattas som att Sverige och det svenska initiativet backar till förmån för det motstånd som kommer från kärnvapenländerna.

En annan del som jag saknar är kopplingen till civilsamhället. Nedrustning har ett starkt folkligt stöd i många länder. Att inkludera civilsamhället skulle därför stärka staternas arbete och ambitioner för nedrustning.

Jag menar också, liksom ett flertal experter, att det inte finns någon konflikt mellan FN:s kärnvapenkonvention och NPT. Det vore därför bra med lite mer tydlighet från regeringen i fråga om när man kommer att ge besked om att skriva under FN:s kärnvapenkonvention.

Anf. 81 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det här är alldeles utmärkta inspel – det vill jag se det som – och idéer om hur vi ska agera i fortsättningen. Under konferensen erbjöd sig nämligen Tyskland att stå värd för nästa möte och att sköta en del av uppföljningsprocessen. Det är väldigt bra. Vi vill ju gärna få med fler länder.

Tanken var att samla länder som är kända för sitt nedrustningsengagemang, oavsett vilka säkerhetspolitiska lösningar de har, om de är Nato-medlemmar eller inte och om de har skrivit på den ena eller den andra konventionen eller inte.

Det fungerade väl på det sättet. Men tanken är att vi i nästa skede behöver nå ut också till kärnvapenländerna. Men vi vill inte börja med att ha med spoilers som så att säga håller tillbaka alla andra länder. Vi ser faran med att man bland annat har ändrat sin retorik när det gäller användning av kärnvapen; nu talar man om det som ett användbart vapen.

Vi ville ha med länder som är intresserade av att fundera på hur vi ska göra med doktriner, hur synen på kärnvapenanvändning formuleras i militära doktriner, och av att diskutera riskerna med oavsiktlig eller avsiktlig användning av kärnvapen. Vi behöver också skaffa oss mer insyn och se till att det blir större transparens när det gäller kärnvapenstaternas agerande. Här var fokus.

Jag måste också säga att vi hör till de länder som från början mycket tydligt påpekade att det inte hade varit möjligt att nå så här långt med att åstadkomma nedrustning av kärnvapen om det inte hade varit för civilsamhället. Det är verkligen civilsamhällets organisationer, inte minst kvinnoorganisationer, i många länder som driver detta. Det som har åstadkommit på sistone är att man har fört in det humanitära perspektivet. Inte minst hibakusha, alltså de som överlevde Hiroshima och Nagasaki, har visat att effekterna av kärnvapenanvändning förs i arv från generation till generation. Jag menar alltså att det har funnits med, men det är riktigt att om vi ska fortsätta och göra fler uttalanden bör vi se till att detta nämns. Vi har också talat om att skriva artiklar.

Jag har alls inget emot att översätta deklARATIONEN och se till att den blir lättare tillgänglig för alla. Det tycker jag är en bra idé.

Vi har också åtagit oss att i bilaterala kontakter och olika multilaterala sammanhang prata om dessa saker, som vi tycker är så viktiga. Det är små men angelägna steg på vägen för att nå resultat under översynskonferensen nästa år, och det är absolut nödvändigt.

Jag tror att det som annars kommer att hända är att många fler länder kommer att överväga att underteckna förbudskonventionen som en signal eftersom man ser att här finns inga andra vägar öppna, att allt i själva verket går bakåt och i fel riktning.

Men här handlade det om att se till att vi får en framgångsrik översynskonferens nästa år och att göra allt vi kan.

Jag tror att Tyskland kommer att bjuda in igen. Då tar jag gärna med mig dessa synpunkter, som jag ser som stöd för vår hållning vad gäller att

påpeka de humanitära konsekvenserna men också kopplingen till civilsamhällets agerande. Vi ska också fortsätta att jobba hårt för att se till att man tar ett steg i rätt riktning på översynskonferensen nästa år.

Med det andra är det så att vi fortfarande bereder den frågan. Jag säger alltid att det sker inom kort, men det har tagit lite längre tid än jag hade hoppats på. Vi återkommer med det.

Anf. 82 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Sverige har, 338 dagar efter att det blev möjligt, fortfarande inte skrivit under FN:s kärnvapenkonvention. Vi får beskedet att det ska ske inom kort och har fått det ett tag. Det går att jämföra med andra konventioner – att förbjuda kemiska vapen, klusterbomber och antipersonella minor – som Sverige skrev under mycket snabbt, nästan vid första möjliga tillfälle.

Den utredning som regeringen tillsatte har mött kraftig kritik från en del experter som menar att den var ensidig och präglad av allvarliga sakfel. Remisstiden har nu gått ut, och frågan som vi återkommande ställer är om Sverige tänker underteckna konventionen.

Civilsamhället har under lång tid försökt få svar om hemlighetsmakeriet i Lundins ensamutredning. Det har visat sig att Lundins statliga mejl-konto har raderats och att det inte går att få fram en e-postlogg trots att detta är offentliga handlingar. Så sent som i början av juni fick Margot Wallström kritik av KU för bristande transparens på UD – för tredje året i rad. Det här blir ytterligare en sak att lägga till den kritiken.

Till ensamutredningen skulle det enligt direktiven kopplas en referensgrupp. Om den verkligen existerat har varit en gåta. De som ska ha ingått i den är de statliga myndigheterna ISP, FOI och SSM samt två departement, Försvars- och Utrikesdepartementet. Men vilka personer som suttit i referensgruppen har inte offentliggjorts, och dess arbete har inte på något sätt dokumenterats. Frågan blir om den ens har funnits. UD svarade så här: Kontakterna med referensgruppen har varit informella och utfördes utan protokoll.

Herr talman! Jag har suttit i en statlig utredning. Jag skulle vilja säga att så här ska det inte gå till.

När utredningens ärendemapp begärdes ut visade det sig att den endast innehöll nio e-postmeddelanden. Det är all dokumentation som utredningen lämnat efter sig på ett och ett halvt år, förutom sitt slutbetänkande.

Utrikesministern bestämde så fort utredningen hade lämnats till regeringen att den skulle skickas på remiss. Remisstiden har nu gått ut. Tyvärr saknades ett flertal remissinstanser som jag tycker hade varit viktiga. Svenska freds- och konfliktforskare saknades liksom en bättre beskrivning från humanitära organisationer av vilka effekter och konsekvenser det skulle få för deras verksamhet om kärnvapen användes. Det saknas bland remissvaren.

Även om Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens hantering av FN:s kärnvapenkonvention välkomnar jag det aktiva engagemang som ministern visar för nedrustning. Det tycker jag är väldigt bra.

En annan regering som också visar engagemang nu är den finska. Jag tror att utrikesministern har haft möjlighet att träffa sin nya finska kollega, utrikesminister Pekka Haavisto. Han och den rödgröna regeringen tillträdde alldeles nyligen, och man skrev in i Finlands avtal att man vill ha

möjlighet att se över FN:s kärnvapenkonvention. Det gör, kan man säga, att Sverige och Finland nu står på samma punkt och funderar på om man ska skriva under konventionen eller inte.

Jag undrar därför om utrikesministern avser att föra en dialog med Finland om FN:s kärnvapenkonvention utifrån att Sverige och Finland har ett fördjupat samarbete på försvarsområdet.

Jag oroas av att Margot Wallström säger att man ska fokusera på det nya initiativet. Jag undrar om detta fokus kan leda till att man prioriterar bort arbetet med FN:s kärnvapenkonvention och det den kan göra. Jag tycker att det inte finns någon motsättning mellan dessa två utan att man kan lägga kraft på att se till att NPT-konferensen nästa år blir lyckad men också på att skriva under FN:s kärnvapenkonvention. Det är viktigt att man ser de brister som funnits i utredningen, tittar på dem och ser till att komma framåt.

Jag tycker inte att det har hänt så mycket sedan den röstförklaring Sverige lämnade vid konferensen eller att det har blivit så mycket klarare. De bristerna kvarstår, men vi kan fortfarande skriva under.

Anf. 83 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Frågan om dialog är lätt att svara på. Vi diskuterar självklart också denna typ av frågor med Finland. Vi har ju ett mycket nära samarbete och kommer att tala också om den saken.

När det gäller rapporten som vi fick från utredaren Lars-Erik Lundin vill jag säga med en gång att jag har sett tidningsuppgifterna och naturligtvis kommer att följa upp och se exakt vad som ligger bakom det väldigt knepiga svar, kan jag tycka, som har getts. Det kommer vi att reda ut också på UD.

Lars-Erik Lundin är en självständig utredare. Han har haft uppgiften att belysa konventionens innebörd och konsekvenserna på de tre huvudområdena, både nedrustningspolitiskt och försvarspolitiskt och när det gäller rättsliga effekter, av ett svenskt tillträddande av konventionen. Vi kom överens om att detta utgör en viktig del av underlaget för att ta ställning.

Det vi vet politiskt är att det inte finns majoritet i kammaren för ratificering. Det är ytterligare ett element som man behöver ta med i bilden när man resonerar om hur vi ska hantera det.

Jag tycker att man måste se det som två spår.

Man kan säga att icke-spridningsavtalet existerar. Det är i kraft. Det är ratificerat av tillräckligt många länder. Det är det enda verktyg vi har i dagsläget, och där finns det en levande process. Även om det har gått dåligt under de tidigare översynskonferenserna är det detta avtal vi har att hålla oss till som ett internationellt ramverk. Därför är det viktigt att se till att det blir en framgång med det.

Det andra spåret handlar om förbudskonventionen och hur man ska betrakta den. Skulle det gå att förbättra den? Vi hade många synpunkter i processen när vi var med i förhandlingarna. Är det möjligt? Finns det ett sådant spår, och hur tänker man kring det? Hur gör man med verifiering?

Det finns alltså en rad öppna frågor, och det är långt ifrån säkert att detta kommer att träda i kraft och när det i så fall kommer att ske. Det är alltså ett verktyg som fortfarande är öppet. Men det är förstås en viktig princip – det kan ju ingen neka till – att försöka åstadkomma ett förbud mot massförstörelsevapen av det här slaget. Det finns också i mitt partis

program, och det är en tydlig målsättning som vi har. Men vi har också haft synpunkter på konventionens text och hur den har utformats.

Jag säger det ofta: Vi tog ned Sverige från åskådarläktaren när det gäller nedrustningsfrågor och kärnvapenfrågan. Vi har gjort det på en rad olika områden. Jag tror att ett betyg på detta engagemang kom när vi nu blev ordförande i IAEA, som ju sköter just verifikation. Detta är en otroligt viktig uppgift som vi kommer att fullfölja från och med september och ett år framåt. Det är en uppgift som vittnar om förtroende och säkert också en svår uppgift, som jag tycker kompletterar det arbete vi gör i övrigt.

Vi tillsatte en nedrustningsambassadör. Vi återuppväckte nedrustnings- och folkrättsdelegationen. Vi har arbetat mycket aktivt i en rad olika internationella sammanhang när det gäller allt från riskspridning till verifikationssystem. Det kommer vi förstås att fortsätta göra, för jag ser detta som en uppgift för mänskligheten just nu – att se till att man minskar riskerna.

Både frågan om Iran och kärnavtalet med det landet och frågan om Nordkoreas ambitioner att skaffa sig kärnvapen hör till denna större bild. Där är vi också mycket aktiva, både i EU och i FN.

Anf. 84 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag vill än en gång bejaka utrikesministerns engagemang i dessa frågor. Jag tycker att det är väldigt bra, och jag tycker att det är bra att man har klivit ned från läktaren, som utrikesministern uttrycker det.

För att sammanfatta denna interpellationsdebatt en aning har vi inte fått några nya svar när det gäller om Sverige ska skriva under FN:s kärnvapenkonvention. Frågan bereds, och besked ska ges inom kort. Jag tycker att det är bra att regeringen bereder frågan på ett bra sätt. Jag hade gärna sett en annan process från regeringens sida men tycker ändå att det är bra att man funderar noggrant kring detta.

Jag tycker att det är synd att man inte använder Stockholmsmötet för att ge kraft åt konventionen. Där sa ju ministern tyvärr tydligt nej.

Jag tycker att det är bra att ministern är tydlig med att man för en fördjupad dialog med Finland. Jag tror att det kan vara viktigt ur ett nordiskt perspektiv att Sverige och Finland fortsätter att ha en tät dialog i försvarsfrågor men framför allt i nedrustningsfrågor – hur vi ska göra det säkrare i vårt eget närområde.

Jag upplever inte att vi har fått några besked om hur man tänker jobba med kärnvapenstater som till exempel Indien. Det får du gärna återkomma till i ditt slutanförande.

Jag hoppas att mötet som Tyskland nu får ansvar för blir lyckat. Jag tror att det är viktigt att man från svensk sida inte släpper tyskarna fria utan ser till att ligga på och hålla press och att man lyfter dessa frågor i olika sammanhang. Till exempel lyssnade både jag och Wallström på ett anförande av Sydkoreas president Moon för ett tag sedan, som också var väldigt tydlig i de här frågorna. Så det borde gå bra att samla fler länder som är intresserade av detta.

Så några ord om utredningen. Jag tycker att det är bra att UD nu ska göra en genomgång av vad som har hänt och varför det har blivit som det har blivit. Som utrikesminister är man ändå ansvarig för de utredningar man tillsätter. Det gör att du har ett stort ansvar för att allt har gått rätt till i utredningen. Även om utredaren själv är ansvarig för sina slutsatser och

hur han jobbar har man som minister ett tungt ansvar när det gäller själva utredningsuppdraget.

Därmed, herr talman, vill jag tacka utrikesministern för denna interpellationsdebatt och de svar hon har gett.

Anf. 85 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ja, regeringen har valt att göra nedrustning och icke-spridning av kärnvapen till en tydlig politisk prioritering mot bakgrund av det försämrade omvärldsläget med säkerhetspolitiska utmaningar som ökade spänningar och risker. Målet om en kärnvapenfri värld är mer relevant och angeläget än någonsin och fortfarande aktuellt.

Vi vill gärna i nästa skede nå ut till kärnvapenstaterna och också föra en dialog med dem utifrån vad vi har samlat oss kring. Vi ville få en kritisk massa av länder, både stora och små. Här finns nu en rad länder – Japan och Indonesien, för att inte tala om de europeiska länderna – från olika världsdelar som kan säga: Vi har fått nog nu; vi vill se att ni åstadkommer framsteg. Får vi denna kritiska massa och ett antal stepping stones, som vi kallar det – steg framåt som vi kan identifiera och vara överens om – har vi underlag för en bättre dialog med kärnvapenstaterna och påtryckningar på dem.

Exakt hur detta ska gå till kommer vi nog att diskutera vid nästa möte. Det var första gången på årtionden som man åstadkom en sådan samling av länder. Det vilar ett stort ansvar på Tyskland, men jag känner att de också har ett starkt engagemang. De har också ordnat möten, där jag har deltagit, som har handlat om helt nya vapenslag: autonoma vapen, hyperpersoniska vapen och en rad vapen av det slaget. Detta ser väldigt allvarligt ut och kan utgöra stora utmaningar för världssamhället.

Vi kommer alltså säkert att återkomma, både med fler synpunkter och förslag och till debatter som handlar om denna för vår tid så avgörande fråga.

Tack själv, och trevlig sommar!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:273 om grundläggande behov och assistansberättigande

Anf. 86 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Pia Steensland har frågat mig om jag kommer att verka för att inkludera samtliga grundläggande behov i det av regeringen aviserade lagförslag som syftar till att samtliga moment vid andningshjälp och sondmatning ska ge rätt till personlig assistans.

Jag vill börja med att tacka Pia Steensland för att vi får en diskussion om insatsen personlig assistans och vilka behov den ska tillgodose för att personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra.

Men jag vill inleda med att bemöta direkta sakfel i interpellationen. Exempelvis skedde minskningen av antalet assistansberättigade efter 2015 inte på grund av uttalanden från finansministern utan framför allt på grund

av vägledande domar som i sin tur påverkat behovsbedömningen gällande personlig assistans.

Till skillnad från vad Pia Steensland påstår har regeringen vidtagit åtgärder för att skapa bättre förutsägbarhet för personer med funktionsnedsättning som har personlig assistans samt för att förhindra påverkan från kommande eventuella praxisförändringar. Det var av detta skäl som tvåårsomprövningarna togs bort, med bedömningen att de bör återinföras så snart det finns förutsättningar för det.

Lagändringen trädde i kraft den 1 april 2018. Samtidigt trädde en lagändring i kraft som återställde rätten till personlig assistans för väntetid och beredskap under dygnsvila samt för tid mellan preciserade hjälpbehov i samband med aktiviteter utanför den enskildes hem. Jag är dock enig med Pia Steensland om att det finns ett behov av att göra mer.

Promemorian om andning och sondmatning som remitterades den 21 februari svarar på det tillkännagivande som riksdagen lämnade till regeringen i december 2018. Nästan samtliga remissinstanser var positiva till promemorians förslag, men flera ansåg att ett tillägg behövs som innebär att hela den tid det tar att tillgodose behovet av sondmatning och andningshjälp ska vara assistansgrundande.

Regeringen delar denna synpunkt. Det följer dock inte av riksdagens tillkännagivande att hjälp med andning och sondmatning ska bedömas enligt andra principer än övriga grundläggande behov. Eftersom remissinstansernas tillägg avviker från riksdagens beställning i tillkännagivandet behövs ett nytt beredningsunderlag, och regeringen har påbörjat beredningen av ett sådant lagförslag.

Men för att hantera situationen för dem som behöver assistans för hjälp med andning kommer regeringen inom kort att i ett första steg lämna förslag till riksdagen som tillgodoser det behovet. Regeringen avser även att skyndsamt återkomma med lagförslag i enlighet med remissinstansernas synpunkter.

Pia Steenslands fråga om att verka för att inkludera samtliga grundläggande behov i det av regeringen aviserade lagförslaget är, som jag sagt i en tidigare debatt, en stor fråga, och det pågår inget arbete med att göra förändringar för samtliga grundläggande behov. Frågan rör viktiga principer om insatsen personlig assistans som framgår av förarbeten till LSS och innebär att assistansen ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär.

Det regeringen avser att göra under mandatperioden är att i samarbete med Centerpartiet och Liberalerna genomföra ett antal åtgärder i enlighet med januariavtalet, med syftet att säkerställa att den personliga assistansen och assistansersättningen präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Avgörande för mig är att värna den personliga assistansen och se till att den fortsatt är förbehållen personer som på grund av stora och varaktiga funktionsnedsättningar behöver individuellt anpassade stödinsatser för att kunna leva som andra och att hjälpen ges av den som den enskilde själv valt och har förtroende för.

Anf. 87 PIA STEENSLAND (KD):

Herr talman! Tack, socialministern, för svaret! Socialministern brukar säga att det är en följetong att vi två möts här för att diskutera LSS. Jag önskar verkligen att det inte skulle behövas. Men jag kan lova ministern

att jag kommer fortsätta att vara en röst för dem som inte själva kan göra sig hörda här i kammaren.

Vi kristdemokrater brukade säga att vi måste rädda LSS för att ge personer med funktionsnedsättning en möjlighet att leva – inte bara överleva. Men nu har det gått så långt att vi har en så omänsklig verklighet att vi måste rädda LSS för att personer med funktionsnedsättning faktiskt ska överleva. Att leva ett liv som andra – det som var intentionen med LSS – har blivit en lyx som i dag tyvärr är alltför få förunnad. Vi kristdemokrater kommer därför att fortsätta ställa krav på regeringen ända tills de som behöver assistans och deras familjer återigen kan lita på LSS.

Herr talman! Ministern kommenterade i sitt svar orsaken till de kraftiga nedskärningarna inom assistansersättningen. Jag är enig med socialministern om att det är vägledande domar som har påverkat behovsbedömningen av personlig assistans negativt. Men det var först 2016 som Försäkringskassan började tolka gamla domar ifrån 2009, 2012 och 2015 mer restriktivt. Att myndigheten började damma av dessa gamla domar sammanföll med att man hade fått ett regleringsbrev från regeringen med direktiv om att bryta kostnadsutvecklingen inom assistansersättningen. Att detta sammanträffande skulle vara en slump håller jag för osannolikt.

Herr talman! Av socialministerns svar går att utläsa att ministern anser att tillkännagivandet till följd av KD-M-budgeten inte var tillräckligt skarpt för att säkerställa att hela den tid det tar att utföra sondmatning skulle vara grundläggande behov. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen väljer att tolka vårt tillkännagivande så snävt. Men kanske är det en efterkonstruktion för att dölja regeringens egen senfärdighet och dess bristfälliga agerande i frågan.

Våren 2018 kom en dom som fastställde att sondmatning som måltid skulle vara grundläggande behov. Men Försäkringskassan fortsatte att bedöma att det endast var tiden för av- och påkoppling av sonden som räknades. Det var ju därför som vi kristdemokrater tillsammans med Moderaterna var tvungna att driva på regeringen för att säkerställa att sondmatning även i praktiken skulle räknas som grundläggande behov.

Att regeringens lagförslag i promemorian inte täckte upp för detta kryphål är därför beklämmande, särskilt med tanke på att även januariöverenskommelsen fastställde att rätten till assistans för egenvård, inklusive andning och sondmatning, skulle säkerställas. Jag tycker också att det är uppseendeväckande att ministern under min interpellationsdebatt direkt efter att regeringen släppte promemorian i februari inte visade någon förståelse för lagförslagets brister och de möjliga konsekvenser som senare lyftes fram av remissinstanserna.

Herr talman! Med detta sagt tycker jag självklart att det är bra att regeringen har kommit till insikt och tar remissinstansernas kritik på allvar. Men jag är mycket kritisk till att regeringen väljer att inte bereda ett lagförslag som skulle säkerställa att all den tid det tar att utföra samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande.

Min oro är att den särreglering som regeringen kommer att införa för andning och sondmatning medför att dagens rättspraxis för övriga grundläggande behov permanentas. Då kommer det exempelvis fortsatt att vara så att endast den tid det tar att torka rumpen, men inte den tid det tar att utföra behovet på toaletten, kommer att räknas som grundläggande behov. Det är i min mening helt ovärdigt!

Jag undrar om socialministern inte ser dessa risker. Jag skulle även vilja ha ett tydligare svar på varför regeringen väljer att inte se över samtliga grundläggande behov nu när ett beredningsarbete ändå ska genomföras. Det skulle ju ge rätten till assistans och livet tillbaka till fler människor än bara dem som behöver assistans för sondmatning och andning.

Anf. 88 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att jag är alldeles övertygad om att Pia Steensland är väl medveten om att detta är väldigt komplicerat, även om det inte låter så i just det här inlägget. Jag tycker att det är olyckligt om vi beskriver situationen som att det bara är att göra något tillägg.

Om alla integritetsnära behov skulle ses som grundläggande är det en väldigt stor förändring. Det är inte bara att lägga in det i beredningsunderlaget. Begreppet integritetsnära är något som finns med i den ursprungliga lagstiftningen och i alla förarbeten. Det är väldigt komplicerat.

När det gäller hela assistansen tycker jag också att det vore välkommet om Pia Steensland beskrev det som att alla partier är väldigt överens om att saker måste göras. Med all respekt för Pia Steenslands och Kristdemokraternas engagemang i frågan, inte minst under den tid då Maria Larsson var ansvarigt statsråd, vill jag säga att det är fler partier som har stort engagemang i frågan. Jag upplever det precis så. Jag upplever inte att det finns något parti som mer specifikt än andra driver på.

Skälet till att hela hösten fick gå utan några initiativ var enbart att det fanns en övergångsregering som var förhindrad att agera, att ta politiska initiativ, att lägga förslag på riksdagens bord eller att göra utredningar. Det är, kan jag intyga, en otroligt frustrerande situation, och vi hoppas att Sverige framöver inte ska ha den typen av långa passager när människor tvingas vänta på initiativ som politikerna egentligen vill ta men inte har möjlighet till.

När det gäller specifikt hur man styckar sönder assistansen och tittar på de grundläggande behoven vill jag säga – vilket jag har beskrivit tidigare här i kammaren och kanske också i interpellationsdebatt med Pia Steensland – att jag ju var vice ordförande i socialutskottet 2010–2014 och hade förmånen att ha mycket dialog med det dåvarande ansvariga statsrådet Maria Larsson. Det var precis då, 2009, som domen kom. Jag minns att vi gemensamt i socialutskottet var väldigt bekymrade, och vi delade den oron med Socialdepartementet. Vi undrade över vad detta skulle komma att innebära: Vad är konsekvenserna, hur kan man stycka upp detta och hur kan man se att det inte handlar om hela sekvenser och en hel period? Hur kan man mäta minuter?

Då var det inget politiskt initiativ som hade tagits, utan det var just en dom. Möjligheten att agera uppfattade jag som väldigt begränsad. Det handlade om att göra om lagen inte bara lite grann, utan det var väldigt omfattande.

Tyvärr gjordes inga förändringar 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 eller 2014. Vi har fortsatt kunnat konstatera att det fällt domar där – det är jag alldeles övertygad om – riksdagens kammare inte skulle göra samma bedömningar.

Ska vi nu ändra på hur domarna fällt behöver vi förändra lagstiftningen. Då har regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna

i januariavtalet bestämt ordningen andning, sondmatning, därefter egenvård och avsmalnat föräldraansvar, därefter huvudmannaskapet. Där har vi satt ned foten och sagt att detta är vad vi ska åstadkomma. Det är väldigt omfattande. Men det är naturligtvis inte så att assistansen kommer att vara fulländad när detta är gjort, utan det finns uppenbart mer att göra, men det är väldigt komplicerat.

Låt mig också bara understryka att det aldrig i något regleringsbrev till Försäkringskassan har handlat om att bryta någon kostnadsutveckling, men det är alldeles korrekt att det vid ett tillfälle fanns med att bryta timutvecklingen. Att säga att myndigheten därmed skulle frångå lagstiftningen och helt enkelt bryta mot den lagstiftning och de förarbeten som finns tycker jag är att gå lite väl långt. Däremot har vi situationer där lagen måste förändras. Det är ett omfattande arbete.

Om alla integritetsnära behov skulle ses som grundläggande skulle det vara väldigt omfattande. Jag tror att också Pia Steensland ser det.

Anf. 89 PIA STEENSLAND (KD):

Herr talman! Tack, socialministern! Visst ser jag att det är en akut situation, och jag uppskattar att socialministern uttrycker att det finns en samsyn. Jag vet att socialministern personligen har det engagemanget. Det är också därför min frustration blir så stor när det går så långsamt.

Det går ju inte att frångå fakta. Statistiken visar tydligt att det skedde en förändring 2016. Det var då som många personer började falla ur systemet. Det är i dag väldigt många personer som inte ens får chansen att komma in i systemet.

Det ska ju vara en livförsäkring för oss alla. Vi kan drabbas av en stroke eller en allvarlig trafikolycka i morgon. Vi vet inte. Då ska LSS täcka upp, men så är det inte i dag.

Det är många år som detta har pågått. Socialministern hänvisar till hösten förra året, men det hela började ju tidigare än så. Rapporter från myndigheten visade i december 2017 att vi har en situation där personer utifrån rådande rättspraxis inte får det stöd de behöver för att klara sin vardag.

Rapporter visar att barn med omfattande funktionsnedsättning som har förlorat sin statliga och kommunala assistans i dag i mycket större utsträckning hamnar på barnhem, på institution, trots att familjerna hellre vill att barnet ska växa upp hemma i sin familj.

Jag menar att det är regeringens skyldighet att se till att ta krafttag för att faktiskt göra något åt detta. Även om det är en komplicerad situation måste man ta de första stegen för att återställa assistansersättningen.

Det fanns tid även förra hösten när vi hade en övergångsregering. Även när det var en övergångsregering kallade vi i socialutskottet ministern till utskottet för att berätta att det fanns en samsyn i utskottet om just andning och sondmatning. Vi frågade vad vi kunde göra. Här finns det en politisk samsyn, och då bör det inte vara en kontroversiell politisk fråga. Då borde även en övergångsregering ha kunnat agera, eftersom det är en akut situation.

Människors liv och familjer trasas sönder. Människors mest grundläggande behov – det handlar exempelvis om personlig hygien, om måltider och om på- och avklädning – delas upp i minuter och sekunder. Och på grund av Försäkringskassans striktare tolkning av gamla domar räknas i dag endast en liten, liten del. Socialministern vet att det endast är en liten

del av de grundläggande behoven som räknas. Det är exempelvis endast av- och påklädning av kläderna närmast kroppen. Personligen skulle jag inte vilja gå ut i underkläderna, och jag tror att detsamma gäller för socialministern.

Socialministern uttrycker precis som jag att det är en svår situation. Det är därför det är svårt att förstå varför ministern inte tar de nödvändiga stegen och ser till att ändra lagen så att samtliga grundläggande behov räknas i sin helhet nu när möjligheten finns, i och med den här beredningen. Socialministern sitter ju på makten att återställa intentionen med LSS.

Socialministern hänvisar till januariöverenskommelsen mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna. Jag undrar om det ska tolkas som att inget annat än det som uttryckligen står skrivet om LSS under punkt 64 kommer att verkställas under Socialdemokraternas ledning under denna mandatperiod.

Anf. 90 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag tänker att Pia Steensland skulle kunna ägna nästa anförande lite grann åt att beskriva om det är akut och enkelt att åtgärda den här frågan eller om det är akut och komplicerat. Jag tror att det skulle vara väldigt välkommet. Det skulle också underlätta våra fortsatta dialoger. Om det ges en bild av att det här skulle vara enkelt att hantera förstår jag verkligen all den frustration som människor känner och den ilska som successivt byggs upp och riktas mot den som då inte fattar det enkla beslutet.

Att det är viktigt är en sak. Att det är väldigt angeläget är vi helt överens om. Men om Pia Steensland tycker att det här är enkelt är vi inte överens om just den delen. När svensk lagstiftning ska ändras måste det utredas – det är så det fungerar. Det tar sin tid. Det ska dessutom hanteras i form av propositioner och liknande. Det tar tid.

Jag tycker också att det är viktigt att säga något när det gäller att alla integritetsnära behov skulle vara grundläggande. Eftersom det är så genomgående i hela den ursprungliga LSS-lagstiftningen när det gäller assistansen är det inte heller så att det står vid något enstaka tillfälle. Lagen har inte den utformningen. Det är tvärtom väldigt genomgående. Det är, helt enkelt, komplicerat. Det betyder inte att vi inte ska ta oss an frågan. Det är inte det budskap jag skickar.

Jag träffade senast i går en familj med barn som beskrev sin situation då de blivit av med assistansen för tre år sedan med hänvisning till domar. Nu hade just den familjen, glädjande nog, precis fått tillbaka assistansen för sönerna. Många andra har ju inte fått det.

Men att beskriva det som att regeringen ingenting har gjort känns inte heller som en rättvisande bild. Jag tycker att det är viktigt att säga att det för drygt ett år sedan, i april 2018, inträffade ett antal saker. Jag tänker på domen om sondmatning och att det ska vara rätt till assistans. Då tänkte väl inte bara jag utan också alla som har behov av assistans i samband med sondmatning att vi nu äntligen fick en dom som gick vår väg. Inte heller det var möjligt, så inte heller när det finns domar som ändrar praxis ändras det på det sätt som jag tror att den här kammaren skulle besluta om det var kammarens uppgift att fatta det beslutet. Nu är det inte det.

Det fattades också beslut om att slopa tvåårsomprovning. Det fattades beslut om att inkludera väntetid och beredskap för att man inte ska se assistansen som minutinsatser – det är naturligtvis ingen som kan bygga upp en assistans på det sättet.

Pia Steensland beskriver det som att regeringen ändå ser över detta och skulle kunna ändra det. Jag vädjar om att vi gemensamt försöker beskriva det komplicerade arbete som det är. Det handlar om hur en rättighetslag och tillämpningen av den på något sätt genuint krockar med hur vi bygger lagstiftning och hur det demokratiska systemet funkar. Hade det varit politiker som hade gjort ändringar i LSS-lagstiftning i fråga om den personliga assistansen hade det varit omfattande processer. Då hade det varit utredningar som skulle remitteras. Folk skulle få komma till tals – individer, kommuner, organisationer och partier. Vi hade haft debatter i riksdagen. Vi hade fattat beslut.

Men nu är det precis tvärtom. Myndigheter tolkar lagen och fattar ett beslut. Det överprövas, och när den domen kommer ändras praxis över en natt. När vi ska möta det från politikens sida ska vi möta det med det demokratiska förhållningssättet med utredningar, beredningar och remisshantering. Det där är verkligen otroligt komplicerat.

Jag vill säga att barn kan behöva många olika former av stöd, och assistans är en viktig del. Hela LSS-lagstiftningen är verkligen i behov av en översyn. Delar av detta har vi signalerat i januariavtalet. Det betyder inte att det är det enda vi kommer att göra.

Anf. 91 PIA STEENSLAND (KD):

Herr talman! Visst är det komplicerat, men det måste ju påbörjas. Jag tror att många av de människor som har det ofantligt svårt skulle orka kämpa lite till om de kände ett hopp. Självklart ska vi göra alla beredningar. Jag förstår att vi inte ska "bypassa" dem. Men nu är vi på väg att införa en särreglering för vissa grundläggande behov. Det kommer att utredas och beredas. Detta bör göras för samtliga grundläggande behov.

Det handlar om så mycket mer än om att återupprätta LSS. Det handlar om människovärdet och vilket samhälle som vi lever i. I dag behöver personer med funktionsnedsättning och deras familjer kämpa mot myndigheter varje dag för det som borde vara deras självklara rätt enligt LSS. Människor som har störst behov av samhällets stöd kommer att fortsätta att leva med en skräck inför framtiden.

Initiativ måste tas. Vi kristdemokrater vill ha ett samhälle där personer med omfattande funktionsnedsättning har en självklar rätt till personlig assistans. De har, precis som alla vi andra, rätt att vara delaktiga i samhället och leva sina liv fullt ut på sina egna unika villkor. Jag och Kristdemokraterna kommer därför att fortsätta att driva på regeringen i denna fråga. Vi kan inte kompromissa med människovärdet. Därför skulle jag vilja att det snarast tas initiativ till att se över samtliga grundläggande behov.

Anf. 92 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag kan garantera inte bara Pia Steensland och övriga i denna kammare utan också alla som tittar på detta att vi arbetar otroligt intensivt med hela LSS-lagstiftningen och med den personliga assistansen. Det handlar om att göra det den demokratiska vägen när det gäller utredning och så vidare och i engagemangshänseende. Det handlar om att möta

människor och att försöka förstå och se hur många de olika behoven är. Om vi hade sett *en* brist i lagstiftningen vore det en sak, men det finns ju flera delar i detta.

Andning och sondmatning är det som vi kan uppleva som akut och som faktiskt är livsviktigt. Man kan tycka att det borde vara synnerligen självklart. Vi har också egenvård. Vi har föräldraansvaret. Vi har tillsynen. Det finns många olika delar i detta.

Lagrådet yttrade sig om propositionen när det gällde andning. Man kan tycka att det skulle vara otroligt enkelt att bara se till att andning är ett grundläggande behov. Inte ens det var enkelt. Jag rekommenderar den som är intresserad och som inte redan har tittat på Lagrådets yttrande att faktiskt titta på det. Lagrådets yttrande handlar inte bara om andning utan om hela egenvårdsbegreppet, och man gör frågan mycket större. Vi har inte för avsikt att ta hänsyn till allt detta, för då kommer vi ingenstans. Jag är utan tvekan beredd att göra saker så att det går snabbare.

Jag vill också säga: När det handlar om rätt till assistans är lagstiftningen tydlig. Vi vill inte ändra lagen för att på något sätt begränsa människors möjligheter, utan vi vill se till att vi har en lag som överensstämmer med verkligheten och med de ambitioner och intentioner som fanns från början. Men det handlar också om det som inte riktigt täcktes in från början. Det är ju det som är vårt problem med en 25 år gammal lagstiftning. Man har tyvärr inte mäktat med att göra förändringar efter tidigare utredningar, utan man har utrett, och sedan har frågan lagts på hyllan.

Nu behöver vi se till att vi successivt gör insatser. Januariavtalets punkter kommer först.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2018/19:276 om sjukvård för vuxna som olovligen vistas i Sverige

Anf. 93 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm har frågat mig om jag och regeringen avser att ta initiativ till en förändring av regelverket som innebär att enbart akut vård och behandling ska erbjudas vuxna som vistas i landet utan tillstånd.

Elisabeth Björnsdotter Rahm har även frågat mig vad regeringen gör för att människor som inte har rätt att fullt ut ta del av välfärdssystemet inte heller ska göra det.

Därutöver har hon frågat vad regeringen gör åt det faktum att ”vård som inte kan anstå” inte tolkas likadant i hela landet samt vad regeringen gör för att se över att begreppet ”vård som inte kan anstå” görs om så att staten inte ger dubbla budskap till de människor som befinner sig illegalt i Sverige.

Interpellanten framförde liknande synpunkter och frågeställningar i en riksdagsfråga som jag besvarade för någon månad sedan. Jag får återigen konstatera att vuxna personer som vistas i Sverige utan tillstånd sedan 2013 har rätt till vård som inte kan anstå enligt lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd.

Regeringen gör bedömningen att det inte finns skäl att ändra denna ordning.

Vad gäller frågan om vad regeringen gör åt att begreppet ”vård som inte kan anstå” inte tolkas likadant i hela landet får jag än en gång påpeka att bedömningen av vilken vård som inte kan anstå för en patient får avgöras i det enskilda fallet av den behandlande läkaren, tandläkaren eller annan ansvarig vårdpersonal. Det är bara behandlande läkare eller annan ansvarig vårdpersonal som har kunskap om patientens individuella förutsättningar som kan bedöma vilka åtgärder som krävs och när.

Regeringen bedömer att det inte heller finns skäl att ändra denna ordning.

Anf. 94 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr talman! Tack, socialministern, för svaret! Jag har ställt liknande frågor till socialministern tidigare, och jag är tacksam över att hon påminner mig om det.

Jag hade inte då och inte heller nu för avsikt att föra någon form av migrationsdebatt. Men vad som är grunden i den här frågan är att en hållbar migrationspolitik avgörs av hur lagar och regler implementeras i vårt samhälle och vilka signaler som samhället sänder till dem som får stanna respektive inte får stanna.

Att man i Sverige kan leva som papperslös eller olovligt vistas här och ta del av hela vår välfärd anser jag inte är rättvist. Att det dessutom tolkas olika beroende på var i Sverige man vistas ger felaktiga signaler.

Av Sveriges i dag 21 regioner har 6 regioner valt att tolka begreppet ”vård som inte kan anstå” på ett helt annat sätt än vad övriga regioner har gjort. Detta innebär att signalerna blir helt fel. Jag anser att man måste vara mer tydlig när det gäller att beskriva vad ”vård som inte kan anstå” innebär och att man begränsar sjukvård för vuxna som olovligen vistas i landet på ett tydligare sätt än vad som görs i dag.

Jag kan inte anse att preventivmedelsrådgivning är vård som inte kan anstå. Jag kan inte anse att vård som kan motverka ett mer allvarligt sjukdomstillstånd är vård som inte kan anstå. Det finns en rad olika punkter som Socialstyrelsen har tagit fram när man definierar vård som inte kan anstå, och vi har en utmaning när det gäller att tydliggöra detta så att vi kan få en likvärdighet i hela landet.

Jag önskar alltså att socialministern kunde vara tydlig med vad regeringen anser är vård som inte kan anstå så att vi får en liktydighet i hela landet.

Anf. 95 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag tycker att det är glädjande att det finns ett intresse för sjukvårdsfrågor hos Moderaterna och tänkte att det ska jag gärna ägna den här interpellationen åt.

Dock är det här, som Elisabeth Björnsdotter Rahm själv säger, ingen migrationsdebatt – *men*. Det är precis det som Elisabeth Björnsdotter Rahms inlägg sedan handlar om. Vi får väl se vad nästa inlägg blir.

Jag kan bara konstatera att när interpellanten ordagrant säger att människor kommer till Sverige och får ”ta del av hela vår välfärd” tror jag inte att någon av oss skulle vara nöjd med den sjukvård som papperslösa och

människor utan tillstånd att vistas i Sverige får. Jag skulle gärna höra interpellanten utveckla hur de får "ta del av hela vår välfärd", när det handlar om akut vård och vård som inte kan anstå.

Jag är själv inte vårdutbildad och har inte för avsikt att gå in och diskutera sjukdomstillstånd och vad som kan leda till vad. Det är precis det som vi har Socialstyrelsen som expertmyndighet till, och det är också det som är vårdpersonalens uppgift.

Det finns inga planer på att göra någon ändring i den lagstiftning som alliansregeringen tog fram 2013. Vad som är "vård som inte kan anstå" är en fråga som måste avgöras efter en individuell bedömning. Vad människor har för grundförutsättningar går naturligtvis inte att översätta till en lista med tre, fyra eller fem insatser eller hur nu Elisabeth Björnsdotter Rahm tänker sig detta.

Jag tycker också att det är fascinerande att när Elisabeth Björnsdotter Rahm från Moderaterna nu ska lyfta sjukvårdsfrågor, som jag ändå förstår att den här interpellationen handlar om, handlar det inte om hur vi ska ha en bra sjukvård i Sverige eller för våra äldre, hur vi ska förhindra att människor hamnar mellan stolar, hur vi ska se till att klara den specialiserade vården eller om hur gigantiska skattesänkningar ska kunna möta stora demografiska utmaningar och växande vård- och omsorgsbehov. I stället är perspektivet att människor som kommer till Sverige inte ska få vård som inte kan anstå.

Jag återkommer gärna i nästa inlägg och talar mer om den sjukvårdsdebatt som Elisabeth Björnsdotter Rahm efterlyser. Men jag skulle gärna vilja ha ett svar på hur man kan uttrycka sig som att människor som vistas illegalt i Sverige kan "ta del av hela vår välfärd". Vad ligger i det begreppet för Elisabeth Björnsdotter Rahm?

Anf. 96 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr talman! Till skillnad från socialministern har jag en lång sjukvårdsbakgrund och är väldigt engagerad i sjukvård. Jag äger och driver en vårdcentral i Västerbottens inland, vilket innebär ett stort engagemang och en stor kunskap om sjukvård.

Jag ställer denna interpellation utifrån att det som sagt var finns ett antal regioner i Sverige som, enligt riksdagens utredningstjänst, har valt att efter egna politiska beslut gå ifrån begreppet "vård som inte kan anstå" och i stället erbjuda papperslösa och personer som vistas olovligen i landet fullständig tillgång till hela vårt välfärdssystem när det gäller sjukvård.

Vi vet sedan tidigare att vi har väldigt långa vårdköer. Vi vet också att det innebär ökade utgifter för den svenska staten när människor står länge i vårdköer.

Vi bör vara väldigt noga med att använda oss av de behandlingsriktlinjer som vi tar fram för enskilda sjukdomstillstånd. Detta ska gälla alla. Min ingång i det här är att om man vistas olovligen i landet ska man inte ha rätt till hela vårt välfärdssystem och alla de behandlingsriktlinjer, de behandlingar och den vård som finns att tillgå.

År 2013 ändrades lagen. Jag som moderat tycker att vi borde återgå till den ordning som gällde före 2013, då lagstiftningen var betydligt strängare när det gällde vård som inte kan anstå. Det var betydligt tydligare hur det skulle tolkas.

Jag vill återigen ställa frågan till socialministern: Anser socialministern att det är rättvist att vi har så olika tolkningar när det gäller vård som inte kan anstå i landet? Är det rättvist att regioner erbjuder personer som vistas olovligen i landet och asylsökande som har fått ett utvisningsbeslut att gå före i kön och betala betydligt lägre avgifter än vad svenska medborgare får göra i dag?

Anf. 97 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Med all respekt för Elisabeth Björnsdotter Rahms personliga erfarenheter av vård är min uppfattning att politiker inte, i synnerhet inte i Sveriges riksdag, ska agera som om vi alla satt på den kunskapen. Det är det personliga mötet med patienten som måste avgöra.

Jag hoppas verkligen att all vårdpersonal ser individen de möter. Det finns en lagstiftning i dag som gäller vård som inte kan anstå. Det finns ingen lagstiftning som säger att den som vistas olovligen i landet har rätt till all vård, det vill säga har rätt att ta del av svensk välfärd med samma förutsättningar som den som är svensk medborgare eller har uppehållstillstånd och rätt att vistas i landet. Vi har inte en sådan lagstiftning.

Vi ska inte ändra i lagstiftningen. Men frågan är hur tillämpningen ser ut. Det är väl lämpligt att frågan lyfts upp i de sammanhang och i de regioner och landsting där man enligt Elisabeth Björnsdotter Rahms uppfattning så grovt bryter mot lagen. Men att ändra lagen har regeringen i dag ingen avsikt att göra.

Det är viktigt att vi diskuterar migrationspolitiken i migrationspolitiska sammanhang. Att tala om för människor att de inte ska stanna genom att inte ge dem akut vård eller vård som inte kan anstå är omänskligt.

Migrationspolitiken handlar om att ha återvändandeavtal med tredjeland och att utföra arbetsplatsinspektioner för att upptäcka vilka människor som vistas olovligen i Sverige. Det är ett mycket viktigt arbete, och det har funnits mycket att göra efter att regeringen tog över 2014.

Det handlar också om att höja förvarskapaciteten för att verkställa avlägsnande på ett mer effektivt sätt än vad som tidigare kunde göras.

Om Elisabeth Björnsdotter Rahm tycker att Sveriges riksdag ska ändra i lagstiftningen i fråga om akut vård eller vård som inte kan anstå kan jag säga att vi inte är överens. Jag tycker att vi ska ge den vården. Om det finns situationer, regioner eller landsting där man inte följer lagen på ett riktigt sätt är det viktigt att ta upp frågan i de politiska församlingarna, det vill säga om de fattar beslut som går emot svensk lag.

Anf. 98 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svar!

Min ingång i interpellationen är att det saknas tydlighet och att det finns ett tolkningsföreträde. Det innebär att sex regioner i landet gör en helt annan tolkning av begreppet vård som inte kan anstå, det vill säga att en papperslös eller asylsökande med utvisningsbeslut har samma rätt till vård, habilitering, tandvård eller hjälpmedel som personer som är svenska medborgare.

Precis som jag har sagt tidigare har jag inte för avsikt att driva en migrationsdebatt, men det jag saknar är en tydlighet i lagstiftningen som förhindrar regioner att göra egna tolkningar och behandla människor på ett helt annat sätt.

Jag avslutar mitt inlägg med att tacka statsrådet för tydliga svar, och jag önskar statsrådet en trevlig sommar.
(Applåder)

Prot. 2018/19:110
25 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 99 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag tackar Elisabeth Björnsdotter Rahm.

Jag vill kort och tydligt avsluta denna interpellationsrunda med att säga att riksdagen 2013 fattade beslut om en lagstiftning som säger att den som vistas i Sverige olovligen har rätt till vård som är akut eller vård som inte kan anstå.

Socialstyrelsen är den myndighet som regeringen har till sitt förfogande som expert med kunskap på området. Myndigheten har tagit fram riktlinjer.

Det är sedan vårdpersonal och läkare som i mötet med den enskilde ska göra bedömningen om behovet är akut och inte kan anstå. Det är inte aktuellt att göra någon förändring i detta.

Det är dock otroligt viktigt att migrationspolitiken är långsiktig, ligger fast och är tydlig i fråga om hur man ska agera när människor inte har rätt att vistas i Sverige. Vi begränsar i och för sig välfärden, men vi ska möta dessa frågor genom migrationspolitiken, genom förvar, genom återvändande, genom poliser och mycket annat som vi arbetar med parallellt.

Jag önskar Elisabeth en trevlig sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2018/19:278 om NKS och det nationella uppdraget

Anf. 100 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Karin Rågsjö har frågat mig hur jag kommer att följa upp NKS ansvar vad gäller de nationella åtagandena som riksuniversitetssjukhus, om jag kommer att kalla till mig ansvariga politiker i Region Stockholm för att få mer information om nuläget, hur vi i framtiden kan undvika att den vård patienter får inte underställs system som gör att så många drabbas samt vid vilken tidpunkt jag anser att staten måste gripa in för att rädda ett sjukhus vars struktur gör att patienter tar skada.

Regeringen har följt utvecklingen på Nya Karolinska under en längre tid. Det som skulle ha blivit Sveriges bästa sjukhus har blivit inte bara Sveriges utan ett av världens dyraste sjukhus, och förutom skenande kostnader för byggnation och drift har det rapporterats om vidlyftiga konsultarvoden med bristande underlag och risk för patientsäkerheten. Projektet kan i dag inte kallas något annat än en skandal.

Regeringen har haft förväntningar på att landstingsledningen ska hantera situationen. När så inte har skett har regeringen agerat på olika sätt. Bland annat har Statens beredning för medicinsk och social utvärdering fått i uppdrag att göra en kunskapssammanställning om värdebaserad vård, som en stor del av omorganisationerna inom Nya Karolinska bygger på. Av rapporten framgår att det finns knapp forskning om värdebaserad vård, och den forskning som finns har brister.

Regeringen tillsatte vidare i februari 2018 en utredning för att säkerställa att något liknande aldrig ska ske igen. Utredaren fick i uppdrag att se till att fakta kommer på bordet vad gäller både de delar som har att göra med avtalsreglerade samarbeten mellan det offentliga och det privata, så kallade OPS-lösningar, och de delar som rör användandet av process- och organisationsstöd.

Utredningen ska även kartlägga hur relevanta kontrollmekanismer har tillämpats vid beslut och genomförande av upphandlingar, investeringar och större organisationsförändringar samt identifiera risker för att offentliga medel inte används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. I uppdraget ingår också att vid behov lämna förslag på författningsändringar.

Nya Karolinska är inte bara ett sjukhus för stockholmare, utan det är också ett av landets viktigaste sjukhus för universitetssjukvård och är internationellt ansett. Sjukhuset ansvarar för utbildning av personal, för att bedriva utveckling av svensk hälso- och sjukvård och för klinisk forskning. Nya Karolinska har dessutom ett antal uppdrag att bedriva nationell högspecialiserad vård med ansvar gentemot resten av landet, och där utförs behandlingar som inte görs någon annanstans i Sverige eller på mycket få ställen.

Två av regeringens främsta verktyg i arbetet med att styra riket är myndighetsstyrning och möjligheten att till riksdagen föreslå nya lagar. Båda dessa verktyg kan komma att prövas när det gäller att undvika att en liknande situation som den vid Nya Karolinska uppstår igen.

Anf. 101 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Jag vill tacka minister Hallengren för det informativa svaret. Det är tydligt att vi är eniga, och mycket pågår för att förhindra liknande haverier.

Jag brukar aldrig lyfta fram enskilda sjukhus förutom när de har just ett riksuppdrag, det vill säga ett nationellt uppdrag. Nya Karolinska sjukhuset berör hela Sverige. Det är ett universitetssjukhus med ett riksansvar som gäller högspecialiserad barnkirurgi.

NKS har blivit ett känt sjukhus, inte tack vare vården utan på grund av skandaler som går igen på i stort sett alla plan. På Nya Karolinska sjukhuset arbetar en enormt duktig och kompetent personal. Det är personal i världsklass, och de bär upp vården – men de går också på knäna. Det handlar om en ekonomisk kollaps. Nya Karolinska sjukhuset har ett underskott på 1,5 miljarder för 2019, och 500 personer ska sägas upp. Det kommer att påverka personalen på golvet och därmed även patienterna.

Herr talman! Personalsituationen är allvarlig. Som på många andra ställen i Sverige handlar det om stress, låga löner och personalbrist, vilket gör att vårdpersonal sägs upp. De personer jag har träffat – sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor och biomedicinska analytiker – vittnar om att de mår väldigt dåligt på Nya Karolinska sjukhuset. De hinner knappt gå på toaletten, och kollegor gråter på jobbet och går in i väggen.

Trots att avdelningarna är överfulla kommer det dessutom in ännu fler patienter, på grund av stängda vårdplatser på andra håll. En del patienter hamnar på avdelningar där den vårdkompetens de behöver saknas. Det äventyrar förstås patientsäkerheten på ett sjukhus som har till uppdrag att ta hand om de allra sjukaste i regionen.

Jag kan också bara nämna att Stockholmsregionen borde klara personalsituationen inom hälso- och sjukvården betydligt bättre. Det finns väldigt många att anställa i den här regionen, och det tycker jag att man borde ha fixat. Bristen på personal har också blivit en dyr affär för regionen – på grund av personalbrist har Region Stockholm köpt in hyrpersonal för 658 miljoner kronor under 2018. Det är en ganska ansevärd summa.

På Nya Karolinska är endast 10 av 28 vårdplatser på barnkirurgin öppna. Det slår väldigt hårt: 1 700 barn köar för operation, och operationsköerna växer. De totala operationsköerna på Karolinska sjukhuset har vuxit med 46 procent på fyra år, och för barn är ökningen 131 procent sedan 2015. Det är en extrem siffra. Detta är ett universitetssjukhus med ett riksansvar för rikssjukvårdsuppdrag inom barnkirurgi. Med tanke på den kaosartade vardagen på Nya Karolinska blir jag allvarligt talat orolig för de barn som skickas från hela landet till Nya Karolinska sjukhuset. Kommer Nya Karolinska sjukhuset att fixa sitt åtagande att operera barn från hela landet?

Herr talman! Hur kommer minister Hallengren att följa upp NKS ansvar när det gäller de nationella åtagandena som riksuniversitetssjukhus?

Anf. 102 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag tackar Karin Rågsjö både för frågan och för inlägget – och för möjligheten att inte bara införa kammaren utan införa intresserade lyssnare resonera om någonting som diskuteras i vården långt utanför NKS och långt utanför Stockholms läns landstings gränser.

Jag möter företrädare, både politiker och människor inom professionen och medborgare, som själva står i begrepp att göra investeringar och tänker: "Hur mycket måste man lägga på? Det verkar ju inte gå att bygga ett sjukhus som håller sig till de ramar och den budget som man från början hade." Det är i sig väldigt bekymmersamt; vi har stora behov framöver.

Karin Rågsjö känner också till att många regioner står i begrepp att göra investeringar inte bara för att fixa till och fräscha upp utan för att se till att vården kan möta de nya utmaningar vi står inför. Det handlar om att se till att de gamla byggnaderna från 60- och 70-talen faktiskt kan möta de vårdbehov vi ser – förutom att man ska växla över till god och nära vård, primärvård och så vidare. Det är i sig väldigt allvarligt.

När det gäller den här situationen, som jag inte behöver redogöra för eftersom Karin Rågsjö har beskrivit den väl, är det oerhört många människor som hamnar i kläm. Då menar jag inte bara patienter utan inte minst personal, med tanke på den rotation vi ser.

Med all respekt för att detta är ett universitetssjukhus som till viss del bedriver rikssjukvård vill jag ändå säga att detta är en angelägenhet som jag vet att såväl Karin Rågsjös som mina egna partivänner i regionen verkligen är otroligt engagerade i. De vill inget annat än att ha alla korten på bordet, reda ut situationen och göra sitt allra bästa för att personalen ska få en arbetssituation som fungerar och för att patienter ska få den vård de behöver. Det är dock otroligt krävande, och det är ett jättearbete som både den politiska ledningen och sjukhusledningen har framför sig.

Vad regeringen har gjort, vilket jag nämnde, handlar om att verkligen titta på det här med OPS-lösningar. I februari 2018, alltså för drygt ett år sedan, fick en utredare i uppdrag att säkerställa att något liknande inte sker igen och att fakta kommer på bordet. Utredaren ska också titta på de delar

som handlar om avtalsreglerade samarbeten mellan det offentliga och det privata, vilket är vad OPS står för.

När utredaren kommer tillbaka och har kartlagt hur relevanta kontrollmekanismer har tillämpats – hur man har genomfört upphandlingar, investeringar och större organisationsförändringar – liksom identifierat risker för att offentliga medel inte används på det sätt som är avsett och tänkt är det viktiga för kammaren att lämna förslag på författningsförändringar. Det är den viktigaste delen.

Det är Stockholms läns landsting som måste hantera den uppkomna situationen. Man har haft en blandning av dålig kontroll och annat. Jag ska inte säga att det är oreflekterat att föra in någonting som värdebaserad vård – som jag tror att ganska få egentligen kan reda ut vad det handlar om – och låta det arbetssättet och förhållningssättet till vården genomsyra en så viktig verksamhet, men det känns nästan så.

Jag väntar alltså på utredningen, och jag tror att hela kammaren gör det. Vi vill veta hur vi kan se till att detta inte händer igen.

Anf. 103 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Jag är oerhört glad att det pågår så mycket kring det som har hänt runt Nya Karolinska sjukhuset, det vill säga när det gäller det vi kan ordna på riksnivå. Men visst är det en stor fråga för regionen – absolut.

Underskottet på 1,5 miljarder är hysteriskt stort. Jag måste tyvärr säga att ledningen, med regionens politikers kännedom, har skjutit det här skuldberget framför sig. Man har som sagt valt styrmodellen värdebaserad vård, som introducerades av det numera rikskända konsultbolaget Boston Consulting Group, BCG. De har fakturerat Nya Karolinska sjukhuset en kvarts miljard. En stor del av fakturorna gick tyvärr inte att härleda; sådant händer i den här regionen.

Sittande finanslandstingsråd Iréne Svenonius har misstänkts för jäv. Hon motsatte sig en extern granskning av konsult- och fakturahanteringen på NKS. Detta har sedan följts upp av Dagens Nyheter, som i en extern granskning slog fast att Iréne Svenonius var jävig.

När man följer turerna kring Nya Karolinska känns det som att man sitter och tittar på en serie på Netflix på kvällarna: Det är oerhört spännande, och man har viss distans till det. Men det här sker på riktigt. Detta är alltså verkligheten i det borgerligt styrda Region Stockholm, där nu även Miljöpartiet ingår som part i en osannolik soppa.

Den nya verksamhetsmodellen är hårt kritiserad och anses också ha förorsakat en väldigt uppsplittrad vårdkedja på sjukhuset. Det finns ingen överblick när det gäller kostnadskontroll och helhetstänk. Detta ska nu ses över. Det har regionen själv bestämt, och det är väldigt bra. Detta är dock en modell man kanske inte vill se införas i resten av Sverige, så det måste man ha lite span på.

Man kan också tala om antalet chefer, som har stigit från 600 till 900 på grund av den här modellen. Det intressanta med modellen är att den har tagits från USA, och när man studerar detta närmare ser man att den ska gynna patienter med *en* diagnos eller enklare åkommor. Det är absolut inte den grupp som Nya Karolinska har valt att vårda, utan där är man högspecialiserad.

Jag måste fråga hur det är möjligt att ansvariga politiker kan få fortsätta dränera ett sjukhus med riksintresse. Kommer ministern att kalla till sig

ansvariga politiker i Region Stockholm för att få mer information om nuläget, herr talman? Man kan säga att det borgerliga experimentet med värdebaserad vård har gått i stöpet.

Läkarföreningen på Nya Karolinska har varit väldigt kritisk hela tiden. Man har sett det ökade antalet chefer och de ökade kostnaderna, liksom den vård som har trängts undan. Det gäller specifikt multisjuka patienter, som har fallit mellan stolarna när ingen har tagit på sig helhetsansvaret. Läkare vittnar också om att man ibland tvingats att ägna sig åt civil olydnad, nästan, för att få värna patienternas hälsa.

Herr talman! Min fråga till ministern är därför hur vi i framtiden kan undvika att den vård patienter får underställs system som gör att så många drabbas.

Anf. 104 TALMANNEN:

Jag vill påminna debattörerna om att vi debatterar i riksdagen och inte i landstingsfullmäktige i Stockholm. Det är en fin balansgång att fokusera debatten på det som verkligen är riksangelägenheter och att inte ta upp enskildheter i landstingspolitiken.

Jag är också tveksam till att peka ut enskilda företag i en kammardebatt på det sätt som har skett här; jag tycker inte att det är fullt ut lämpligt.

Anf. 105 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Det finns ju en anledning till att just NKS debatteras i denna kammare. Det är det allra första exemplet på OPS inom svensk hälso- och sjukvård, och såvitt jag förstår är det egentligen ingen av de inblandade parterna som i dag är för en OPS-lösning. Detta gäller såväl de regioner som har tecknat avtalet som byggbolaget, och det säger väl någonting.

Men hur ska vi se till att vi inte bara fattar beslut om hur man får upphandla? Hur skaffar vi oss ordentligt med kunskap för att vara säkra på – för att i allra högsta grad anknyta till det som är denna kammares ansvar – att hälso- och sjukvårdslagens ”vård efter behov” är det som gäller?

Människor ska, oavsett om de bor i detta land, känna att de får den vård som de behöver och som de har rätt till. Där behöver vårdens olika delar samarbeta och samverka. Det finns förstås en aspekt när ett universitetssjukhus som bedriver rikssjukvård hamnar i ett väldigt besvärligt läge.

Jag vill svara direkt på den fråga som Karin Rågsjö ställde om huruvida jag kommer att kalla till mig några företrädare. Det kommer jag inte att göra. Däremot väntar jag in resultatet av den utredning som sitter och tittar på OPS-lösningar och på hur vi ska försäkra oss om att vi framöver sluter de avtal och har de kontrollmekanismer som måste finnas på plats för att investeringar ska ske.

Som jag inledde med att säga är jag bekymrad över alla de stora investeringar som sjukvården står inför. Det gäller att man gör dessa investeringar med god kontroll. Det gäller att man vågar och vill och att man förstår att man behöver göra investeringar men också att notan är den som politikerna själva har räknat med och budgeterat för samt den som medborgarna har förväntat sig.

Karin Rågsjö ställde en fråga som jag inte riktigt minns. Jag kan bara konstatera att man, som i alla regioner, ställs inför väljarna vart fjärde år och att man då antingen får fortsätta eller inte. Däremot har vi här ett uppdrag att se till att vi kan säkerställa att vi har vård efter behov.

Jag har för avsikt att återkomma till kammaren om detta, så att vi har förslag när de utredningar som vi har tillsatt kommer tillbaka.

Anf. 106 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Jag skulle aldrig ha tagit upp ett enskilt sjukhus i, låt oss säga, Linköping. Det sjukhus vi talar om, Nya Karolinska sjukhuset, har ett riksuppdrag. Det är ett av de mest prestigefyllda sjukhus vi har i Sverige, och det är dessutom väldigt internationellt känt. Det bedrivs även forskning där. Sjukhuset är alltså ett riksintresse på flera plan och har haft väldigt gott renommé – det måste man ändå säga.

Detta handlar också om att Nya Karolinska sjukhuset har som uppdrag i riket – i Sverige – att operera barn som har speciella svårigheter. Dessa operationer är jag orolig över på grund av riksintresset. Det beror på att 10 av 28 vårdplatser på barnkirurgin är öppna medan 1 700 barn köar för operation. NKS har som sagt ett riksuppdrag för just barnkirurgi av diverse slag. Detta inverkar också på strukturen i Sverige.

Det handlar också om den valda modellen med värdebaserad vård. Det är en modell av riksintresse med anledning av att värdebaserad vård har prövats på exempelvis Sahlgrenska. Man behöver dyka djupare i detta, så att man inte sprider en modell inom hälso- och sjukvården som är destruktiv.

Min avslutande fråga är denna: Vid vilken tidpunkt anser ministern att staten måste gripa in för att rädda ett sjukhus vars struktur gör att patienter tar skada?

Anf. 107 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Det finns två initiativ som regeringen har tagit och som är relevanta att upprepa. Med anledning av dessa är det också relevant att säga att regeringen kanske återkommer.

Det ena handlar om det uppdrag som gick till Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, om sammanställning av kunskap om värdebaserad vård. Där var det uppenbart att forskningen var begränsad, och den som fanns var dessutom inte sällan bristfällig.

Det andra handlar om det utredningsuppdrag som rör OPS-lösningar, just med tanke på att vi inte är vana vid OPS-lösningar. Vi har inte många exempel, utan det finns egentligen bara detta exempel. Det är viktigt att vi ser till att den del av landstingens och regionernas samlade resurser som går till hälso- och sjukvård används på bästa tänkbara sätt. Det är också viktigt att man vågar göra de investeringar som ska göras och att man känner att man kan kontrollera de kostnader som man har budgeterat för.

Detta är två verkligen viktiga delar.

Karin Rågsjö ställde en fråga till mig på slutet som jag faktiskt inte riktigt minns. Låt mig dock säga att det är viktigt och angeläget att ”vård efter behov” är någonting som vi har med oss i alla de beslut vi fattar och att vi därmed har riktlinjer och ser till att vården har detta fokus.

Det finns uppenbara brister, och jag utgår från att politikerna i Stockholmsregionen inte släpper detta utan fortsätter med sin dialog och med sin granskning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:110
25 juni

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2018/19:283 om säkerheten kring en tjänstehubb på energimarknaden

Anf. 108 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Hans Rothenberg har frågat mig hur jag och regeringen kan säkerställa att elmarknadshubben inte kommer att kunna användas av främmande makter i syfte att kartlägga våra elnät för destruktiva syften.

Etablering av en elmarknadshubb är viktigt, bland annat då den kan skapa bättre förutsättningar för efterfrågeflexibilitet, underlätta för nya marknadsaktörer och sammantaget öka konkurrensen på elmarknaden.

Affärsverket Svenska kraftnät fick i juni 2015 i uppdrag av regeringen att utveckla och driva en elmarknadshubb. Detta arbete pågår för närvarande, och Svenska kraftnät lägger stort fokus på säkerhetsfrågor i arbetet.

Säkerhetsskyddslagen gäller för verksamhetsutövare som till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet. Med säkerhetsskydd avses skydd mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen ska utreda behovet av säkerhetsskydd i en säkerhetsskyddsanalys. Med utgångspunkt i analysen ska verksamhetsutövaren planera och vidta de säkerhetsskyddsåtgärder som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, förekomst av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och övriga omständigheter. Det kan bland annat röra sig om säkerhetsskyddsåtgärder som syftar till att skydda informationssystem som används i säkerhetskänslig verksamhet.

Jag förutsätter att Svenska kraftnät har gjort och gör vad som ankommer på myndigheten i enlighet med gällande lagstiftning.

Energimarknadsinspektionen har på uppdrag av regeringen tagit fram förslag till nödvändiga författningsändringar för att införa elmarknadshubben. Förslaget har remitterats och behandlas för närvarande inom Regeringskansliet.

Säkerhetsskyddsfrågor ligger högt på regeringens dagordning och kommer givetvis att ges stor vikt i arbetet med kommande författningsändringar.

Anf. 109 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! År 2015 gav regeringen Svenska kraftnät i uppdrag att utveckla och driva en central informationshanteringsmodell – den som kallas en tjänstehubb – på den svenska elmarknaden.

I uppdraget ingick att ta särskild hänsyn till säkerhets- och integritetsrisker. Regeringen presenterade därefter propositionen *Energipolitikens inriktning*. Där fanns förslag för att utveckla elmarknaden på nationell

nivå. Syftet var att underlätta för konsumenterna, bland annat genom att en elmarknadshubb skulle inrättas för att hantera mätdata samt genom en elhandlarcentrisk modell där elhandelsföretaget blir den centrala parten på marknaden.

Nu kommer vi till det som är det känsliga i sammanhanget. Om man ska samla mer än 4 ½ miljon kunders nätdata och anläggningsinformation på samma ställe måste det ställas verkligt höga krav på säkerhetskante- ringen av dessa data. Detta har ett antal instanser varnat för, samtidigt som man anser att vidare utredningar kring säkerheten måste göras innan mo- dellens sätts i verket. Exempelvis anser Försvarsmakten att den gjorda ana- lysen av skydd av uppgifter som rör totalförsvaret är bristfällig.

Herr talman! Elnätet är grundläggande för att vårt samhälle ska fungera över huvud taget. Vid ett strömavbrott lamslås nästan alla samhällsfunk- tioner.

Det är inte mycket mer än en vecka sedan som det var massivt ström- avbrott i Uruguay och Argentina. Totalt närmare 50 miljoner människor var under ett dygn utan elektricitet. Om detta skulle drabba Sverige, norra Europa, hela Europa eller större delar av världen kan vi tala om verkliga säkerhetsrisker. Grundläggande för samhällets krisberedskap måste därför vara att garantera en hög säkerhet i elnäten.

Enligt Mustchefen pågår i dag bland annat en kartläggning av it-system som har med elförsörjningen att göra, och information om elnät ses som mycket värdefull för potentiella angripare. Regeringen går trots detta fram med att samla mer än 4 ½ miljon kunders nätdata och anläggningsinfor- mation på samma ställe. Transportstyrelsen och den skandal som har varit inom Svenska kraftnät borde ha varit lärdomar i detta sammanhang.

Herr talman! Det svar jag har fått från ministern – som ju passande nog i sammanhanget är både energi- och digitaliseringsminister, för det här är saker som rör båda dessa områden – är i stort sett identiskt med svaret på den skriftliga fråga jag ställde i vintras. Men jag blev inte klok på vad skillnaden i svaren är.

Ministern svarar att etableringen av en elmarknadshubb är viktig, bland annat för att skapa bättre förutsättningar för efterfrågefleksibilitet och un- derlätta för nya marknadsaktörer. Ja, men ska detta vara till priset av sä- kerheten?

Att ministern förutsätter att Svenska kraftnät gör vad som ska an- komma på dem är egentligen att överlåta övergripande säkerhetsbedöm- ning på en myndighet. Regeringens ansvar måste vara att grundläggande se till att Sveriges säkerhet fungerar. Med all respekt för Axel Oxenstier- nas samhällsbygge är det inte denna myndighet som ska avgöra Sveriges säkerhet.

Herr talman! När de tyngsta säkerhetsaktörerna slår larm borde reger- ingen reagera på detta. Därför undrar jag hur det kommer sig att statsrådet anser att elmarknadshubben inte kommer att kunna användas av främman- de makter i syfte att kartlägga våra elnät.

Anf. 110 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Vi kan väl börja med, bara för protokollets räkning, att slå fast att elmarknadshubben var ett initiativ av den borgerliga alliansre- geringen 2009 och att det är något som det finns en bred enighet om i Sve- riges riksdag, så att det inte råder någon tveksamhet om det.

Det andra vi behöver slå fast är att det inte kommer att samlas någon ny information i en elmarknadshubb, utan all information som samlas där är sådan information som samlas in i dag.

Det tredje vi behöver slå fast är att elmarknadshubben inte har någon koppling till driften av elsystemet när de två är sammankopplade.

Det fjärde som vi för ordningens skull behöver slå fast är att varken Uruguay eller Argentina har någon elmarknadshubb. Om de hade haft det kanske de hade haft en bättre ordning på sitt elmarknadssystem.

Hans Rothenberg säger att det här är ungefär samma svar som han fått tidigare. Ja, självklart. Beredning pågår, och det är ju regeringen som har skickat ut förslaget på remiss till Försvarmakten för att få Försvarmaktens synpunkter på det. Då är det rimligt att det finns rätt tid för att inarbeta både Försvarmaktens och andra remissinstansers synpunkter. Att skicka in remissvar är knappast att, som Hans Rothenberg ger uttryck för, slå larm.

Anf. 111 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern! Ja, det stämmer mycket väl att detta var ett initiativ som togs för ungefär tio år sedan. Det var ett bra initiativ. Och det är inte initiativet som jag över huvud taget är kritisk mot, utan det är hanteringen av säkerhetsaspekterna kring detta initiativ.

Det är bra att det har varit och är politisk enighet. Tjänstemarknadshubben kan vara bra, men jag och många med mig upplever inte att regeringen hittills har tagit de säkerhetsfrågor som följer med denna på allvar.

Anledningen till strömavbrottet i Uruguay och Argentina, i halva Sydamerika, var kanske inte att de inte hade en elmarknadshubb. Den kopplingen går inte att göra, även om man i övrigt är retoriskt väldigt skicklig.

Herr talman! När det gäller den elhandlarcentriska modellen och huruvida konsumenten bör ha kontakt med och få fakturan från elnätsbolagen eller ha elhandelsföretagen som främsta kontakt är inte min ingång i den här frågan. I stället känner jag oro över riskerna och säkerhetsaspekterna med att samla 4 ½ miljon kunders nätdata och anläggningsinformation.

Det är detta som jag vill ha svar på: Hur ser regeringen på att hantera de här riskerna? Oavsett vilken regering som tog initiativet till det här skulle vilken regering som helst sätta som högsta prioritet att eliminera säkerhetsriskerna och se till att det här inte kommer att bli ett problem för Sverige. Det är ministerns och regeringens ansvar.

Det är intressant att följa de statliga aktörer som hittills har sagt att det finns väldigt stora risker. Försvarmakten påpekar i sitt remissvar riskerna med att samla allt på ett ställe. Det ger en detaljerad bild av den svenska elnätsstrukturen, vilket kan möjliggöra kartläggning av sårbarheter och brister i det svenska elnätet.

Analysen som gjorts av skydd av uppgifter som rör totalförsvaret är mycket bristfällig. Detta säger Försvarmakten.

Fortifikationsverket uttrycker att säkerhetsaspekterna kring den omfattande mängd information som hanteras i hubben inte beaktas.

Detta är någonting som regeringen måste beakta. Och jag vore glad om jag fick svar i den här debatten. Den rör inte så mycket höger eller vänster, huruvida det är dålig eller god ekonomi och vem som gjorde si eller så för fem år sedan, utan den rör säkerheten för Sverige, Sveriges medborgare, Sveriges invånare och Sveriges aktörer, såsom företag.

Herr talman! Energimyndigheten saknar en konsekvensanalys utifrån bland annat informationssäkerhets-, cybersäkerhets- och säkerhetsskyddsperspektiv. Min fråga till ministern är: Kommer en sådan att göras? Kommer en sådan att beaktas när det väl ska läggas fram en proposition?

Datainspektionen uttrycker att det saknas analys av förslaget förenlighet med GDPR, och man saknar en tydlig redogörelse för hur denna avvägning gjorts och vid närmare analys vilka integritetsrisker som kan uppstå när personuppgiftsbehandlingen på elmarknaden samlas centralt i en hubb.

Som före detta inrikesminister vet ministern att elnätets roll är betydande för svensk säkerhet. Försvarmakten, Energimyndigheten och Svenska kraftnät är kritiska. Om Försvarmakten anser att analysen som gjorts om skydd av uppgifter som rör totalförsvaret är bristfällig undrar jag hur energiministern kan säkerställa att elmarknadshubben inte kommer att användas av främmande makter i syfte att kartlägga våra elnät för onda syften.

Anf. 112 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Hans Rothenberg ställer två grundläggande frågor: Kommer vi att beakta remissinstansernas kritik? Kommer vi att se till att det kommande förslaget utformas i enlighet med GDPR? På båda dessa frågor kan jag enkelt svara: Ja, det kommer vi att göra. Vi tar säkerhetsfrågorna på allra största allvar.

Jag vill också passa på att understryka att det inte är några nya data som kommer att samlas in, utan alla data som är planerade för elmarknadshubben samlas in redan i dag. Det avgörande är hur bra säkerhetsnivån är, inte om det är en, tio eller hundra olika placeringar av information. Det skulle nog gå att argumentera, på samma sätt som Hans Rothenberg gör, för att det är dåligt att samla informationen. Men jag konstaterar att det finns väldiga risker med att ha informationen spridd på 190 olika huvudmän som var och en ska ansvara för säkerheten. Det är ju inte säkert att en enskild kommun kommer att ha en bättre möjlighet till säkerhetsarbete än en statlig myndighet som har Försvarmakten och andra resurser till sitt förfogande.

Jag hoppas på ett fortsatt gott samarbete med oppositionen i dessa frågor. Precis som Hans Rothenberg ger uttryck för är det inte en partiskiljande uppfattning. Både vi och oppositionen är måna om att få en elmarknadshubb på plats och att den håller den allra högsta säkerhetsnivån – i linje med de remissvar som våra myndigheter har avgett.

Anf. 113 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Jag tackar minister för klarläggandet. Det ska vi ta med oss och följa upp.

Att samla kunders mätdata på ett ställe, att centralisera data, ökar risken. Världen ser inte riktigt ut som den gjorde 2009 när detta initiativ togs. I dag ser vi andra hotbilder. I dag finns det helt andra cyberkrigförande tekniker, som inte skapar blodspillan men informationsspillan.

Många remissinstanser anser att nationella säkerhetsobjekt och nationella säkerhetsaspekter inte är analyserade. Jag hoppas verkligen att regeringen tar detta i beaktande, analyserar det och lägger fram en proposition som innebär att datautbytet mellan marknadens aktörer kan förenklas.

I detta sammanhang ska regeringen dock inte leka affärsutvecklare. Mycket kan ske med annan teknik än en samlad tjänstehubb. Man kan ha smarta mätare. Man kan lösa det med en teknologi som är helt annorlunda än den som fanns när detta initiativ togs 2009.

Herr talman! Arbetet fortsätter – men hittills utan en analys som kan påverka utformningen av reform och lösning. Hotbilden har som sagt förändrats avsevärt under den långa tid som gått. Konsekvenserna för rikets säkerhet måste utredas grundligt innan denna modell kan införas.

Vi är i stadiet innan regeringen har lagt fram sin proposition. Jag tar upp frågan nu så att vi inte ska komma när den väl ligger på riksdagens bord för att behandlas i ett betänkande och sedan slutdebatteras i kammaren. Då kan det vara för sent. Se därför detta som en vänlig reminder om att lägga fram en bra proposition, ministern.

Jag önskar ministern och hela regeringen en härlig och säker sommar, oavsett om strömmen går eller ej.
(Applåder)

Anf. 114 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt mig börja med att återgälda Hans Rothenbergs sommarhälsning – även om jag tror att sommarledigheten bli aningen begränsad om Hans Rothenbergs profetia slår in.

Jag välkomnar dock att oppositionen använder sin kontrollmakt för att påpeka behovet av hög säkerhetsnivå när vi går vidare med elmarknadshubben. Jag hoppas att den tveksamhet till elmarknadshubben som sådan som framskymtade i Hans Rothenbergs sista inlägg inte är representativ för Moderaterna som helhet utan att det beslut som fattades 2009 av alliansregeringen kan bli verklighet efter att vi har lyssnat in remissinstanserna. Det kommer att ge kunderna billigare och effektivare elförsörjning – något som hela Sverige är betjänt av.

Återigen: Jag önskar herr talmannen och Hans Rothenberg en hjärtligt glad och trevlig sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:290 om likvärdiga tillväxt- och konkurrensvillkor till rikets olika delar

Anf. 115 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Gudrun Brunegård har frågat mig om jag och regeringen har något mål eller ansvar avseende infrastruktursatsningarnas betydelse för att ge likvärdiga tillväxt- och konkurrensvillkor till rikets olika delar.

För regeringen är det viktigt att hela Sverige ges goda förutsättningar att växa och utvecklas. En utgångspunkt för utvecklingen av den nationella transportinfrastrukturen är självklart det övergripande transportpolitiska målet att transportinfrastrukturen ska bidra till en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Regeringen fattade förra mandatperioden beslut om en nationell plan för transportinfrastrukturen för åren 2018–2029. Det är en satsning på totalt 700 miljarder kronor. Det är också den största järnvägssatsningen i modern tid. Beslutet rymmer också betydande satsningar på sjöfart och väg. Den nationella planen omfattar därför stora satsningar i hela landet på såväl nybyggnation som upprustning och modernisering av befintlig infrastruktur. Detta är möjligt då regeringen satsar 100 miljarder kronor mer än i förra planperioden.

Inför beslutet om den nationella planen har regeringen tagit emot synpunkter från exempelvis branscher och regioner och har vägt ihop det som är regionalt viktiga prioriteringar med de nationella prioriteringarna och regeringens mål.

Anf. 116 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Först vill jag tacka för svaret. Dessvärre är jag inte alldeles nöjd med det.

Infrastrukturministern beskriver i tämligen luddiga formuleringar en fördelningsprocess som mer bygger på samråd mellan parter som redan har pratat ihop sig än på en objektiv bedömning baserad på länets egen behovsbeskrivning av vad man behöver för stöd för att frigöra den egna inneboende utvecklingskraften.

Med statsrådets resonemang konserveras en ordning där län som redan gynnas av genomkorsande statligt finansierade stambanor och Europavägar får mångdubbelt större resurser än ett län som ligger mer avsidet och som andra län inte är beroende av.

Regeringen har uttryckt ambitioner att göra insatser för att hela landet ska leva, vilket är bra. Men avser man då att hela landet ska få likvärdiga förutsättningar att leva, blomstra och utvecklas, eller gäller det bara att nått och jämnt överleva och hålla näsan över vattenytan?

Det finns gränser för hur mycket en region med låg skattekraft, som Kalmar län, själv kan finansiera med de regionala skattemedlen. Merparten av dessa ska ju gå till hälso- och sjukvård. De statliga infrastrukturmedlen är absolut nödvändiga men räcker bara till ett duttande på kortare sträckor.

Kalmar län är ett av Sveriges främsta besökslän med en rad av landets starkaste platsvarumärken, såsom Kalmar, Öland och min egen hemstad Vimmerby med Astrid Lindgrens Värld. Här finns till och med en egen hållplats där tågen stannar sommartid, till barnfamiljernas stora glädje. Men tåget är så skakigt och kränger så att man knappt kan hålla Pippi-boken och än mindre läsa ur den för att hålla barnen på gott humör även efter en lång dag full av upplevelser.

Det här är också ett bekymmer för dem som vill studera eller jobba på tåget på väg till Kalmar eller Linköping. Vissa sträckor är så dåliga att tåget kryper fram. Det gör att resan tar längre tid än vad som hade varit nödvändigt och vad som bedöms vara rimligt för pendling.

Utan tillräckligt många mötesplatser på sträckan Linköping–Kalmar blir tåg i ena riktningen stående långa stunder för att vänta in mötande tåg. Det förlänger förstås också restiden.

I en tid då allt fler besjålas av en drivkraft att resa miljövänligt finns ett stort intresse av att optimera befintliga förbindelser. Det är då frustrerande

att inte få det nödvändiga stödet från statsmakten. Därav mina frågor och denna interpellation.

Kalmar län har den lägsta tilldelningen per invånare i hela landet i den nu gällande nationella transportplanen, endast 2 765 kronor per invånare. Det ska jämföras med 15 247 kronor per invånare, alltså nästan fem gånger så mycket, i Kronoberg, som är mindre både till yta och folkmängd och dessutom genomkorsas av både Södra stambanan och en väl utbyggd Europaväg och alltså inte behöver lägga pengar på det.

Herr talman! Är det infrastrukturministerns mening att denna ojämlikhet ska bestå? Har inte staten ett övergripande ansvar för helheten? Är det inte hög tid att regeringen tar ansvar och rättar till gamla tiders försyndelser och försummelser i arbetet med den kommande planer?

Anf. 117 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Gudrun Brunegård, för engagemanget!

Med tanke på de få resurser som lades på infrastruktur under den tid då Gudrun Brunegårds parti var ansvarigt och satt i regeringsställning är det en avsevärd skillnad nu. När ni hade regeringsmakten lades 100 miljarder mindre, det var sämre regional fördelning och det var en större kommunal medfinansiering.

Vi lägger 100 miljarder mer på satsningar i hela landet. Det stämmer inte att detta konserverar en befintlig struktur. Vi har Norrbotten, Malmbybanan och Sydostlänken, för oss som är smålänningar. Vi kan åka ned till Blekinge och se den stora och viktiga satsningen på Sydostlänken, från Älmhult via Olofström ned till Karlshamn, eller E22:an nere i Blekinge. Det är en viktig satsning för att se till att Blekinge län får bättre infrastrukturförutsättningar, för detta har man inte fått tidigare.

Det är klart att de 100 miljarderna mer har gjort det möjligt för oss att göra väsentligt bättre satsningar i hela landet än vad som var möjligt när vi hade en regering som prioriterade skattesänkningar före infrastrukturinvesteringar. Därför är det viktigt att vi upprätthåller förmågan att säkra infrastrukturen i hela landet. För mig var det viktigt att förankra detta regionalt.

Kalmar län känner jag väl till; jag har färdats mycket där. I och med att jag själv bor i Småland har jag varit både på Öland och i hela Kalmar län och förstår utmaningarna i att regionalt hitta rätt prioriteringar. Stångådalsbanan är naturligtvis viktig, men entusiasmen har kanske inte varit lika stark från Östergötlandshåll. Kust-till-kust-banan är en viktig sträckning, inte minst om vi får nya stambanor. Ölandsbron, som nu seglar upp som ett objekt som vi förvisso lägger stora resurser på att renovera, pockar framöver på uppmärksamhet vid kommande prioriteringar i regionen.

Jag tror att det är bra att det i Kalmar län förs en diskussion om vilka de viktigaste prioriteringarna är. Jag tycker också att det är bra att Gudrun Brunegård inom sitt eget parti för en diskussion om vilka resurser de är beredda att ställa till förfogande. När de hade regeringsmakten lade de 100 miljarder kronor mindre på infrastruktur, och när vi lade fram förslaget om nationell plan hade Gudrun Brunegårds parti inte mer resurser till förfogande.

I grunden ska man hushålla med de resurser man har och göra rätt prioriteringar. För mig har det varit viktigt att inte hamna i ett läge där kom-

muner som Vimmerby, Kalmar eller Västervik tvingas stå med ökad kommunal medfinansiering för att få till stånd det som är viktiga nationella angelägenheter. Det är så jag ser det. En satsning på Sydostlänken, Norrbottenbanan, Kust-till-kust-banan eller E22:an är inte bara regionala satsningar, utan de är nationella satsningar. Därför är denna avvägning och prioritering otroligt viktig, och där gör vi en bättre regional fördelning än vad man gjort tidigare. Det är minskad kommunal medfinansiering och mer resurser än tidigare. Det är jag stolt över. Det är viktigt.

Något som är viktigt inför kommande planperioder är att man i varje region – i varje län men också i de större regionerna – för en diskussion om vilka de långsiktigt viktigaste prioriteringarna är. Detta ska man göra i Kalmar, Kronoberg och Blekinge, för att hålla oss till vår del av Sverige, men naturligtvis även i andra delar, för att möta klimatutmaningen.

Det stämmer att fler vill åka tåg, och detta innebär att vi framöver kanske kommer att ha en ännu större andel investeringar i järnvägsinfrastruktur men också i hamnar, eftersom sjöfarten behöver utvecklas, och i farledsfördjupningar. Det är en högaktuell fråga inte minst i Kalmar län. Om vi ska stärka sjöfarten för att få över mer gods till den är det viktigt att se över hamninfrastrukturen.

Jag hoppas att vi kommer att ha bra och långa diskussioner om infrastruktursatsningen och att Gudrun Brunegård får med sitt eget parti på att lägga mer pengar på infrastruktur framöver.

Anf. 118 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Jag tackar för svaret så här långt.

Om vi ska gå bakåt i tiden och titta på gamla försyndelser vill jag minnas att det var en tidigare S-regering som drog ned väldigt mycket och att en uppbyggnad påbörjades under Alliansen. Det finns stora behov. Oavsett detta är det viktigt att vi nu blickar framåt och att den kommande nationella transportplanen ger en något större andel av kakan till ett sedan decennier eftersatt län som Kalmar.

Jag har respekt för att det finns stora behov i hela landet. Detta blev jag varse inte minst i går när mitt tåg till Linköping var försenat med en kvart, som sedan byggdes på med ytterligare en halvtimme innan jag hade kommit fram till Stockholm. Vi är många som per automatik beräknar att det kommer att bli så mycket förseningar att vi tar ett tidigare tåg för att säkert vara framme den tid vi ska.

Det behövs verkligen satsningar över hela landet, men min poäng är att staten borde ta ett större helhetsansvar och inte bara lyssna in vad kringliggande län tycker. I så fall kommer Kalmar län att fortsätta att vara i strykkläss. Som statsrådet själv antydde finns inget jättestort intresse bland länsborna vare sig i Kronoberg eller i Östergötland. De ser inte riktigt behovet.

Kalmar län brukar dessutom komma sist i tilldelningen, och om det uppstår ett behov under mandatperioden eller under transportplanepérioden blir det lätt så att det är från Kalmar län man plockar bort pengar. Så var det till exempel när det var kris i Västsverige och man tvingades omfördela.

Järnvägsförbindelserna från Kalmar till Linköping har sådana behov att regionen själv har lagt in åtskilliga miljoner inne på östgötskt territorium för att reparera delar av banan, där man annars kanske hade varit

tvungen att ställa in förbindelserna. Om draghjälpen från grannlänerna är så liten är det rimligt att statsmakten har ett helikopterperspektiv och ser till att det blir en lite jämnare resursfördelning.

Herr talman! Jag är född optimist, och jag hoppas att infrastrukturministern, med tanke på våra gemensamma småländska kopplingar och intressen, är beredd att i den fortsatta processen stötta grannlandet lite mer än hittills. Till Kalmar län vill alla åka på semester, vare sig det gäller besök på Astrid Lindgrens Värld, Glasriket, Visfestivalen eller ljuvligt solande och badande på Öland, där man kanske rent av får träffa kungafamiljen, som också måste ta sig dit på ett eller annat sätt.

Med detta vill jag tacka infrastrukturministern på förhand. Jag önskar både ministern och herr talmannen en trevlig sommar.

(Applåder)

Anf. 119 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Gudrun Brunegård!

Jag hoppas verkligen att vi gemensamt ska se på alla möjligheter att utveckla infrastrukturen, vare sig den är till Astrid Lindgrens Värld, som jag har besökt flera gånger, till fantastiskt vackra Öland, till Kalmar, som har vuxit otroligt mycket som turiststad, till Västervik eller till Oskarshamn. Listan på fantastiska turistmål är lång.

Det måste till fler infrastruktursatsningar i både Kalmar och övriga landet för att arbetsmarknadsregionen ska kunna fungera, för att trafiksäkerheten ska kunna öka och för att vi ska kunna föra över mer gods till järnväg eller sjöfart framöver. I grunden är detta ett av skälen till att vi nu i den nationella planen lade 100 miljarder kronor mer. Det är viktigt att vi ser behovet av att göra långsiktiga investeringar.

Framöver väntar en diskussion om nya stambanor. Även där skulle frånvaron av investeringar skapa stora bekymmer i det svenska järnvägssystemet. Därför är det viktigt att vi skapar utrymme för att våga göra stora och viktiga investeringar i infrastruktur framöver.

Jag vill passa på att understryka det som Gudrun Brunegård själv sa, att de infrastrukturinvesteringar som görs i andra delar av landet faktiskt kan ge en stor regional nytta. Om man åker tåg söderifrån i dag möts man av att getingmidjan är avstängd. Det är den lilla del av järnvägssystemet i Stockholm där det går ett tåg nästan varje minut eller varannan minut. Den stängs nu av under sommaren för att ett ordentligt renoveringsarbete ska göras.

Det är klart att det på papperet ser ut som en stor investering i Stockholm, men det är en investering som kommer hela Sverige till del. Hela det svenska järnvägssystemet kommer att fungera bättre om getingmidjan fungerar bättre. Samma sak är det med fyrspår mellan Uppsala och Stockholm och med andra infrastrukturinvesteringar. Vår infrastruktur hänger ihop, och därför är det viktigt att man ser den nationella nyttan. Det är den som är mitt och regeringens perspektiv, även om vi i väldigt stor utsträckning också tar hänsyn till de regionala prioriteringarna.

Jag konstaterar att det ser ut som att vi är överens om att det behövs mer resurser till infrastruktur. Jag vill avsluta med att jag hoppas att Gudrun Brunegård får med sitt eget parti Kristdemokraterna. Hittills har det varit lite så och så med denna uppslutning, eftersom man under sin egen regeringstid valde att inte tillföra lika mycket resurser. Jag tror att det är

viktigt. Jag tror att Sverige behöver investera för att kunna klara konkurrenskraften men också för att kunna klara klimatmålen framöver.

Jag vill också passa på att önska Gudrun Brunegård en trevlig sommar, vare sig hon tillbringar den i vackra Vimmerby eller i andra delar av landet. Jag hoppas att vi får en fortsatt bra dialog om infrastrukturens utvecklingarna både i Kalmar län och i nationen.

Anf. 120 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag tackar Tomas Eneroth för detta. Det är ett mycket viktigt samband att vi får ett infrastrukturnät, vare sig det gäller järnvägar eller landsvägar, så att näringslivet kan blomstra. Där har vi stora behov i Kalmar län. Företag, invånare och besökare behöver det för att få snabba, bekväma och miljövänliga transporter. Därför är det viktigt att vi gör nödvändiga förändringar.

Getingmidjan är naturligtvis jätteviktig och gynnar hela Sverige, både söder och norr om Stockholm. Däremot är det tveksamt vilken nytta Vimmerbybor, Kalmarbor eller öläningar hade av att det en gång när det var kris togs infrastrukturmedel från Kalmar län och lades i västra Sverige runt Vänersborg och Trollhättan. Detta är ett litet sår som fortfarande finns hos länsborna.

När det nu är tal om betydelsen av vidare transporter ut från länet vill jag passa på att fråga om kopplingen till en kommande stambana eller höghastighetsbana i Linköping. Jag har ställt en skriftlig fråga om det tidigare, men jag upplevde inte att jag fick något skarpt svar. Där är det otroligt viktigt att det finns en koppling från järnväg till järnväg och att man kan gå mellan perrongerna och inte, som det nu ser ut i skisserna, att man ska tvingas ta buss en kilometer från resecentrum i Linköping till en kommande höghastighetsbanas järnvägsstation. Jag ser fram emot ett svar på detta.

Anf. 121 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Gudrun Brunegård för detta. När det gäller omfördelningar av resurser, som Gudrun Brunegård lyfte fram, vet jag att en tidigare regering gjorde en omprioritering för att kunna göra satsningar i Västsverige. Jag tror att det var bra. Det var en viktig del av svensk industriell kapacitet. Det var viktigt att göra investeringar där. På samma sätt har vi vid andra tillfällen faktiskt kunnat föra över extra resurser inte minst till Kalmar i anslutning till omstruktureringen av fordonsindustrin i Kalmar län. Ibland har vi i nationen valt att solidariskt omfördela resurser för att stötta regioner som är utsatta. Jag tycker att det är en god egenskap för Sverige att vi faktiskt ser denna möjlighet. Då var det mycket viktigt för Västsverige.

Sedan är det naturligtvis lättare att prioritera när man har 100 miljarder kronor mer. Därför är det i grunden en resursfråga. Behoven av infrastrukturinvesteringar i Sverige överstiger vida de resurser som finns till förfogande. Så är det, och så har det alltid varit. I varenda region och i varenda del av landet vill man ha mer infrastruktur. Det är bra, för till infrastruktur – järnvägar, vägar, hamnar och sjöfart – knyter man förhoppningar, förväntningar och längtan, och man ser tydliga behov av att förstora arbetsmarknadsregionen, att få inflyttning eller att stärka besöksnäringen.

Då ankommer det på oss som är politiskt aktiva att göra tydliga prioriteringar och att argumentera för vad som är samhällsekonomiskt mest effektivt och vad som kanske också ur klimatsynpunkt är det smartaste sättet. Det gör vi. I den nationella plan som föreligger gör vi den största järnvägssatsningen i modern tid – 100 miljarder mer och dessutom minskad kommunal medfinansiering. Kommunernas pengar kan därmed i ökad utsträckning gå till äldreomsorg, sjukvård och barnomsorg snarare än till infrastruktur, där staten faktiskt huvudsakligen ska ha ansvaret. Det kommer framöver att vara min prioritering.

När det gäller anslutande banor till nya stambanor är inte minst Kust-till-kust-banan kanske av avgörande betydelse för regionen. Där har Trafikverket ett uppdrag att återkomma med planmogna beslut lagom till nästa nationella plan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2018/19:179 om rymdstrategin

Anf. 122 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Marie-Louise Hänel Sandström har frågat mig dels hur och när jag kommer att komma med ett tydligt uppdrag till Rymdstyrelsen, dels hur och när jag kommer att se till att Sverige får en modern och uppdaterad rymdlag.

Jag förmodar, även om det inte framgår tydligt, att när det gäller den första frågan om uppdrag till Rymdstyrelsen avser Hänel Sandström direktiv om hur myndigheten ska arbeta i framtiden, vilket hon refererar till i interpellationstexten.

Arbetet pågår med att genomföra den nationella rymdstrategin som regeringen beslutade om i maj 2018 och som riksdagen ställde sig bakom i november samma år. En åtgärd som rekommenderas i strategin är att utveckla Esrange. Regeringen beslutade förra året att som ett steg finansiera en testbädd vid Esrange där rymdteknologi ska kunna testas och demonstreras. Konstruktionen är redan igång, och det kommer att finnas lovande samarbets- och affärsmöjligheter med denna testbädd.

Vidare har regeringen tagit ett första steg för att förstärka samverkan mellan Rymdstyrelsen och de övriga forskningsfinansierande myndigheterna genom beslut om att Rymdstyrelsen ska ingå i det samverkansråd som finns etablerat sedan tidigare.

Rymdstyrelsen har inom ramen för sin instruktion stora möjligheter att genomföra insatser utifrån vad regeringen rekommenderar i rymdstrategin. Om det härutöver behövs uppdrag till Rymdstyrelsen i särskilda frågor kommer regeringen att ta ställning till det under det pågående arbetet med att steg för steg genomföra rymdstrategin.

Det är dock värt att uppmärksamma att Rymdstyrelsen, efter samverkan med många berörda parter, såväl offentliga som privata, i början av 2019 presenterade en egen långsiktig strategi för sitt arbete med svensk rymdverksamhet. Myndighetens strategi bygger delvis på vad regeringen har angivit i den nationella strategin.

När det gäller Hänel Sandströms andra fråga vill jag framhålla att regeringens politik bygger på en sakpolitisk överenskommelse, januariavtalet, som har slutits mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. Denna överenskommelse har naturligtvis högsta prioritet och har medfört att flera utredningar har behövt inledas omgående. Det innebär att vissa utredningar som inte direkt svarar mot någon punkt i överenskommelsen kommer att tillsättas senare.

Det är fortfarande en mycket angelägen åtgärd att göra en översyn av rymdlagen i syfte att modernisera den. Jag avser att återkomma när en utredning kan tillsättas för detta ändamål.

Anf. 123 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka ministern för högre utbildning, Matilda Ernkrans, för svaren.

Jag tänkte nu förflytta mig lite högre upp i luften och inte ha bara ett helikopterperspektiv utan även ett rymdperspektiv.

Som Matilda Ernkrans betonade handlar mina frågor om ett tydligt uppdrag till Rymdstyrelsen när det gäller den nya rymdstrategin och hur och när vi kommer att få en modernisering av vår rymdlag.

Varför tar jag upp dessa frågor? Det gör jag för att jag är orolig för Sveriges roll som rymdnation. Vi halkar efter, vi blir omkörda och vi blir förbikörda.

Nästa fråga handlar om Sveriges rymdlag som är från 1982. Den är alltså 37 år gammal. Den behöver moderniseras för att följa den starka utveckling som sker inom detta högteknologiska område.

I Sveriges rymdstrategi, som riksdagen antog under hösten 2018, konstateras: En satsning på rymden är ytterst en satsning på jorden. Det tycker jag är en ganska viktig och fin mening. Det är mycket viktigt.

Det konstateras vidare att rymdsektorn är en kunskapsintensiv och innovativ verksamhet som tar sikte på att möta de utmaningar vi står inför genom nya lösningar. Genom arbetet skapas fler jobb, och vårt samhällsbygge kan ta ytterligare kliv framåt.

Inom flyg- och rymdindustrin finns i dag ca 7 000 direkt anställda och även 9 000 indirekt anställda. Det handlar alltså om en stor och viktig arbetsgivare. Det är även positivt att allt fler kvinnor har anslutit sig till branschen.

Fru talman! Vilka viktiga områden inom rymdforskningen vill jag särskilt betona? Det gäller först klimatutmaningarna. Rymdteknik hjälper oss att förstå dem och också att möta dem. Man kan till exempel följa havsströmmar och därmed underlätta för fiskebåtars navigering och även minska energiåtgången. Man kan följa algblomning, skogsbränder och förändringar i atmosfären. Detta sker exempelvis i det så kallade Copernikusprogrammet, som är ett mycket viktigt program för att följa klimatförändringarna.

Det finns även något som heter positioneringstjänster. Det är en ständigt ökande marknad över hela världen. Vi är nog ganska många här som inte hade klarat oss utan Google Maps. Det bygger helt på rymddata från satelliter. Som ny i Stockholm i höstas gick jag många gånger vilse, men tack vare Google Maps har jag inte gått vilse *lika* många gånger. Jag tror att detta är något som kommer att behövas mycket. Det handlar alltså om en rymdbaserad mobilapp. Det finns många andra rymdbaserade appar för

att till exempel hitta sin mobil, sitt barn eller det bästa vädret. De är viktiga och nästan oundgängliga för oss.

Vi har även teknikutvecklingen inom fordonsindustrin och forskning inom medicinsk utveckling. Man kan säga att gränsen för vad rymden kan bidra med är långt ifrån nådd.

Sverige och svensk rymdindustri har i dag en stark position internationellt sett. Det är en position som vi absolut vill behålla. Genom tidigare långsiktiga satsningar både nationellt och inom den europeiska rymdmyndigheten Esa har staten och företagen lyckats etablera starka positioner inom de europeiska programmen. Därmed har man kunnat skapa konkurrenskraftiga och väldigt kända produkter som kommer från Sverige.

Fru talman! Förra veckan var jag på en stor och spännande rymdkonferens i Paris. Det var väldigt tydligt att man i Frankrike gör stora satsningar på rymden. Vi fick till exempel se en prototyp av en satellit som heter Mats, som förmodligen ska skickas upp nästa år. Detta är en stor satsning, och satelliten är faktiskt delvis tillverkad i Göteborg. Jag var där i april och tittade på den. Det var en svindlande tanke: I april var jag och tittade på den i Göteborg och nu fick jag se den på en stor rymdkonferens i Paris med hundra tusen deltagare. Sverige utmärker sig, och jag vill att vi ska fortsätta göra det.

Det var också en fröjd att höra vilket högt anseende Sverige har i branschen. Vi måste behålla det. Vi är en konkurrenskraftig rymdnation. Som jag sa tidigare är gränsen för vad rymden kan bidra med långt ifrån nådd.

Jag har några funderingar som jag vill framföra till ministern nu när vi diskuterar detta. Det är väldigt bråttom när det gäller att stärka rymdbudgeten. Vi har börjat se framåt och har påbörjat arbetet med rymdstrategin, men jag tycker att det går alldeles för långsamt.

Anf. 124 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman och statsrådet Matilda Ernkrans! Jag vill fortsätta där min kollega, Marie-Louise Hänel Sandström, slutade. Inför kommande ministermöte i Esa undrar jag vilken position Sveriges regering kommer att ha. I dag råder det en osäkerhet om Sverige fullt ut kommer att kunna vara med i det framtida samarbetet. I dag är vi inte med i programplaneringen, enligt den information som jag har fått.

Marie-Louise Hänel Sandström var inne på positioneringsdata, och det är väldigt viktigt för den framtida utvecklingen. Exempelvis har jag sett hur man med hjälp av gps kan punktbevatna enskilda plantor på ett stort fält. Man kan även ta in data som visar om det på en viss del av fältet är torrare än på andra delar. På så vis kan man beräkna vattenåtgången och optimera jordens resurser för att det ska bli så bra som möjligt. Detta är bara en liten del av det hela.

Min fråga gäller framför allt som sagt hur Matilda Ernkrans ser på Sveriges framtid i rymdsamarbetet och Esa.

Anf. 125 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Inledningsvis vill jag säga att det naturligtvis är glädjande att flera partier i Sveriges riksdag är engagerade i frågan om Sverige som rymdnation och även vill stärka landet som rymdnation. Det vore ännu bättre om samma partier – här är det fråga om företrädare för Moderaterna

Prot. 2018/19:110

25 juni

Svar på

interpellationer

och Kristdemokraterna – också prioriterade detta i sina budgetar, kanske framför massiva skattesänkningar.

Rymden är en gemensam resurs som alla länder har rätt att använda i fredliga syften. Grunden för svensk och internationell rymdverksamhet blir allt viktigare att betona när rymden blir tillgänglig för allt fler. Rymden ska användas till samhällelig nytta och inte bli ett ställe där man får placera ut vapen eller där en grogrund för konflikter uppstår.

Sverige är inte ett stort land, men det är ett stort rymdland. Redan för 50 år sedan sköts den första raketerna upp från Esrange. Anledningen till att vi är en viktig rymdnation är att vi är duktiga på innovation. Vi är också duktiga på samverkan mellan högskola, forskning och näringsliv. Vi vet att vi har mycket att vinna på att utveckla rymdarbetet, inte minst ur miljöhänseende vilket också har nämnts här.

Regeringen vill att Sveriges roll som rymdnation ska utvecklas. Det är också anledningen till att regeringen tog fram en nationell rymdstrategi och lade fram den i Sveriges riksdag, som har ställt sig bakom den. Rymdstrategin implementeras nu av berörda. Det gäller såväl regeringen som myndigheter.

Som jag sa tidigare ingår i detta en fortsatt utveckling av Esrange och en konstruktion av en testbädd där. Esrange har goda förutsättningar för att utvecklas till en resurs inte bara för Sverige utan för hela Europa. Som jag också tog upp tidigare har vi ändrat instruktionen till Rymdstyrelsen. Man kan nu ingå i det samverkansråd som finns mellan forskningsfinansierade myndigheter. Löpande pågår dessutom en rad andra insatser mellan olika myndigheter. Sådant kan man sätta igång helt på egen hand.

Strategin ska följas upp och detta ska återspeglas till riksdagen. Det blir ett viktigt tillfälle att debattera och fatta beslut. Fler partier kan lägga fram sina ambitioner på området.

Jag är som sagt glad över att många partier slutit upp bakom rymdstrategin och att vi ska fortsätta försöka utveckla Sverige som en stark rymdnation. Vi vet att våra satsningar på rymden är viktiga, inte minst för att göra livet på jorden lite lättare och bättre. Vi får en mängd data från rymden, och vi har utvecklat en mängd system med rymdgenererade data med innovativa tjänster som bidrar till samhällsnytta, tillväxt och välfärd. Allt detta behöver vi för att bygga ett starkt samhälle.

Jag och regeringen är väldigt angelägna om ett fortsatt starkt engagemang för Sverige som rymdnation. Vi har redan tidigare visat detta och är även beredda att i framtiden ha ett sådant engagemang. Jag ser med spänning fram emot uppskjutandet av satelliten Mats, som nämdes i ett av inläggen.

Om fler partier verkligen är engagerade i detta vore det intressant att veta vilka initiativ Moderaterna och Kristdemokraterna har lagt fram eller är beredda att lägga fram i riksdagen för att vi ska få en större och bättre uppslutning så att Sverige kan bli en starkare rymdnation.

Anf. 126 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Precis som minister Matilda Ernkrans säger är detta ett område som engagerar väldigt många. Moderaterna känner en stor oro. Även om ministern påpekar att satsningar görs är de inte tillräckligt stora.

Min kollega Gudrun Brunegård lyfte fram att rymdministrar kommer att träffas i november i år. Man kommer då att fastställa ett rymdprogram som sträcker sig i cirka tre år framåt. Här känns Sverige som en osäker part. Man tycker att ekonomin från Sveriges håll är för dålig. Vi verkar inte längre vara någon att räkna med. Sverige riskerar alltså att missa stora rymdprogram som skulle ha kunnat gå hit. Det skulle förstås få stora konsekvenser för Sveriges rymdindustri. Det finns därför en stor oro. Det är inte långt kvar till mötet som hålls i november. Redan nu kan man se att det här tyvärr kommer att innebära att en del av rymdindustrin kanske kommer att flytta ut ur landet.

Statsrådet Matilda Ernkrans nämnde Rymdstyrelsen. Den har gjort en långsiktig strategi men är fortfarande väldigt orolig. Förutom att göra strategin har man också skrivit till regeringen på följande sätt: "Dagens anslag räcker inte till för att nå målen varken i den nationella strategi som riksdagen antagit eller Rymdstyrelsens långsiktiga strategi – – – Utan äskad anslagsökning blir det hårda prioriteringar med ... långtgående konsekvenser."

Det var alltså Rymdstyrelsens svar till den långsiktiga strategi som lagts fram. Man inser att det här inte kommer att fungera. Man vill se en utveckling av Esrange, precis som ministern framhöll. Man vill också kunna se att man kan skjuta upp satelliter från Esrange. Men, fru talman, detta kräver både resurser och personal som inte finns i dag.

I samband med forskningspropositionen 2017 svarade vi i Moderaterna att vi ville satsa ytterligare 30 miljoner på rymdforskning. Vidare var Moderaternas förslag 2019 att satsa ytterligare 5 miljoner mer än regeringen på rymdbudgeten. Moderaterna har alltså förslag. Moderaterna är oroliga och vill se resultat.

Nästa fråga handlar om rymdlagen. Minister Matilda Ernkrans svarar att detta är en fråga som är angelägen men inte prioriterad, vilket jag tycker är ett ganska motsägelsefullt uttalande. Lagen är från 1982, alltså 37 år gammal, och behöver moderniseras. Detta sker i stort sett i hela Europa nu. Man gör nya rymdlagar eller moderniserar de gamla. Det är viktigt att ha en rymdlag för att kunna visa tydlighet och långsiktighet när det gäller rymdforskningen och utvecklingen. Det är ofta väldigt långa ledtider i rymdvärlden. Det kan ta upp till 20 år innan man är färdig med ett projekt. Då är det viktigt med långsiktighet, så att även näringslivet vågar satsa på rymdforskning.

Mina frågor till ministern är: Hur kan frågan vara oprioriterad när det så sent som hösten 2018 beslutades att detta skulle ingå i rymdstrategin? Det anses vara en angelägen fråga, men den är ändå oprioriterad. När tror ministern att det kan bli möjligt att se över och modernisera rymdlagen?

Anf. 127 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Vi börjar med rymdlagen. Det finns utpekat i rymdstrategin som regeringen och riksdagen har antagit att vi behöver modernisera rymdlagen. Jag svarar väldigt tydligt att vi har prioriterat andra utredningar. Detta är en direkt konsekvens av det nya samarbete i mitten som finns mellan socialdemokrater, centerpartister, liberaler och Miljöpartiet de gröna. Det är ett väldigt viktigt samarbete i mitten som håller de högerextrema krafterna borta från svensk politik och gör att vi kan fokusera gemensamma krafter på att lösa frågor som är viktiga i människors vardag

här och nu. Jag svarar också att det här betyder att jag kommer att återkomma till riksdagen angående det som vi kan göra längre fram under denna mandatperiod, till exempel att se över rymdlagen. Det är fortfarande prioriterat.

Vi kan väl dra oss till minnes att den här lagen är från 1980-talet. Inte minst Marie-Louise Hänel Sandströms eget parti satt ju i regeringsställning i åtta år, men bemödade sig inte under de åtta åren om att ens tillsätta en utredning eller ta några som helst initiativ för att modernisera rymdlagen. Vi kanske kan ha en liten ödmjukhet inför att den här regeringen fortfarande tycker att detta är prioriterat. Jag återkommer när jag har möjlighet att lägga fram den här utredningen. Vi kunde inte göra det under de första månaderna av den här regeringens tid. Det fanns andra viktiga saker som vi behövde göra, till exempel att förbättra studiemedlen för dem som vill studera högre upp i åldrarna. Det gör vi för att få en bättre kompetensförsörjning och ett bättre livslångt lärande i Sverige. Det är en viktig prioritering för den här regeringen och det samarbete som vi har i mitten.

Jag kan också konstatera att det är bra att det är flera partier som är engagerade i svensk rymdpolitik och i svensk rymdbudget. Men det hade varit betydligt lättare att prioritera detta viktiga område om inte M och KD tillsammans med SD hade bundit upp den här riksdagen och den här regeringen till ganska stora och massiva skattesänkningar. Jag vill hävda att de pengarna hade kunnat göra bättre nytta för svenska innovationer och svenska jobb, exempelvis genom att vi hade kunnat satsa dem på Rymdstyrelsen.

Nu är min ambition att fortsätta utveckla Sverige som rymdnation. Statsministern har tillsammans med sin motsvarighet i Frankrike, president Macron, uttalat att vi vill ha ett fortsatt samarbete mellan Frankrike och Sverige när det gäller rymdteknologi. Det är viktigt och bra. Vi behöver ha det på plats. Rymden är oändlig och har oändligt utrymme för drömmar, visioner och planer, men ibland måste också dessa möta verkligheten. Vi försöker verkligen till exempel möta forskningens behov av observatorier, både på jorden och i rymden, och vi gör det genom samarbete med andra länder. Men det är klart att de höga kostnaderna gör det nödvändigt att vi samarbetar med andra länder och delar på kostnaderna. Det är väl också svaret – det är fortfarande den inriktningen som ligger fast. Den är också fastslagen i rymdstrategin. Vi ska vara öppna för samarbete även inom det här området, och det tänker vi fortsätta att vara.

Den stora oron från Moderaterna är bra, och engagemanget i rymden är bra. Men oron var uppenbarligen inte tillräcklig för att man skulle prioritera rymdbudgeten framför stora och massiva skattesänkningar.

Anf. 128 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Minister Matilda Ernkrans förklarade att Moderaterna tidigare inte varit intresserade av rymdbudgeten. Men 2014 tillsattes en utredning av oss i Alliansen, där bland annat KD, som finns representerat i debatten, ingick. Vi ville ha en utredning kring en rymdstrategi. Där ingick rymdlagen. Jag får nog säga att vi tog ett väldigt stort initiativ. Det blev också sedan en rymdstrategi, som beslutades i november 2018. Alliansen bidrog till att vi fick en rymdstrategi, och där ingick även rymdlagen. Att vi inte skulle ha tänkt på den tycker jag känns lite felaktigt.

Däremot stämmer det att vi har ett avtal med Frankrike. När vi var på rymdkonferensen i Paris för en vecka sedan träffade Rymdstyrelsens generaldirektör, Anna Rathsmann, Macron och skrev under avtalet, vilket är mycket positivt. Frankrike är en stor rymdnation. Jag vill också att Sverige ska fortsätta vara en stor rymdnation.

När minister Matilda Ernkrans säger att man satsar på andra viktiga saker blir jag lite förvånad, eftersom vi under hela debatten har pratat om hur mycket viktigt rymden gör för mänskligheten, för den lilla människan, för vardagen och för miljön. Jag hoppas att den här debatten har lyft intresset och att vi förstår hur viktigt detta är, så att vi kan satsa mer resurser på klimatforskning och övrigt miljöarbete och på teknikutveckling på många områden för att öka antalet arbetstillfällen i Sverige. När fler kvinnor blir intresserade av naturvetenskap ökar också jämställdheten. Detta är alltså rymdfrågor, som jag tycker är väldigt viktiga.

Jag hoppas också att den här debatten kan påskynda arbetet med att modernisera vår rymdlag för att kunna få tydligare regler och för att kunna stärka möjligheten att få finansiering via näringslivet. Jag hoppas att Sverige ska kunna behålla sin position som en framgångsrik rymdnation som är att räkna med. Jag vill inte att vi ska bli förbisprungna.

Jag tackar minister Matilda Ernkrans för diskussionen. Jag hoppas att vi kommer att fortsätta; det tror jag att vi kommer att göra. Det finns ju en del kvar att göra. Jag vill också önska alla närvarande och ministern en fin sommar. Jag gissar att ganska många kommer att titta på en väderapp nu under sommaren, och den är förstås rymdbaserad.

(Applåder)

Anf. 129 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Det tog den moderatledda regeringen över åtta år att identifiera och komma fram till att det behövde tillsättas en utredning om en översyn av rymdlagen. Med tanke på den takten och det engagemanget är jag ändå glad att en företrädare för Moderaterna lyfter fram engagemanget för rymden, nu när den nya regeringen, som är en socialdemokratisk och miljöpartistisk sådan i samsamarbete med Centern och Liberalerna, bara suttit några månader. Jag hoppas att detta engagemang håller i sig och att vi kan hitta ett gott samarbete framöver för Sverige som rymdnation, för det är väldigt viktigt. Vi behöver ha ett gott samarbete när det gäller Sverige som rymdnation.

Men som sagt gäller det faktiskt också att lägga någonting bakom orden. Att det tar över åtta år att identifiera att det behövs en utredning om rymdlagen och att man inte kan leverera på det under de åtta år då man själv sitter vid makten inger inte så stort förtroende. Men vi har förhoppningar för framtiden.

Rymdforskningen och rymdverksamheten vid Rymdstyrelsen har förstärkts med 40 miljoner under föregående och innevarande mandatperiod. Det här har naturligtvis gett fler möjligheter att både drömma och förverkliga de samhällsnyttiga satsningar som vi gör på rymden här på jorden. Det är viktigt, och det tycker jag att vi ska fortsätta att engagera oss i.

Med detta sagt vill jag tacka ledamoten för debatten och önska talmanen, ledamöter och tjänstemän en riktigt god, varm och skön sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.30 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsminister Stefan Löfven (S) skulle lämna en återrapport från Europeiska rådets möte.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

*Återrapportering
från Europeiska
rådets möte*

§ 15 Återrapportering från Europeiska rådets möte

Anf. 130 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! I slutet av förra veckan träffades EU:s ledare i Bryssel. Mötet inleddes på torsdag eftermiddag med diskussioner om EU:s strategiska agenda, EU:s långtidsbudget, klimatfrågan, bekämpning av desinformation och hybridhot, EU:s utrikesrelationer och övriga frågor.

Det faktum att EU nu går in i en ny mandatperiod satte sin tydliga prägel på mötet, och middagen ägnades åt en diskussion om tillsättning av högnivåposter. På midsommarafton hölls ett eurotoppmöte där även de länder som inte ingår i EMU-samarbetet deltog, och vi fick också en kort uppdatering i brexitfrågan.

Fru talman! Mötet inleddes med en diskussion och antagande av EU:s strategiska agenda för mandatperioden 2019–2024. Vi har under den här processen varit mycket angelägna om att Europeiska rådet ska landa rätt i det här arbetet. Flera av våra samhällsproblem kan bara lösas genom samarbete i EU, och då måste fokus vara på att möta de utmaningar som finns i dagens Europa tillsammans.

Regeringen har på det hela taget fått gehör för de svenska prioriteringarna. Vi ska värna respekten för rättsstaten och demokratin liksom jämlikheten och jämställdheten. Den inre marknaden ska utvecklas, vilket är viktigt för jobben och välfärden i Sverige. Klimatfrågan och den gröna omställningen, liksom migration och säkerhet, lyftes också.

Fru talman! Vi diskuterade därefter arbetet med EU:s långtidsbudget. Som jag nämnde för riksdagens EU-nämnd i förra veckan anser Sverige, liksom en bred krets medlemsstater, att det rumänska ordförandeskapets förhandlingsdokument inte håller måttet. Vi ser en risk för att utgifterna ökar och att pengarna läggs på fel saker.

Det inkommande finländska ordförandeskapet fick vid mötet i uppdrag att göra ett omtag och utveckla förhandlingsdokumentet. Kan vi under det finländska ordförandeskapet också siffersätta dokumentet kan förhandlingarna träda in i nästa fas. Det är viktigt att förhandlingarna fortskrider, men vi ska inte binda oss till ett specifikt datum. Det viktigaste är fortfarande kvaliteten på slutresultatet.

Fru talman! Debatten om EU:s åtagande under Parisavtalet inför klimattoppmötet i New York den 23 september visade att 24 av 28 länder stöder målsättningen om att nå nettonollutsläpp senast till 2050. Vi var alltså en stor majoritet som argumenterade för ett ambitiöst budskap inför

toppmötet i New York. Det här återspeglas i dokumentet, men tyvärr var det inte möjligt att få in åtagandet i slutsatstexten. Ett fåtal länder motsatte sig att ange ett årtal för nettonollutsläpp och ville köpa sig mer tid.

Vi har ändå kommit långt i det här arbetet under de senaste månaderna. Det var inte så länge sedan som det var betydligt färre medlemsstater i den ambitiösa gruppen. Det är också positivt att 1,5-gradersmålet upprepas. Det finns enighet också om att arbeta för att öka den globala klimatfinansieringen och inte minst en ambitiös påfyllnad av den gröna klimatfonden.

Vi enades också om att EU tidigt under 2020 ska skicka in en långsiktig klimatstrategi till FN. Europeiska rådet ska återkomma till detta före årets slut.

Trots att vi inte nådde hela vägen i slutsatserna menar jag att vi kan komma till FN:s generalsekreterares toppmöte i september med ett starkt budskap från EU om att vi menar allvar med att nå Parisavtalets målsättning. EU har nu och kommer att fortsätta att ha en tät position i det globala klimatarbetet.

Fru talman! Vi enades också om fortsatt arbete mot desinformation och hybrid- och cyberhot. Det är viktigt att vi kan visa att EU har en robust motståndskraft mot den här typen av hot. Vi avhandlade därutöver också ett antal frågor om våra externa relationer, bland annat det strategiska partnerskapet med våra östliga grannar, EU:s strategiska partnerskap med Afrika samt relationen mellan EU och Marocko. Det blev som vanligt en diskussion om Rysslands agerande i Ukraina, och vi kunde enas om att förlänga de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland.

Europeiska rådet stod enat i kritiken mot Turkiets borrhningar efter olja i Cyperns exklusiva ekonomiska zon. Borrhningarna är en uppenbar provokation, och de måste upphöra.

Fru talman! Torsdagsmiddagen och natten ägnades åt att diskutera tillsättningen av högnivåposter. Som jag tidigare har informerat om i EU-nämnden är den största stöttestenen att nominera en kandidat till kommissionsordförande. Vi kunde vid mötet konstatera att ingen av de kandidater som de europeiska partierna lanserat som sina så kallade spetskandidater för stunden har tillräckligt stöd. Som ledamöterna vet måste förslaget till kommissionsordförande samla en kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och även en majoritet i Europaparlamentet.

Samtidigt handlar det här om att hitta en balans i tillsättningarna av de andra högnivåposterna, i första hand Europeiska rådets ordförande och den höga representanten för utrikesfrågor, som också ska tjäna som kommissionens första vice ordförande.

För min del fortsätter jag att framhålla vikten av att hitta bästa möjliga kandidater till dessa ledande poster. För kommissionen behöver vi en handlingskraftig ordförande med hög kompetens och stor integritet. Vi behöver säkerställa en jämn könsbalans, en god geografisk balans och en balans mellan stora och små medlemsländer.

Europeiska rådets ordförande Donald Tusk ska nu genomföra nya sonderingar, och vi ska träffas igen på söndag den 30 juni för ett nytt försök att sy ihop detta.

Fru talman! Vid fredagens eurotoppmöte behandlades framstegen i fördjupningen av EMU och ett särskilt budgetinstrument för euroområdet. Avslutningsvis fick vi en avrapportering om brexit där vi kort kunde kon-

statera att situationen i Storbritannien med ett kommande premiärministerbyte har komplicerat bilden ytterligare. Vi får definitivt anledning att återkomma i denna fråga i oktober.

Detta, fru talman, var åtterrapporeringen från mötet.

Anf. 131 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten!

Klimatet är en av vår tids viktigaste frågor. I Sverige har vi gemensamt enats om ett av världens kanske mest ambitiösa klimatmål, och vi ligger långt framme i klimatarbetet. Men vi kan ju inte, som statsministern också konstaterade, möta klimathotet ensamma, utan det krävs att vi samarbetar med resten av världen. EU är vår bästa möjlighet att göra verklig skillnad.

EU är än så länge ett föredöme i klimatpolitiken, men det är ingenting som vi kan ta för givet, utan vi måste säkerställa att EU driver en effektiv klimatpolitik som på allvar sänker unionens samlade utsläpp. Därför är det trots allt bekymmersamt att det senaste Europeiska rådet blev ett bakslag för klimatet när man misslyckades med att komma överens om att EU ska vara klimatneutralt till år 2050.

Inför mötet var regeringen ändå hoppfull om att nå en överenskommelse, men förhoppningarna grusades. I slutsatserna nämns som sagt inget årtal. Frågan ska utredas vidare, och frågan om nettonollutsläpp förpassas till en fotnot.

Mina frågor till statsministern är därför: Hur ser regeringen på möjligheterna framåt när det gäller att trots allt nå en överenskommelse? Och hur tänker Sverige agera för att påverka de medlemsstater som just nu blockerar en överenskommelse? Hur kan regeringen verka för att säkerställa att vi i slutändan når en överenskommelse om ett klimatneutralt EU 2050?

Anf. 132 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag börjar med frågan om regeringen kan säkerställa att andra länder fattar rätt beslut. Det är lite svårt att göra. Det är deras beslut.

Jag delar helt och hållet uppfattningen att det är viktigt att EU verkligen ligger i framkant här. EU har en sådan position och är känt för det. Vi ska också ha det. Vi ville också ha ett enigt Europeiska rådet inför toppmötet i september.

Vi ska också komma ihåg att det inte är länge sedan det var elva länder som var emot att binda upp sig till 2050. Nu är det fyra. Det går ganska fort i rätt riktning. Det är ingen tvekan om att det bästa hade varit om vi hade varit helt eniga.

Det var Polen, Ungern, Tjeckien och Estland som i det här läget inte var redo. De gav inte uttryck för att det här aldrig kommer att hända. Deras resonemang bygger på att de själva måste göra djupanalyser av vad det kommer att innebära för energiförsörjningen, för industrin och så vidare. Därför är de inte redo nu. Vi får helt enkelt fortsätta ligga på.

Jag skulle gissa att den här frågan också kommer upp under långtidsbudgetförhandlingarna. Jag skulle gissa att det är en av de faktorer som gör att de länderna väljer att vänta med det beskedet.

Vi ska absolut inte ge upp om att nå enighet. Nu fanns inte den möjligheten. Men det går som sagt åt rätt håll.

Anf. 133 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret!

Jag håller helt med om att det är positivt att det går i rätt riktning. Det är bara synd att vi inte kan nå ännu längre.

Jag vill ställa en följdfråga, som är kopplad till det, om toppmötet i september som FN:s generalsekreterare har kallat till. Det är en viktig möjlighet för egentligen hela världen att komma överens om och diskutera de här viktiga frågorna. Man hade såklart önskat att EU hade kunnat gå in starkt i ett sådant toppmöte och att EU redan hade nått en överenskommelse om att nå klimatneutralitet 2050. Hur påverkas EU:s möjligheter att driva på på FN-toppmötet i september av att man inte har nått en överenskommelse inom EU?

Hur ser tidsplanen ut framåt? Kommer vi att komma tillbaka till frågan i Europeiska rådet inför FN-toppmötet, eller går vi till FN-toppmötet som ett splittrat EU i den här frågan? Hur bedömer statsministern att det kan påverka EU:s möjligheter att få till en ännu tuffare global agenda för klimatet?

Anf. 134 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Min bedömning är att vi inte kommer att nå enighet före toppmötet. Det här är de slutsatser vi har.

Det kommer ändå att bli en stark signal från EU:s sida. Vi kommer inte att kunna säga att EU är enig om detta, men vi kommer att kunna säga att 24 av 28 vill ha den. Det finns ingen anledning att ge upp om enighet. Jag tror inte att vi kommer att nå enighet före toppmötet. Men EU kommer ändå att ha en framträdande roll.

Dessutom kommer enskilda länder att ha det. Sverige och Indien kommer att ha betydelsefulla roller under toppmötet vad gäller industrins omställningsförmåga. Där har Sverige och Indien tillsammans en särställning.

Det ges alltså möjligheter för både EU och enskilda medlemsländer att verkligen driva på i klimatfrågan.

Anf. 135 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten!

Vid sådana här toppmöten brukar det beslutas en hel del. Jag noterar att det inte beslutats särskilt mycket av anmärkningsvärd natur den här gången. Men jag noterar också att statsministern säger att det finns risk för höjd avgift till EU på grund av att ett medlemsland kanske inte riktigt är överens med de övriga.

Jag vill i det sammanhanget ställa en fråga till statsministern. Ser inte statsministern den vetorätt som samtliga medlemsländer har i den frågan som ett eventuellt instrument att använda för att för Sveriges del markera att vi inte kommer att acceptera en höjd EU-avgift? Vi kanske till och med vill se en minskad EU-avgift. Det är i alla fall mitt partis hållning.

Jag noterar också att man ska lägga på ytterligare en uppsättning långsiktiga politiska mål för det östliga partnerskapet och att man vill utveckla partnerskapet med Afrika. Vad gäller det östliga partnerskapet satsar Sverige redan i dag 4,2 miljarder kronor bilateralt under en sjuårsperiod på att understödja de sex länderna, som inte är medlemmar i Europeiska unionen i dag. EU lägger också 163 miljarder kronor under en sexårsperiod på att

överföra resurser från EU:s medlemsstater till stater som inte är en del av Europeiska unionen.

Hur rimmar det här med Sveriges, statsministerns, Socialdemokraternas och regeringens hållning att man vill minska avgiften till EU? Jag undrar också hur statsministern ser på att ytterligare utöka samarbetet med Afrika, vilket kan innebära ytterligare kostnader för Sverige och EU.

Anf. 136 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller att det inte beslutades mycket kan jag säga att det bland annat beslutades om en strategisk agenda för EU 2019–2024. Det är nog så viktigt. Men visst kan man önska fler beslut.

Vad gäller vetorätten sitter länderna på den. Det är den man har. Men den diskussionen är väldigt tidig i det här skedet, när det inte ens finns ett siffersatt förhandlingsargument. När man sist och slutligen tar ställning till vad som ligger på bordet är min uppfattning att avgiften är en sådan fråga. En annan fråga är vad som ingår. Vilka utgifter ingår, och vilka är tyngdpunkterna i en sådan budget? Finns det kvar så kallade korrekationer eller rabatter? Och hur ser återflödet i övrigt ut? För mig är det viktigt att se helheten och vad som är det bästa för Sverige i den här situationen.

Vi ska kanske inte börja med att prata om veto. Men vetot sitter alla på. Det krävs enighet. Alla länder har ett sådant veto. Men om alla ska börja med att hota med veto tror jag inte att det blir särskilt mycket diskussioner.

Samarbetet med Afrika är avgörande. Det är klart att det finns ett värde i att se till att betydligt färre människor gör den vansinnigt farliga färden över Medelhavet. Tusentals människor dör på Medelhavet. Vi bör i den mån vi kan stödja utvecklingen på den afrikanska kontinenten, så att de ekonomiska flyktingarna inte behöver göra denna farliga färd.

Flyktingar kommer ändå att söka sig till vår kontinent. Och har man flyktingskäl ska man såklart få asylrätten prövad. Men ett samarbete med Afrika, för att folk inte ska flytta på grund av att de har för dåliga liv, är också till fördel för Europeiska unionen. Det är en bra inriktning vi har.

Anf. 137 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Visst är budgetförhandlingarna kanske i en tidig fas. Men när ska vi markera att vi inte accepterar en höjning om inte redan nu? Om man börjar tidigt ser man kanske även lite bättre resultat senare.

När det gäller att det är olyckligt att människor flyr, flyttar eller färdas över Medelhavet och riskerar sina liv tycker alla politiska partier i den här kammaren att vi behöver jobba med och hantera det. Och det gör EU redan i dag. Samarbetet med Afrika handlar inte helt och hållet om det. Det är bara en del av alla frågor som ska hanteras.

Det östliga partnerskapet handlar om politisk påverkan på länderna och syftar till stor del till att de senare ska kunna bli associationsländer och eventuellt kunna kandidera till att bli medlemsländer i EU. Det är den springande punkten.

Anf. 138 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Återigen, man kan alltid diskutera förhandlingstaktik. Jag menar att det inte blir någon bra diskussion om man börjar med att säga att man tänker använda sitt veto. Jag tycker på riktigt att vi alltid ska se

helheten. Vad är det avgiften läggs på? Hur hög är den? Vad får man tillbaka? Finns det rabatter? Då kan man säga: Nu är det bra eller inte bra för Sverige. Och sist och slutligen har vi vetorätten.

Det östliga partnerskapet är naturligtvis också viktigt. Allt som ligger i EU:s närområde har betydelse för oss. En positiv utveckling eller en negativ utveckling i EU:s närområde har såklart effekt också på EU.

Som återges i den strategiska agendan vill EU som kraft stå upp för viktiga värden, för mänskliga rättigheter och så vidare. Det är klart att vi gör det i aktivt samarbete med vårt grannområde. Det är betydelsefullt.

Anf. 139 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten från ert möte!

Det har varit mycket rapportering även i medierna. Kopplat till den strategiska agendan framkom det med all önskvärd tydlighet att man tyvärr inte lyckades nå enighet om att sätta ett årtal.

Detta var uppe för diskussion även när statsministern var hos oss i EU-nämnden i fredags. Då beskrev statsministern att det troligtvis lossnar för vissa av länderna när man kommer fram till långtidsbudgeten, alltså när man pratar om ett större paket och en helhet. Där finns det en möjlighet att komma framåt.

Vi ska vara medvetna om att dessa fyra länder redan i dag har lägre krav på sig. Men de har också en annan situation. Det är klart att i det måste man fundera på hur långt man kan pusha och hur långt man kan vara med och dra lite grann för att försöka locka med sig det hela.

Lyckosamt att ni kom så långt. Olyckligt att ni inte fick med helheten. Men precis som statsministern beskriver är det ett arbete som kommer att fortsätta pågå.

Nu har det varit mycket fokus på det som man inte lyckades få in i den strategiska agendan vad gäller klimatarbetet. Det som vore intressant att fundera på är vad man kom överens om och på vilket sätt det kan spela roll för utvecklingen i det gemensamma EU-arbetet de kommande fem åren. Det är lätt att fastna i det som inte blev. Men om han i stället tittar på det som blev, vad skulle statsministern säga är de viktigaste delarna som vi kommer att se gjorde skillnad när vi om fem år tittar tillbaka på denna programperiod?

Anf. 140 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Ja, det brukar vara så att medierna rapporterar vad man inte kom överens om. Det kanske ligger i sakens natur.

Min poäng med budgetresonemanget är mer att jag kan bedöma att för de här länderna ligger detta liksom i vågskålen. De vill lägga in också detta. Hur det slutar återstår att se, men jag bedömer att det är så. De har som sagt inte sagt att det aldrig kan bli aktuellt med ett årtal, med 2050. Det kan mycket väl vara så att de kommer dit. Det är det första vi ska sikta på.

Ett helt avsnitt i det strategiska dokumentet handlar om ”building a climate-neutral, green, fair and social Europe”. Det finns också ett avsnitt om ”promoting Europe’s interests and values in the world”. Här finns en bra beskrivning, tycker jag. Det är därför jag tycker att svenska intressen har blivit väl tillgodosedda, för här har vi de nödvändiga rubrikerna och innehållet för att ta klimatarbetet vidare och för att EU som helhet ska kunna

vara en stark global aktör. Vi ska se EU:s roll och vad vi ska göra i EU för att göra vår del men också i samarbete med den omkringliggande världen, för det är då man får den absolut viktigaste utväxlingen.

Jag ser alltså stora möjligheter med den strategiska agendan att verkli- gen ta det arbetet vidare. Det är ett klart budskap till den kommande kom- missionen och kommissionens ordförande att det här vill vi fortsätta med.

Anf. 141 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Tack så mycket för svaret!

Statsministern berörde det sista väldigt kort men sa att det ändå har berörts. Jag talar om brexitsituationen.

Om man tittar på rapporteringen i svenska medier kan man bli väldigt bekymrad över vad som händer och förutsättningarna för att komma fram till något resultat.

Nu vet väl både statsministern och undertecknad att i politiska valtider kan man behöva ta till brösttoner. Förhoppningsvis har man inte låst alla dörrar eller blåst bort alla möjligheter att göra bra kompromisser.

Jag gissar att ämnet ändå berördes något under toppmötet. Hur ser ni på utvecklingen i den inrikespolitiska debatten i Storbritannien?

Anf. 142 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag är helt ärlig när jag säger att den delen var väldigt kort. Det var på fredagen efter eurotoppmötet. Den var kort av det skälet att vi vet så lite om vart det här tar vägen.

Precis som Annika Qarls-son säger kan tongångarna nu när det är val där, val av partiledare, säkert gå lite höga. Men det finns definitivt en ganska solid oro för att vi, oavsett hur det valet slutar, har samma problem framför oss i oktober som vi kan se nu. Att det skulle lösa sig på något lätt sätt ser inte vi framför oss. Jag tror att jag sa det i EU-nämnden i förra veckan. Jag bedömer risken som stor att när vi kommer till Europeiska rådets möte i oktober, då sitter vi där med samma problem.

Anf. 143 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsministern!

I ett tidigare replikskifte här berördes stödet till de afrikanska länderna. I det sammanhanget skulle jag vilja ta upp frågan om hur vi stöder de afrikanska länderna och hur vi hjälper flyktingar på Medelhavet.

Enligt min och Vänsterpartiets mening hjälper vi inte flyktingarna genom att den libyska kustbevakningen med våld och repressalier kan hindra eller skräm- ma flyktingar från att ge sig ut på Medelhavet.

Jag vill därför fråga statsministern om det under diskussionen om den strategiska agendan togs upp någonting om att återuppta de räddningsak- tioner på Medelhavet som EU och EU-länder haft tidigare.

Jag vill också, som alla andra, ställa några frågor när det gäller klima- tet.

Det är naturligtvis positivt att det nu inte är elva länder som är emot utan att det bara är fyra länder som är emot. Jag är glad över att det inte resulterade i kompromisser där EU som helhet sänkte ambitionerna när det gäller klimatet.

Jag hoppas att statsministern delar min åsikt här – att personer från dessa fyra länder inte kan komma i fråga för någon av de högnivåpositioner som kommer att tillsättas. Det är viktigt att vi fokuserar på just klimatet när det gäller högnivåtillsättningarna.

Jag funderar också på hur statsministern ser på FN:s klimatmöte och Sveriges och andra länders möjligheter att gå före i klimatfrågorna. Hålls vi tillbaka av EU:s beslut och den strategiska inriktningen, eller kan vi fortsätta gå före och visa på goda exempel för dessa fyra länder – och även för andra EU-länder som säger ja till slutsatserna men kanske inte riktigt är beredda att jobba för dem?

Anf. 144 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Stödet till länder på afrikanska kontinenten sker i dialog med Afrikanska unionen. Det är en gigantisk kontinent, och vi vill gärna ha det sammanhållet där eftersom Afrikanska unionen är den kontinentens samarbetsorganisation.

Det rör sig i första hand om utvecklingsmöjligheter i dessa länder för att man inte ska ta denna farliga väg för att förbättra sitt liv. Det är många som av naturliga skäl vill göra det men som inte har flyktingstatus. De kommer till den afrikanska kontinentens norra kust, tar den livsfarliga vägen över och dör i tusental. Det är såklart bra om vi kan vara med och vända den utvecklingen så att man inte tar denna farliga väg som ekonomisk flykting. Om man behöver fly av andra skäl kommer det att ske även i framtiden, och då ska vi vara beredda att hjälpa de människor som behöver fly.

Vad gäller räddningsaktioner vill jag påminna om att även EU:s aktioner har räddat många människoliv på Medelhavet. Men vi måste stoppa det stora antal människor som vill göra den livsfarliga resan på andra sätt, och det är en utvecklingsfråga. Det utvecklingsbistånd som Sverige ägnar sig åt är samma fråga.

Vad gäller klimatet och kopplingen till högnivåtillsättningarna är det som skrivs i den strategiska agendan ett uppdrag till den kommande kommissionen. Det är klart att det inte går att vara emot det som skrivs där om man vill ha en sådan post, utan då får man faktiskt lov att leva upp till det som Europeiska rådet har sagt ska prioriteras. På det sättet finns alltså den kopplingen.

På FN-mötet har ju också Sverige, som jag sa i ett tidigare replikskifte, tillsammans med Indien tilldelats en speciell roll och ska som enskilt land belysa perspektivet när det gäller den industriella omställningen för att nå upp till Parisavtalet.

Anf. 145 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaren! Jag vill bara påminna om att EU numera, sedan en tid tillbaka, faktiskt inte utför några egna räddningsaktioner på Medelhavet, utan allt hänvisas till den libyska kustbevakningen. Det är nästan lika farligt att hamna i händerna på den som det är att stanna kvar i den båt man befinner sig i. Det vill jag påpeka och skicka med.

Jag vill också ställa några frågor om långtidsbudgeten. Som jag ser det är det i långtidsbudgeten vi verkligen kan satsa på klimatet och klimatåt-

gärder i och med att stora delar av budgeten ska gå till åtgärder som påverkar klimatet på ett positivt sätt. Vi ska inte betala ut stöd till verksamheter som påverkar klimatet på ett negativt sätt. Jag vill höra hur ni har resonerat när det gäller långtidsbudgeten.

Anf. 146 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller räddningsaktioner är det så. I strategin ingår att också stärka bland annat Libyen som nation. Då måste Libyen ha kontroll över sin egen gräns och sitt kustområde. Att stärka Libyens kustbevakning är faktiskt ett sätt att också stärka landet som helhet. Detta har ingått även i FN:s strategi. Vi måste göra allt för att se till att vi får en stabilitet, så långt det är möjligt.

Klimatet och budgeten diskuterades inte under toppmötet. Det är klart att Sveriges uppfattning är att en rejäl del – jag tror 20–25 procent, men jag har inte siffran i huvudet – ska gå till denna åtgärd. Flera länder tänker likadant: En rejäl del av långtidsbudgeten ska gå till klimatomställningen.

Anf. 147 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Tack, statsministern, för åtterrporten! När det gäller EU:s nya mål om klimatneutralitet år 2050 kan vi konstatera att 4 av EU:s 28 länder inte har röstat för ett klimatneutralt EU år 2050. Det hade varit mer slagkraftigt om samtliga 28 länder ställt sig bakom denna nödvändiga höjning av EU:s klimatambitioner.

Fru talman! Det är nödvändigt med omställning till klimatneutralitet, att få ned koldioxidutsläppen och att hålla nere temperaturen så att den inte stiger och helst hålls under 1,5 grader. Miljö- och klimatfrågor kan vi bäst hantera tillsammans på EU-nivå och internationellt. Med gemensamma ambitiösa mål bekämpar vi utsläppen och verkar för ett fossilt oberoende och, på sikt, fossilfria samhällen.

Tillsammans kan vi bäst minska växthusgasutsläppen och minska risken för naturkatastrofer. För att vi ska klara klimatmålen måste USA, Kina, Ryssland och Indien följa i samma riktning som EU och minska på utsläppen från industri, jordbruk, transporter med mera.

Fru talman! Vi har fått höra om det tråkiga beslutet från dessa fyra EU-länder. Men min fråga gäller egentligen de större utsläppsländerna. På vilket sätt kommer statsministern via EU och FN att verka för att även de länder som nämndes, med höga utsläpp, följer EU:s exempel när det gäller klimatneutralitet?

Anf. 148 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Först vill jag bara säga att jag helt och hållet delar uppfattningen att det är tråkigt att det bara var 24 av 28. Det går framåt, men vi hade velat ha enighet. Det är dock bra att 1,5-gradersmålet står där, för det finns en finess med att det gradtalet står kvar. Räknar man baklänges ger det en väldigt tydlig signal om vad vi behöver göra. Vi ska som sagt fortfarande inte ge upp möjligheten att det i framtiden blir 28 av 28, eller 27 av 27 som säger 2050.

Det är tillsammans vi behöver göra detta; det är helt korrekt. Nu har USA gett uttryck för en annan uppfattning om Parisavtalet, men det är, precis som sägs här, om vi agerar tillsammans som detta kommer att ge den verkan som det ska ge. Glädjande nog är det dock många av de större

städerna och många delstater i USA som säger att de är kvar i Parisavtalet och kommer att fortsätta verka för det.

Min gissning är att fler och fler med tiden kommer att inse att det är så här det måste gå till och framför allt – och detta är den stora skärningspunkten – att fler kommer att se att detta på riktigt är framtiden. Här ligger den nya teknologin, de nya jobben och, faktiskt, framtidens välfärd. När man har kommit över den puckeln sker något.

Även om Kina och bevisligen även Ryssland fortfarande har ett oerhört stort kol- och oljeberoende tror jag att detta är bilden av var framtiden faktiskt ligger. Det görs nu också stora ansträngningar, inte minst i Kina, för att ställa om. Vi fortsätter att samarbeta. Vi har ett bra bilateralt samarbete med exempelvis Kina därför att det också finns ett intresse för vad Sverige kan erbjuda vad gäller framtida miljöteknologi.

Men sist och slutligen avgörs detta på de stora mötena, och där är EU en drivande kraft och ska så vara.

Anf. 149 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Tack, statsministern! Vi får hoppas att dessa fyra EU-länder återansluter sig till beslutet före det klimatmöte i New York som FN har tillkännagett.

Fru talman! När det gäller den sociala pelaren är det viktigt att den inte resulterar i att EU tar över den nationella beslutanderätten kring socialpolitiken och begränsar den nationella bestämmanderätten. Kristdemokraterna förväntar sig att statsministern betonar detta vid mötet.

Fru talman! När det gäller val till de olika topposterna i EU är det viktigt att statsministern lyfter vikten av jämställdhet på dessa poster. Vi kristdemokrater vill naturligtvis se en kristdemokrat på den viktigaste posten som kommissionsordförande, och vi står bakom den person som EPP föreslår.

Min fråga är: På vilket sätt kommer Sverige att driva på så att fler kvinnor väljs till dessa topposter?

Anf. 150 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Som jag sa tidigare är min bedömning att det dessvärre inte kommer att vara 28 av 28 före New York-toppmötet. Men man kan alltid leva på hoppet, och skulle det bli så är det bra. Men jag tror inte det. Vi ska naturligtvis ändå ge uttryck för det behovet.

När det gäller den sociala pelaren har jag sagt det ett antal gånger, och jag kan säga det igen: Beslutet om social pelare förändrade inte mandatfördelningen mellan EU och medlemsstaterna i en enda mening. Den enda möjligheten att förändra den mandatfördelningen är att ändra fördraget, och det är inte aktuellt. Mandatfördelningen är alltså kvar, och inga beslut förflyttas från medlemsstaterna till EU eller Bryssel.

När det gäller toppositionerna tillhör Sverige och undertecknad dem som tjarar mest om detta – i nästan vartenda inlägg. Jag menar att det är dags att visa att EU faktiskt också är en jämställd organisation.

Anf. 151 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Tack för redovisningen! I mitt första inlägg kommer jag att koncentrera mig på den sociala pelaren. Den är nämligen viktig även om man inte ska ta bort nationernas självbestämmanderätt när det gäller

lagstiftning. Jag tror dock att det går att göra mycket för att förändra attityder här.

Jag tog i förra veckan när vi möttes upp mänskliga rättigheter, som vi ju är ense om och där vi i svensk lagstiftning har de sju diskrimineringsgrunderna fastslagna. I redovisningen lyfts fram ojämlikheten när det gäller ungdomar och skapandet av jämlikhet mellan kvinnor och män, men inte de andra diskrimineringsgrunderna. Detta tycker jag är en brist.

Det är oerhört viktigt att EU är tydligt om de mänskliga rättigheterna för till exempel hbtq-personer och inte minst för den åsrika generationen. Världshälsoorganisationen, som jag nämnde förra veckan, säger ju att detta är den diskrimineringsgrund som är svårast att göra något åt på grund av de fördomar som finns mot den åldrande andelen av befolkningen, och den andelen ökar inom EU.

Jag ska i övermorgon på möte i Berlin för att just diskutera vad vi kan göra åt detta. Det är framför allt de omedvetna fördomarna mot åsrika som finns så genomgående inom alla politikområden.

Då är min fråga: Diskuterade ni detta på den här nivån, eller är det begränsat till jämlikhet mellan kvinnor och män och ungdomarnas jämlikhet?

Anf. 152 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar helt och hållet uppfattningen att den sociala spelaren har mycket med attityder att göra. Det finns både öppna och dolda attityder som kommer ut i samhället i alltför stor utsträckning, både i Sverige och runt om i EU och världen.

Det är viktigt att det gäller alla. Handlar det om människors lika värde är det det som ska gälla. Då spelar det ingen roll med kön, ålder, sexuell läggning, religion, hudfärg eller vad det nu kan vara. Här finns en riktig utvecklingspotential i den sociala spelaren. Man ska vara noga med att ta med alla diskrimineringsgrunderna.

Ta exempelvis frågan om jobb. Vi vet vilken oerhört stor betydelse det har för en människas frihet att ha ett arbete och förtjäna sitt eget uppehälle. Då gäller det naturligtvis både kvinnor och män och om man har en funktionsnedsättning. Om man är äldre och vill delta längre på arbetsmarknaden är det bara bra för arbetsmarknaden, för vi behöver all arbetskraft. Jag menar att man kan lägga in detta.

Vi har inte suttit och diskuterat exakt dessa diskrimineringsgrunder, men vi har heller inte sagt något om att de inte skulle vara det. Det ger mig en styrka. Vi ska verkligen leva upp till tillgången till arbete. Det handlar också om hur det är på arbetet och om den sociala tryggheten därutöver. Det är de tre huvudperspektiven som ingår i den sociala spelaren, och man bör naturligtvis kunna lägga till alla de diskrimineringsgrunder som Barbro Westerholm nämner.

Anf. 153 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Här tror jag att det är viktigt att ta vara på den kunskap och erfarenhet som finns hos de paraplyorganisationer som finns inom EU för funktionshindrade, hbtq-personer, åsrika och andra. Där finns Age Platform Europe och så vidare. Där finns väldigt mycket erfarenhet om just de vardagshinder som ligger i vägen för de rättigheter som man enligt deklARATIONEN om mänskliga rättigheter har rätt till.

En fråga: När det gäller högnivåposterna, har ni kriterier för vilken kompetens personerna ska ha, utöver köns- och länderfördelning och så vidare? Finns det några nedtecknade kriterier?

Anf. 154 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen om att man ska tillvarata civilsamhällets kunskap. Det är så vi jobbar i Sverige. Jag vet att det finns dialog ute i Europa också. Jag vet inte om den förs med samma intensitet som i exempelvis Sverige, men det finns alltså en diskussion, och det går säkert att göra mer av den.

När det gäller högnivåposterna kommer det att vara partigrupper, könsfördelning, fördelning mellan stora och små länder och så vidare. Därutöver har vi tryckt på att det måste vara personer som har kompetens att leda exempelvis kommissionen kunskapsmässigt och erfarenhetsmässigt – vad har man haft för exekutiv roll? – och också att man har integritet. Det krävs väldigt mycket integritet i den rollen.

Vi har inte satt upp någon specifik lista över kunskaper och meriter som man måste ha, men det är klart att det ingår i diskussionen när vi säger att vi tror att en viss kvinna eller man är lämpad att leda kommissionen eller Europeiska rådet.

Anf. 155 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten! Vi vet att det har varit långa förhandlingar till sena natten vid det senaste mötet.

Jag har en fråga till statsministern om EU:s utrikesrelationer, närmare bestämt med Turkiet. Europeiska rådet har uttryckt en erinran om Turkiets olagliga sonderingsverksamhet i östra Medelhavet. Den borrningsverksamhet som Europeiska rådet fördömer är också en kränkning av Cyperns suveräna rättigheter.

Dessvärre får vi även rapporter om en upptrappning i området. Både Grekland och Turkiet har skickat marina styrkor till området. Risken för en militär konfrontation mellan länderna, med oanade konsekvenser, är överhängande. Jag tror att vi i den här kammaren är rörande överens om att vårt EU behöver fred i närområdet i stället för konflikter.

Jag undrar, statsministern: Vad har EU mer för verktyg i sin verktygslåda som kan få Turkiet att återgå till normalläge?

Anf. 156 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det var ett väldigt tydligt ställningstagande nu om det felaktiga som begås. Precis som Kadir Kasirga säger skedde det en upptrappning exakt samma dag. Detta kom efter ett besked som innebar att vi hade fått uppfattningen att Turkiet skulle hålla igen lite grann. Men i stället gjorde man tvärtom.

Det är allvarligt i sig, och det var därför som vi uppmärksammade det och tog tydlig ställning för Cyperns sak här. Det är deras exklusiva ekonomiska zon. Vi har också uttalat till Turkiet att vi vill att Turkiet håller igen och inte trappar upp detta utan visar ett ansvar för att vi inte ska få någon militär upptrappning här. Man ska hålla sig ifrån den typen av aktioner.

Man har inte i Europeiska rådet diskuterat vilka ytterligare verktyg som kan användas. Nu är det dialog med Turkiet. Sedan får utrikesministrarna

diskutera. I händelse av att detta skulle fortsätta eller eskalera kommer frågan i första hand att diskuteras i allmänna rådet, GAC. Men vi kommer att följa det noga och stå upp för Cyperns och Greklands rättigheter och försöka göra allt som går för att mildra situationen, så att det inte blir någon ytterligare upptrappning.

Anf. 157 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret! Turkiet är med sitt geopolitiska läge ett viktigt land. EU har också ett migrationsavtal med landet, vilket har kritiserats en hel del på grund av landets utveckling mot ett alltmer auktoritärt styre.

Sedan 1990 har Turkiet haft kandidatlandsstatus i förhållande till EU. Det betyder att Turkiet måste uppfylla sina förpliktelser gentemot EU, bland annat Köpenhamnskriterierna. Men i dag känns det som att Turkiet är väldigt långt från denna process.

Men det finns också hopp. Senast i söndags vann de turkiska socialdemokraterna borgmästarvalet i Istanbul. Ett nytt hopp har därmed tänts. Men medan oppositionen i Turkiet vänder sitt ansikte mot EU ser vi en tendens att de styrande i Ankara i allt snabbare takt rör sig mot Ryssland, genom militära köpavtal och så vidare. Det är en utveckling som går stick i stäv med EU:s intressen. Vill statsministern kommentera detta också?

Anf. 158 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är en viktig poäng som nämns här, nämligen att oppositionen hela tiden har uttalat att man vill ha en länk, en kontakt och en brygga till EU. När andra krafter har sagt att det är dags att avsluta detta från EU:s sida har oppositionen i Turkiet sagt att de inte vill det, för det är viktigt för dem.

Det innebär dock inte att Turkiets styre ska tillåtas göra vad som helst. Vi följer detta väldigt noga, och sedan får allmänna rådet diskutera om det är något annat som måste till för att förhindra det som vi absolut inte vill ska ske.

Men i den politiska kontexten i Turkiet tror jag att det är viktigt, också när oppositionen är så tydlig, att säga att vi vill ha den här kontakten och att vi ser till att behålla den. För det skapar hopp och framtidstro i Turkiet.

Anf. 159 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Även jag vill rikta ett tack till statsministern för hans återrapport och för det gedigna arbete som uppenbarligen har lagts ned från den svenska regeringens sida för att den strategiska agendan ska genomföras av många av de värden som är viktiga för oss svenskar. Samtidigt är det djupt oroande att det kvarstår fyra EU-länder som blockerar och försernar ett beslut om ett klimatneutralt Europa till 2050.

När det gäller klimatfrågan har vi nu kommit till en punkt där det inte bara är klimatförnekarna som är problemet utan även alla de krafter som vill försena kraftfulla åtgärder för att klara Parisavtalet. Det är faktiskt mina barns och många andra barns framtid som står på spel.

När Brasiliens president ökar skövlingen av Amazonas och Donald Trump går ur Parisavtalet krävs det att EU är i framkant och är en förebild. Att vi då också har antagit mål i linje med Parisavtalet är viktigt. Ännu

viktigare är det att vi vidtar åtgärder för att nå målen och för att göra omställningen. Därför är det väldigt glädjande att den strategiska agendan har ett avsnitt om klimat.

Min fråga är hur punkterna under det avsnitt som handlar om klimat, jämställdhet, jämlikhet med flera viktiga frågor hänger ihop med det avsnitt som handlar om den ekonomiska basen. Det är ju viktigt att klimatomställningen är en central del i arbetet för EU:s konkurrenskraft, jobb-
skapande och ekonomiska utveckling.

Anf. 160 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar oron. Jag tycker att det hade varit bra om vi hade varit 28 av 28. Men som jag sa: Vi ska inte ge upp. Har vi gått från elva till fyra i motstånd kan vi gå vidare. Ju förr, desto bättre – så är det.

Jag tycker att det var en klok analys i fråga om att det finns både förnekare och de som försenar. Det är därför som EU:s kraft är så betydelsefull. Vi har legat i framkant när det gäller Parisavtalet, förhandlingarna i Katowice och uppföljningstoppmötet, som Frankrike hade just för att följa upp Parisavtalet. Där är EU en kraft och måste så vara.

Jag menar att den analys som görs av Annika Hirvonen Falk är rätt: att det hänger ihop. Det är därför som jag betonar att den utveckling som vi ser vad gäller klimatomställningen kommer att vara vår ekonomiska grund, så att säga. Det är den rätta utvecklingen. De som försenar eller förnekar kommer att få det svårt, men de som är långt fram kommer att få det bra i fråga om konkurrenskraft. De nya jobben kommer nämligen att skapas här.

Jag kan bara nämna det faktum att vi i Sverige ligger långt fram när det gäller möjligheten att producera stål utan kol. Det är ett genombrott i industriellt sammanhang som vi inte har sett på många, många år. Man förstår vilken enorm konkurrensfördel det skulle vara om Sverige skulle klara av detta – det är några år kvar; det är inte nästa år. Detta kommer nämligen hela världen att vilja fråga efter.

Det gäller att få de krafter som förnekar och försenar att inse att inte minst barn och ungdomar som nu växer upp och som ska konsumera i framtiden kommer att efterfråga miljövänliga produkter, miljövänliga tjänster och miljövänliga resor. Det är då det man ska erbjuda. Det är därför jag tror på tipping point. Man måste som nation komma fram till detta: Det här är det bästa för oss.

Anf. 161 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Tack för svaret! Jag hoppas verkligen att statsministern får rätt i den optimism som han uttrycker och att alla länder ska komma till denna insikt. Jag känner också stort hopp inför alla de barn och unga som nu protesterar runt om i Europa och i världen för att vi vuxna ska ta vårt ansvar för klimatet. Det är klart att det är viktigt att vi lyssnar på vad de frågar efter. Samtidigt finns det krafter med stora ekonomiska intressen i det förflutna som gör allt i sin makt för att vi ska vara kvar i fossilberoendet. Där är det svårt för enskilda konsumenter att efterfråga sig fram till lösningar. Där krävs de stora besluten på strukturella nivåer, inte minst i EU.

Prot. 2018/19:110
25 juni

-----
*Åtterrappor-
tering
från Europeiska
rådets möte*

Anf. 162 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Ja, det är helt rätt. Det hänger inte bara på konsumenterna. Vi måste exempelvis själva se till att flytta en hel del av våra transporter från väg till järnväg. Och de transporter som inte kan gå på järnväg ska ske med rena lastbilar. Det är strukturella beslut som måste till för att det ska fungera.

Jag tror i allmänhet att vi ska fundera mer. Vi har inom ramen för januariavtalet en skatteväxling på 15 miljarder framför oss. Jag tror att en del av detta ligger där. Människor vill göra rätt. De allra flesta vill göra rätt. Det är nog också många som är rädda och oroliga. Vad kommer detta att innebära? Förlorar jag jobbet? Kommer jag att kunna köra till och från jobbet? Vi kan då visa på möjligheterna och säga: Vi hjälps åt. Du ska kunna göra rätt, men vi lägger inte hela den ekonomiska bördan på dig, utan vi hjälps åt. Då kommer fler att både vilja och faktiskt göra rätt. Det är en viktig del av lösningen.

Åtterrapporeringen var härmed avslutad.

§ 16 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2018/19:141 Elektroniska fraktsedlar vid vägtransport

2018/19:143 Genomförande av direktivet om skattetvistlösningsmekanismer inom EU

2018/19:147 Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande

2018/19:150 Skärpta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

2018/19:151 Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap

2018/19:154 Brott mot förtroendevalda

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till och med *onsdagen den 25 september*.

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 juni

2018/19:809 Förmånsbeskattning av miljöbilar

av *Ulla Andersson (V)*

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:810 Nyckelbiotopsbegreppet

av *Elin Segerlind (V)*

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:811 Kommunernas arbete för att ta emot barn till IS-anhängare

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:812 Försäljningen av Metria

av *Lars Beckman* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:813 Barn till IS-anhängare

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:814 Hantering av barn till IS-anhängare

av *Hans Wallmark* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2018/19:110
25 juni
-----

§ 18 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 24 juni

2018/19:757 Antisemitismen

av *Louise Meijer* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.57.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 10.33,
av talmannen därefter till och med § 13 anf. 119 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Aktuell debatt om gängkriminalitet.....	1
Anf. 1 JOHAN FORSSELL (M).....	1
Anf. 2 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	1
Anf. 3 JOHAN FORSSELL (M).....	2
Anf. 4 ADAM MARTTINEN (SD)	3
Anf. 5 JONNY CATO HANSSON (C).....	4
Anf. 6 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	5
Anf. 7 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	6
Anf. 8 JOHAN PEHRSON (L)	6
Anf. 9 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	7
Anf. 10 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	8
Anf. 11 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	9
Anf. 12 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	9
Anf. 13 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	9
Anf. 14 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	9
Anf. 15 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	10
Anf. 16 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	10
Anf. 17 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	10
Anf. 18 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	10
Anf. 19 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	11
Anf. 20 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	11
Anf. 21 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	11
Anf. 22 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	12
Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	12
Anf. 24 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	12
Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	12
Anf. 26 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	13
Anf. 27 JOHAN PEHRSON (L) replik	13
Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	13
Anf. 29 JOHAN PEHRSON (L) replik	13
Anf. 30 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	14
Anf. 31 JOHAN FORSSELL (M).....	14
Anf. 32 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	15
Anf. 33 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	15
Anf. 34 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	15
Anf. 35 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	15
Anf. 36 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	15
Anf. 37 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	16
Anf. 38 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	16
Anf. 39 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	16
Anf. 40 ADAM MARTTINEN (SD)	16
Anf. 41 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	17
Anf. 42 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	17
Anf. 43 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	17
Anf. 44 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	17
Anf. 45 JONNY CATO HANSSON (C).....	18
Anf. 46 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	18
Anf. 47 JONNY CATO HANSSON (C) replik	19

Anf. 48 ADAM MARTTINEN (SD) replik	19
Anf. 49 JONNY CATO HANSSON (C) replik.....	19
Anf. 50 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	19
Anf. 51 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	20
Anf. 52 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	20
Anf. 53 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	21
Anf. 54 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	21
Anf. 55 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	21
Anf. 56 JOHAN PEHRSON (L).....	21
Anf. 57 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	22
Anf. 58 JOHAN PEHRSON (L) replik	22
Anf. 59 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	22
Anf. 60 JOHAN PEHRSON (L) replik	22
Anf. 61 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP).....	22
Anf. 62 JOHAN FORSSELL (M) replik	23
Anf. 63 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	23
Anf. 64 JOHAN FORSSELL (M) replik	23
Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	24
Anf. 66 ADAM MARTTINEN (SD) replik	24
Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	24
Anf. 68 ADAM MARTTINEN (SD) replik	24
Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	24
Anf. 70 JONNY CATO HANSSON (C) replik.....	24
Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	25
Anf. 72 JONNY CATO HANSSON (C) replik.....	25
Anf. 73 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	25
Anf. 74 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	25
Anf. 75 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	25
Anf. 76 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	25
Anf. 77 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	26
Anf. 78 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	26
§ 2 Justering av protokoll.....	26
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	26
§ 4 Avsägelse	27
§ 5 Anmälan om kompletteringsval.....	27
§ 6 Anmälan om granskningsrapport	27
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	27
Ajournering	27
Återupptaget sammanträde	28
§ 8 Svar på interpellation 2018/19:280 om nedrustningsmötet	28
Anf. 79 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	28
Anf. 80 HÅKAN SVENNELING (V).....	28
Anf. 81 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	30
Anf. 82 HÅKAN SVENNELING (V).....	31
Anf. 83 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	32
Anf. 84 HÅKAN SVENNELING (V).....	33
Anf. 85 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	34
§ 9 Svar på interpellation 2018/19:273 om grundläggande behov och assistansberättigande	34
Anf. 86 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	34

Anf. 87	PIA STEENSLAND (KD)	35
Anf. 88	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	37
Anf. 89	PIA STEENSLAND (KD)	38
Anf. 90	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	39
Anf. 91	PIA STEENSLAND (KD)	40
Anf. 92	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	40
§ 10	Svar på interpellation 2018/19:276 om sjukvård för vuxna som olovligen vistas i Sverige	41
Anf. 93	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	41
Anf. 94	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	42
Anf. 95	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	42
Anf. 96	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	43
Anf. 97	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	44
Anf. 98	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	44
Anf. 99	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	45
§ 11	Svar på interpellation 2018/19:278 om NKS och det nationella uppdraget	45
Anf. 100	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	45
Anf. 101	KARIN RÅGSJÖ (V)	46
Anf. 102	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	47
Anf. 103	KARIN RÅGSJÖ (V)	48
Anf. 104	TALMANNEN	49
Anf. 105	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	49
Anf. 106	KARIN RÅGSJÖ (V)	50
Anf. 107	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	50
§ 12	Svar på interpellation 2018/19:283 om säkerheten kring en tjänstehubb på energimarknaden	51
Anf. 108	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	51
Anf. 109	HANS ROTHENBERG (M)	51
Anf. 110	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	52
Anf. 111	HANS ROTHENBERG (M)	53
Anf. 112	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	54
Anf. 113	HANS ROTHENBERG (M)	54
Anf. 114	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	55
§ 13	Svar på interpellation 2018/19:290 om likvärdiga tillväxt- och konkurrensvillkor till rikets olika delar	55
Anf. 115	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	55
Anf. 116	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	56
Anf. 117	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	57
Anf. 118	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	58
Anf. 119	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	59
Anf. 120	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	60
Anf. 121	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	60
§ 14	Svar på interpellation 2018/19:179 om rymdstrategin	61
Anf. 122	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	61
Anf. 123	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	62
Anf. 124	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	63
Anf. 125	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	63
Anf. 126	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	64
Anf. 127	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	65

Anf. 128	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	66	Prot. 2018/19:110
Anf. 129	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	67	25 juni
Ajournering		68	-----
Återupptaget sammanträde		68	
§ 15 Åtterrapporering från Europeiska rådets möte		68	
Anf. 130	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	68	
Anf. 131	JESSICA ROSENCRANTZ (M)	70	
Anf. 132	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	70	
Anf. 133	JESSICA ROSENCRANTZ (M)	71	
Anf. 134	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	71	
Anf. 135	JOHNNY SKALIN (SD)	71	
Anf. 136	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	72	
Anf. 137	JOHNNY SKALIN (SD)	72	
Anf. 138	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	72	
Anf. 139	ANNIKA QARLSSON (C)	73	
Anf. 140	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	73	
Anf. 141	ANNIKA QARLSSON (C)	74	
Anf. 142	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	74	
Anf. 143	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	74	
Anf. 144	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	75	
Anf. 145	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	75	
Anf. 146	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	76	
Anf. 147	ROBERT HALEF (KD)	76	
Anf. 148	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	76	
Anf. 149	ROBERT HALEF (KD)	77	
Anf. 150	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	77	
Anf. 151	BARBRO WESTERHOLM (L)	77	
Anf. 152	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	78	
Anf. 153	BARBRO WESTERHOLM (L)	78	
Anf. 154	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	79	
Anf. 155	KADIR KASIRGA (S)	79	
Anf. 156	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	79	
Anf. 157	KADIR KASIRGA (S)	80	
Anf. 158	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	80	
Anf. 159	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	80	
Anf. 160	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	81	
Anf. 161	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	81	
Anf. 162	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	82	
§ 16 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid		82	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar		82	
§ 18 Anmälan om skriftligt svar på fråga		83	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.57		83	